

ISSN: 2548-0723

SPOR BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

JSSR

Cilt/Vol: 3 Sayı/No: 2 Yıl/Year: 2018
Aralık/December

JOURNAL OF SPORT SCIENCES RESEARCHES

SPOR BİLİMLERİ | JOURNAL OF SPORT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ | SCIENCES RESEARCHES

2018, Cilt 3, Sayı 2 | 2018, Volume 3, Issue 2
Çevrimiçi Basım Tarihi: Aralık 2018 | Publishing Date: December 2018
ISSN: 2548-0723 | ISSN: 2548-0723

Yayın hakkı © 2016 Kadir YILDIZ
Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi yılda 2 kez (Haziran-Aralık) yayımlanan Uluslararası hakemli süreli bir yayındır.
JSSR is published biannually (June-December)

<http://dergipark.gov.tr/jssr>

Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi Adına Sahibi – Owner/ Baş Editör – Editor in Chief

Dr. Kadir YILDIZ

Editör Yardımcıları/ Associate Editors

Dr. Ercan POLAT | Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde
Dr. Süleyman MUNUSTURLAR | Anadolu Üniversitesi, Eskişehir

Yayın Kurulu / Publishing Board

Dr. Jerónimo García-FERNANDEZ | Universidad de Sevilla, SPAIN
Dr. Kim WON YOUNG | Wichita State University, USA
Dr. Malgorzata TOMECKA | Private Academy of Sport Education in Warsaw, POLAND
Dr. Petronal MOISESCU | Dunarea de Jos University of Galati, ROMANIA
Dr. Pınar GÜZEL | Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Serkan HAZAR | Ömer Halisdemir Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Viorica CALUGHER | The State University of Physical Education and Sport, MOLDOVA

Yayın Koordinatörü/Publishing Coordinator

Dr. Kadir YILDIZ

İngilizce Dil Editörleri / Proofreading for Abstracts

Dr. Deniz DİRİK

Yazım Kontrol Grubu / Editing Scout

Dr. Mehmet GÜLÜ

Ağ Sistemi Yöneticisi / Webmaster

Uzman (Specialist) Mustafa KUŞ

Yayın Dili / Language

Türkçe- İngilizce- Turkish - English

BİLİM KURULU – SCIENTIFIC BOARD

Dr. Abdelmalik SERBOUT	Djelfa University, ALGERIA	http://orcid.org/0000-0003-2636-8201
Dr. Amin AZIMKHANI	Imam Reza International University, IRAN	
Dr. Angela MAGNANINI	University of Rome Foro Italico, ITALY	
Dr. Ayad OMAR	Tripoli University, Sports and Health, LIBYA	
Dr. Balint GHEORGHE	“Vasile Alecsandri” University of Bacău, ROMANIA	
Dr. Dana BADAU	University of Medicine and Pharmacy of Tirgu Mures, ROMANIA	http://orcid.org/0000-0002-1881-3531
Dr. Dilshad AHMED	University of Macau, CHINA	
Dr. Dimitris CHATZOPOULOS	Aristotle University of Thessaloniki, GREECE	
Dr. Dusan MITIC	University of Belgrade, SERBIA	
Dr. Emanuele ISIDORI	University of Rome Foro Italico, ITALY	
Dr. Eugeniu AGAPII	The State University of Physical Education and Sport, MOLDOVA	
Dr. Ferman KONUKMAN	Qatar University, QATAR	
Dr. Iconomescu T. MIHAELA	Dunarea de Jos University of Galati, ROMANIA	
Dr. Ivan ANASTASOVSKI	University SS Cyril and Methodist, MACEDONIA	
Dr. Iuliana BARNA	Dunarea de Jos University of Galati, ROMANIA	
Dr. J.P VERMA	Lakshmbai National Institute of Physical Education Gwalior, INDIA	
Dr. Jerónimo G. FERNANDEZ	Universidad de Sevilla, SPAIN	
Dr. Jerzy KOSIEWICZ	Josef Pilsudski University of Physical Education, POLAND	
Dr. Khaled EBADA	Faculty of Physical Education. Port Said University, EGYPT	
Dr. Kim WON YOUNG	Wichita State University, USA	
Dr. March KROTEE	North Carolina State University, USA	
Dr. Malgorzata TOMECKA	Private Academy of Sport Education in Warsaw, POLAND	
Dr. Mir Hamid SALEHIAN	Islamic Azad University, IRAN	
Dr. Michael LEITNER	California State University, USA	
Dr. Nadhim Al-Wattar	Mosul University, IRAQ	
Dr. Petronal MOISESCU	Dunarea de Jos University of Galati, ROMANIA	
Dr. Salahuddin KHAN	Gomal University Dera Ismail Khan Khyber Pakhtunkhwa Pakistan	
Dr. Tatiana DOBRESCU	“Vasile Alecsandri” University of Bacău, ROMANIA	
Dr. Varela NAHUEL	Universidad de La Matanza, ARGENTINA	
Dr. Viorică CALUGHER	The State University of Physical Education and Sport, MOLDOVA	
Dr. Yriş DOLINNYJ	Donbas'ka Derzhavna Mashinobudivna Akademiya, UKRAINE	
Dr. Ali AYCAN	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Ali Onur CERRAH	Anadolu Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Ali ÖZKAN	Bartın Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Alpaslan YILMAZ	Erciyes Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Aylin ÇELEN	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Bahar ATEŞ	Uşak Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Betül BAYAZIT	Kocaeli Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Bilge DONUK	İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Burak GÜRER	Gaziantep Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Cenab TÜRKERİ	Çukurova Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Cenk TEMEL	İnönü Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Defne ÖCAL KAPLAN	Kastamonu Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Dilşad ÇOKNAZ	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Erdil DÜRÜKAN	Balıkesir Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Esin ERGİN	Adnan Menderes Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Faik ARDAHAN	Akdeniz Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Fatma Filiz ÇOLAKOĞLU	Gazi Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Feyza Meryem KARA	Kırıkkale Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Gazanfer DOĞU	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Hüseyin KÖSE	Anadolu Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. İbrahim ERDEMİR	Balıkesir Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Kerem Yıldırım ŞİMŞEK	Anadolu Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Mehmet ASMA	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Mehmet GÜL	Cumhuriyet Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Mehmet GÜLLÜ	İnönü Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Melike ESENTAŞ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Müberra ÇELEBİ	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Mücahit FİŞNE	Cumhuriyet Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Murat AKYÜZ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Murat TAŞ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Müge A. MUNUSTURLAR	Anadolu Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Nazmi SARITAŞ	Erciyes Üniversitesi, TÜRKİYE	
Dr. Nevzat MİRZEOĞLU	Sakarya Üniversitesi, TÜRKİYE	

Dr. Nuran KANDAZ GELEN	Sakarya Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Nurten DİNÇ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Osman Tonguç MUTLU	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Pınar GÜZEL	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Sabri ÖZÇAKIR	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Selami ÖZSOY	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Selhan ÖZBEY	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Serkan HAZAR	Ömer Halidemir Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Settar KOÇAK	Orta Doğu Teknik Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Sevim GÜLLÜ	İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Suat YILDIZ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Sümmani EKİCİ	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU	Gazi Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Tennur YERLİSU LAPA	Akdeniz Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Tuğbay İNAN	Dokuz Eylül Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Uğur SÖNMEZOĞLU	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Ünal KARLI	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Yavuz YILDIZ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Zuhul YURTSIZOĞLU	Cumhuriyet Üniversitesi, TÜRKİYE

2018: 3(2) SAYI HAKEMLERİ / REVIEWERS FOR 2018: 3(2)

Dr. Ali ÖZKAN	Bartın Üniversitesi
Dr. Bahar ATEŞ	Uşak Üniversitesi
Dr. Cenk TEMEL	Akdeniz Üniversitesi
Dr. Defne ÖCAL KAPLAN	Kastamonu Üniversitesi
Dr. Dilşad ÇOKNAZ	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Ercan POLAT	Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. İrem KAVASOĞLU	Çukurova Üniversitesi
Dr. Kemal GÖRAL	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Kubilay ÖCAL	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Mehmet GÜLLÜ	İnönü Üniversitesi
Dr. Mustafa KAYA	Erciyes Üniversitesi
Dr. Mücahit FİŞNE	Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Osman PEPE	Erciyes Üniversitesi
Dr. Sevim GÜLLÜ	İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi
Dr. Süleyman GÖNÜLATEŞ	Pamukkale Üniversitesi
Dr. Tuğbay İNAN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Uğur SÖNMEZOĞLU	Pamukkale Üniversitesi
Dr. Yeşer EROĞLU	Fenerbahçe Üniversitesi

SPOR BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ AMAÇ VE KAPSAMI

Amacı:

Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi'nin temel amacı, Spor Bilimleri alanına ilişkin güncel gelişmeleri bütüncül ve kapsayıcı bir biçimde inceleyerek bu doğrultuda ortaya çıkan özgün makale ve derlemeleri hedef kitle ile paylaşmaktır. Değişen ve sürekli bir gelişim içerisinde olan günümüz dünyasında, spor bilimleri çalışmalarına daha bütüncül ve kapsayıcı bir bakış açısıyla yaklaşmak gerekmektedir. Çünkü spor endüstrisi günümüzde birçok farklı alanlardan etkilenebilmektedir. Bu etkileşim ortamında Spor Bilimleri Alanında yapılan nitelikli bilimsel çalışmaları okuyucularla buluşturmak hedeflenmektedir.

Kapsamı:

Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2016 yılında yayın hayatına başlamış olup yılda 2 kez yayımlanan Uluslararası Hakemli bir dergidir. Dergi Türkçe ve İngilizce yazılara yer vermektedir. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Spor Bilimleri alanına ilişkin olarak; Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi, Spor Yönetimi, Rekreasyon, Hareket ve Antrenman Bilimleri, Sporda Psiko-sosyal Alanlar ve Spor-Sağlık Bilimleri alanlarında kavramsal veya araştırmaya dayanan, sahasına katkı sağlayacağı düşünülen özgün araştırmaları ve derleme makaleleri yayımlamaktadır. Ayrıca dergide kitap incelemesine de yer verilmektedir.

DİZİNLEME BİLGİSİ / INDEXING

TÜBİTAK-ULAKBİM DERGİPARK AKADEMİK projesi kapsamında olan JSSR; *Türkiye Atıf Dizini*, *SOBIAD*, *Academic Keys*, *Bielefeld Academic Search Engine (BASE)*, *Cab Abstract*, *CrossRef*, *Directory of Research Journals Indexing (DRJI)*, *Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)*, *Journal Factor*, *Türk Eğitim İndeksi*, *ResearchBib*, *Rootindexing*, *Scientific World Index*, *Science Library Index*, *Worldcat*, *OpenAIRE*, *İdealonline*, *CiteFactor* ve *Google Scholar* veri tabanlarında dizinlenmektedir. Dergi ayrıca Manisa Celal Bayar Üniversitesi Kütüphanesi kataloğunda online olarak taranmaktadır.

EDİTÖRDEN MEKTUP

Değerli spor bilimciler, Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi (JSSR), Uluslararası hakemli dergi olup yılda 2 kez (Haziran-Aralık) yayınlanmaktadır. 2016 yılından beri ulusal ve uluslararası çalışmalarla siz değerli okurlarımızla birlikte olmanın onurunu ve mutluluğunu yaşamaktayız. Dergimizin 3. Cilt 2. sayısında spor bilimleri alanının farklı disiplinlerinden kavramsal veya araştırmaya dayanan, sahasına katkı sağlayacağı düşünülen 5 Makale ve 2 Derleme çalışmasına yer verilmiştir. Ayrıca derginin bu sayısında, 5 çalışma, bilim kurulu üyeleri tarafından yayınlanmaya uygun görülmemiştir.

Dergimizin yayın sürecinde başta siz değerli yazar ve okuyucular olmak üzere bilim kurulu üyelerimize ve editör ekibimize katkılarından dolayı teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi (JSSR), yayın kurulu olarak yapmış olduğunuz değerli çalışmalardan ve desteklerinizden dolayı teşekkür ederiz. Ayrıca bu değerli çalışmalara katkılarından dolayı değerli bilim kurulu üyelerine sonsuz teşekkür ederiz.

Dr. Kadir YILDIZ
Editör

Orijinal Makale / Original Article

Sayfa/ Page

- Süper Amatör Futbol Liginde müsabakaları iç sahada oynamak önemli bir avantaj mıdır?**
Is there an advantage to playing at home in the Super Amateur Soccer League?
Kemal GÖRAL, Ender YANIK, Havva Nur ZORBA..... 188-194
- Futbol Hakemlerini Strese İten Faktörler, İş Tatmini ve İş Performansı İlişkisinin İncelenmesi**
An Investigation of Relationships among Stress Resources of Football Referees, Job Satisfaction and Job Performance
Serdar KOCA, Süleyman Murat YILDIZ..... 195-207
- Ders Dışı Etkinlikler Kapsamında Uygulanan Fiziksel Aktivite Programının İlköğretim Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri**
The Effects of Physical Activity Program in External Activities on Life Quality of Primary School Students
Osman Kürşat ERGÜL, Hulusi ALP, Hatice ÇAMLIYER 208-222
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Adaylarının Liderlik Özellikleri ile Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**
Investigation of The Relationship Between Leadership Characteristics and Social Problem Solving Skills of the Physical Education and Sports Teacher Candidates
Kenan KOÇ..... 223-232
- Rekreasyon Bölümü Öğrencilerinin Boş Zaman Yönetimi ile Akademik Başarılarını Etkileyen Örgütsel Faktörler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**
The Investigation of the Relationship Between Recreation Department Students' Organizational Factors Affecting Their Academic Achievement and Leisure Management
Fatih YAŞARTÜRK, Hayri AKYÜZ, İsmail KARATAŞ..... 233-243

Derleme / Review

- Sport and sport media as a culture industry product***
Selami ÖZSOY..... 179-187
- Theoretical Aspects of the Athletic Training for High-Skilled Players Development as Exemplified by Table Tennis***
Mocrousov ELENA..... 244-251

Sport and Sports Media as a Culture Industry Product

Selami Özsoy^{1*}

¹Bolu Abant İzzet Baysal University, Communication Faculty, <https://orcid.org/0000-0002-8776-8922>.

Abstract

Today, the concept of sports is associated with commercialized and industrialized elite sports instead of the activities that are required to sustain healthy lives. Sport is the first area in which capitalism can deepen its hold on society and renew it. This conceptual study examines how Marxist critical theorists, led by Frankfurt school of thought and French structuralism, address sports. According to critical theorists; culture industry products such as cinema, television and music entertain and divert the masses from thinking about the realities of life. Today's culture industry which is based on commodification serves to spread a shallow culture instead of a culture with depth. Sports, transmitted to the masses via the media, are now a part of this shallow culture. According to culture industry, first conceptualized by the representatives of the Frankfurt school of thought Adorno and Horkheimer, masses have become the objects that are shaped by the culture instead of subjects that establish it. When considered as a part of the culture industry, sports are one of the mass entertainment and diversion tools that define the lifestyle of individuals. According to critical thinkers, sports such as football -the focus of interest for the masses- is a field in which injustice in income distribution is legitimized.

Review

Article Info

Received: 09.01.2018

Accepted: 03.10.2018

Online Published: 31.12.2018

DOI: 10.25307/jssr.376740

Keywords:

Critical Theory,
culture industry,
sport, media

INTRODUCTION

When one says sport, instead of the body movements that people do to keep their lives healthy, commercialized and industrialized elite sports come to mind. In the modern sense, sport has transformed into a highly profitable sector with capitalism developing in the 20th century. Football, one of the most widespread sports branches in the world, is one of the areas where capitalism deepens and re-establishes its hegemony over society.

In our age, in order to keep the society healthy, socialist approaches like "sport for all" have been pushed to the second plan. Instead of this approach, a sport concept, which is just being watched, gambled on, reproduces the nationalism/urban nationalism and ultimately turns into violence, arises. The sports media is also an important transporter of these alienated sport

* Corresponding Author: Selami Özsoy; E-mail: ozsoy_s@ibu.edu.tr.

concepts to the society. Media sport can be seen to be much more than watching television, catching radio broadcast and reading print texts.

Virtually every new communication technology and service seeks a sporting application, because sport is universally seen as a key driver for their uptake. This means that media sport is hunting down customers at every breathing moment and in every conceivable space. The customization of media sport and the enlistment of consumers as co-producers, therefore, can be interpreted within a post-fordist framework of flexible accumulation, production and consumption of cultural goods (Rowe, 2004: 210). The sports media in the culture industry is thinking commercially and rebuilding the current business while presenting content that is dominated by popular sports branches.

In this study, the sport approaches of the theorists of critical streams such as the Frankfurt School, structuralism, British Cultural Studies, which are based on Marx's political viewpoint, were examined.

Culture industry

Culture industry means the standardization of popular culture products such as media contents, books, music and cinema. The culture industry term has been used by thinkers of the Frankfurt School, which advocates that such industries are used to reinforce and strengthen the dominance of capitalism.

Frankfurt School of Social Studies which was composed of thinkers such as Theodor Adorno, Herbert Marcuse and Walter Benjamin, was founded by Max Horkheimer in 1923 at the University of Frankfurt. In 1933, the school-members, who were basically Marxist-prone with the capture of the governance by the Nazis, became famous for developing the form of criticism which was known as Western Marxism until the birth of structuralist Marxism in the 1950s and 1960s (Sim, 2006: 262-263). According to the culture industry which was conceptualized by Adorno and Horkheimer - representatives of the Frankfurt School for the first time, masses have become objects that are shaped by culture, not the ones create culture. The Frankfurt School thinkers suggest that the primary purpose of the culture industry is to catalyze the individual's adoption of capitalism. Moreover, the affirmative culture of the culture industry creates amusement and mental distancing by providing a temporary escape with little effort from the responsibility and the heavy-boring affairs of everyday life.

Today's society is not creating a culture of individuals; culture shapes the individuals within itself. When considered as part of the culture industry, sport is one of the means of amusement and determination of life styles of masses. Sport is closely related to the media today. Media refers to the means of mass communication, such as television, radio, newspapers or the internet. The sport media nexus refers to the relationship between sport and the media industry generally.

Changes in the delivery of information an entertainment through the print and broadcast media are taking place almost daily. The development of existing media technologies and

evolution of new ones are profoundly changing the economic foundations, structure, and administrations of sports. Sport communication evolved into big business in 1990s. The large sums of advertising money available for sport programming created enormous competition for broadcast rights among the ever increasing numbers of television networks, cable channels, and independent producers. The competition provided a rich source of income for sport organizations (Nichols et al., 2003: 275). The relationship between sport and the media is not predicated on benevolence or generosity. The media does not report on sport as a function of public service, nor does sport provide the media with access merely to increase public awareness. Rather, the sport media nexus is driven by commercial forces. Professional sport is now a commodity that can be bought and sold by the media, as well as a vehicle through which other businesses can promote and sell their products. (Nicholson, 2007: 10).

Marketization has impacted on both the sports and the media industries. The reporting of the political and economic dimension of sports has become more important in recent years as the commercialisation of the industry across the globe has developed. The increased centrality of the market in the media industries has helped propel the expansion of a celebrity culture, into which sports stars increasingly find them drawn. Sport journalism and writing is now also seen as a key element of the wider branding of most newspapers as they reposition their appeals in attempts to attract new readers (Boyle, 2006: 4).

At some point during the past 20 years the relationship between sports media and culture began to change, and the sports media abandoned their role as enforcers of traditional cultural values. Modern sports media mainly exist as an outlet for non-traditional cultural values such as voyeurism, sensationalism, celebrity, and, most importantly, entertainment (Shultz, 2005: 3). The institutions of sports media structure for us a world of excitement and mythical deep play. But they also shift us away from many positive humanistic values. They inundate us with commercial messages inseparable from the amoral condition of postmodern exploitation. In limited ways within a balanced and rational human life, sport media can make significant positive contributions (Real, 2003: 26).

METHOD

In this study, the original works of the related authors and, video archives and visual documents were examined and the emphasis on sports was evaluated.

FINDINGS

According to Critical Theory, cultural industry products such as cinema, television and music occupy masses and keep them from thinking about the facts of life. Today's culture industry based on commodification, serves to spread a shallow culture instead of a deep one. According to Critical Culture, sports reaching reach masses through media, has become a part of this shallow culture.

In their work named *Dialectic of Enlightenment*, the leading thinkers of the Frankfurt School, Adorno and Horkheimer, suggest that the so-called enlightenment project has become a myth that supports the cultural status quo that leads to the control of the individual in an oppressive mass culture. Adorno and Horkheimer's approach to the sport is as follows:

"Sports is not a game, it is a ritual. Those who are restricted, celebrate their restriction. The masters of the mass culture sense the main support, which is the base of their dictatorship, in sports passion and sports passion bases on this. (...) The rules of the sport are like the rules of the market, but everybody is given the equal opportunity to fight, everybody is expected to play fair. Thus, the sport allows the competition which is reduced to its own oppressiveness, to keep its existence in the deceiving world, in which is destroyed. The athlete himself may develop some virtues that will prove his worth in crucial political moments such as solidarity, helpfulness, and even enthusiasm. These virtues do not remain in the sports viewers, rude watching curiosity becomes dominant. Mass culture wants to transform the consumers into a spectator who shouts at the tribunes, not sportsmen" (Adorno & Horkheimer, 2010: 381-382). Adorno & Horkheimer's writings in the 1940s are also valid in today's sporting environment. Moreover, it can be said that popular culture have become shallower and had a negative impact on society over time.

One of the discussions in the field of sports is that football is dominant in the sports media and other amateur sports branches are not given enough space (Özsoy et al., 2013). Elite and professional sport is enveloped by the media. In this case the sport would not be described as media sport, because without the nexus or bond between the two, the product would not exist. Consumers of sport must necessarily consume a mediated product. Professional sport is now a commodity that can be bought and sold by the media, as well as a vehicle through which other businesses can promote and sell their products (Nicholson, 2007: 8-13).

It is anticipated that many sports branches will be able to develop further through the media. According to the thinkers of the Frankfurt School, the present structure of the presentation of popular cultural products is nothing but a deception of capital owners. According to Adorno&Horkheimer, while all consumer needs are satisfied by the culture industry, on the other hand these requirements are regulated so that the individual is always a consumer and nothing more than an object of the culture industry. The culture industry not only make consumer believe this deception as satisfaction, but it also imposes on the consumer's mind to be content with what they are presented to. With all its brunches, the culture industry promises an escape from everyday life (Adorno & Horkheimer, 2010: 189).

Jameson, following Adorno, Horkheimer, and the Frankfurt School, places us in a period called "late capitalism", a period which Jameson also refers to as "multinational capitalism" and "media capitalism". Jameson argues that culture is today no longer endowed with the relative autonomy it once enjoyed. In this sense, the (post)modern Olympic Games in all their commercialism are not aberrations but logical expressions of the age in which they exist (Real, 2003: 20).

Marcuse, another theoretician of the Frankfurt School, also criticizes this system established between the media and the masses. According to Marcuse, modern society is irrational as a whole. While explaining the state of mankind, Marcuse emphasizes the role of media pretending as it meets the demands of the society as follows;

“Its productivity is destructive of the free development of human needs, its peace maintained by the constant threat of war, its growth dependent on the repression of the real possibilities for pacifying the struggle for existence – individual, national, and international. Our mass media have little difficulty in selling particular interests as those of all sensible men. The political needs of society become individual needs and aspirations, their satisfaction promotes business and the commonweal, and the whole appeals to be the very embodiment of reason” (Marcuse, 2012: 10).

Walter Benjamin, thinker of the Frankfurt School, not directly touched on sports but also addressed the subject of the entertainment industry. The modern framework of this industry is shaped by global events such as Modern Olympics and the FIFA World Cup. These organizations revealed the scale of the capitalist culture being truly global (Roche, 2000: 12).

Sports as the ideological apparatus of the state according to Althusser

Sports as the ideological apparatus of the state according to Althusser adds apparatus which Marx refers as state apparatus such as government, administration, army, police, courts, prisons, as well as the state's ideological apparatus of which he describes as public and private apparatus; church, school, family, law, political, union, media and cultural environments (literature, fine arts, sports, etc.) (Althusser, 2006: 90). According to Althusser, the State's Ideological Apparatus (SIAs) cause people to have misconceptions about the world and society they live in. The SIAs in which media and sports are involved, fulfill the function of distracting the society from the reality of the life they live in. Sport plays the most important role in terms of chauvinism. While nations try to outrun each other in international sporting organizations, nationalistic feelings are reproduced. Ethnic streams in nation states announce their presence through football (Althusser, 2006: 92).

Italian Antonio Gramsci, who Althusser was influenced by, is also an important thinker who makes analyses in the framework of the concept of "hegemony". According to Gramsci, domination of the ruling classes is provided by their force usage as well as the consent of the dependent masses. According to Gramsci, hegemony is regarded as establishing certain superiority in the institution of society, and it also covers the concepts such as family, education, art, religion and so on. Hegemony can never be simple product of the preponderance of a single state or grouping of states exerting power over other states. This is, of course, partly because human beings have consciousness and a degree of free will or agency within the limits of the possible (Yaylagül, 2006: 97).

The dominant ideology is accepted as valid and natural by the functioning of hegemonic apparatus. The domination forced by the state on the public is usually being smoothed within

the civil society. For Gramsci, the civil society which stands very closely to economical area hides state's enforcements on the political society. Sport is used as a tool in the establishment of hegemony on the masses and in the gaining of the consent. According to Gramsci, sport has a contradictory role. Economic life is hidden in football and presented as pure entertainment at the same time.

When Gramsci applies hegemony concept to the media, it becomes a tool which conveys the values of the dominant class to the target audience. Every initiative and practice of capital owners' profit and growth purposes are defended as community's benefit. Events and facts that are newsworthy are always presented from the viewpoint of the ruling class. Individualism is promoted, people are blamed in poverty and failure (Yaylagül: 2006: 101).

The thinkers of the British Cultural Studies, examining the structure of the lower classes by taking advantage of Gramsci's approach, also criticize the present system from different angles. Being under the influence of Gramsci, Stuart Hall argues that media produces "consent" in society, effectively. Consent production is the basis for the function of hegemonic relations. The hegemonic relationship does not depend on the intentions of the individual, but on social structures and practices. Thus, people do not realize that they are in a hegemonic relationship and are exposed to a certain dominant ideology. They are in a world surrounded by dominant ideology while shopping, listening to music, watching movies, playing or games movies, traveling, reading newspapers, watching TV, eating or even walking on the streets.

Formation of the body according to Foucault

According to the French post-structuralist thinker Michel Foucault, power is not driven by the social class, but it invaded into all the tissues of society. Everyone in society makes power. Foucault does not deal with the society in terms of classes and refuses the hierarchical structure. Ruling power cannot be imposed top-down by a small minority. People are involved in the process without being aware that they are surrounded by power and that they themselves play a role in the production of power: "the human-beings are provided with the desire of his/her own body via sports, gymnastics , exercises in the military, etc. This is also a power. It is the application of power on the human bodies by both the others and the one her/him."

The works that Michel Foucault discusses how the body is built through medical, scientific, sexual and sporting discourses has been a pioneer for many feminists and sports sociologists. For example, Bordo (1993: 27) suggested that Foucault's notion of power was very helpful in the analysis of contemporary diet and exercise disciplines, in understanding the importance of eating disorders in the reproduction of normative feminine practices in our culture and the training of the docile female body in accordance with cultural demands. When Foucault's notion of bodily production technologies is considered, sports can be regarded as a structure whose central characteristic is discipline and control. According to Foucault, sport is the whole of disciplinary information and practices that shape the body in the direction of

patriarchal capitalism needs. In this context, sport / body combination creates the following illusion: Sport and body are transparent and are dependent of politics, culture and economics. Physical performance and physical strength are the important parts in sports, which mean that since it is a field entirely dominated by biology and physiology, cultural politics cannot manipulate it. But for the very reason, it is precisely one of the ideological mechanisms that best serve social gender ideologies by normalizing existing differences. That means that the sport environment operates as an area where the differences between men and women are drawn as inequality by normalizing these physical differences around the discourse of transparency and independence. For this reason, it is important to research the power relations in sports generally, not just social gender relations. As Foucault said, our main political task in society is to criticize the functioning of social institutions which appear to be impartial and independent.

The articulations between Foucault and sport start with his own direct address of the topic, in the context of an ethics of the self and advertisements for fitness to rule others. He undertook this analysis by examining Western philosophy's origins. In ancient Greece and Rome, the body was the locus for an ethics of the self, a combat with pleasure and pain that enabled people to find the truth about themselves and master their drives (Foucault, 1986: 66–9).

The metaphor of the match, of athletic competition and battle, did not serve merely to designate the nature of the relationship with the desires and pleasures, with their force that always liable to turn seditious or rebellious; it is also possible that such confidentiality will be maintained. The increased medical involvement in the cultivation of the self appears to have been expressed through a particular and intense form of attention to the body. This attention is very different from that manifested by the positive valuation of physical vigour during an epoch when gymnastic and athletic and military training were an integral part of the education of a free man. The body the adult has to care for, when he is concerned about himself is no longer the young body that needed shaping by gymnastics; it is a fragile, threatened body, undermined by petty miseries (Foucault, 1988: 56-57).

Manufacturing of Consent

According to the US opposition thinker Noam Chomsky, sports are used as a brainwashing tool. The sport keeps people from thinking and worrying about what they are doing in what matters most to their lives. Most of the discourses utilized in society are assiduously learned in institutions. The media, much like in the case of ideology and habitus, have a strong influence in the transmission and assimilation of popular discourses; and, in so doing, contribute to the “manufacturing of consent” (Herman & Chomsky, 1998).

In an interview with Chomsky, he explains his thoughts about sports as follows:

"Sport is another brainwashing tool. The reason for this is that it draws people's attention to a specific direction. This is extremely important. Sport keeps people away from thinking and worrying about what is important for their lives and what they are doing. The intelligence of simple people is used in sports. Sometimes, as we listen to one of the radio channels, people

call and make us think how strange our real important issues are. I put an emphasis on this. Because, this is really important. I remember my high school times, I was old enough. Suddenly, I asked why it is so important for my school football team to win the game. I mean, there was nobody I knew on the team. There was no common point with them. Then why am I cheering? That was really irrational. But, in fact, it makes sense, because this is some sort of irrational bow to authority. The group solidarity behind the elements of leadership is, in fact, an irrational chauvinism. This is also a feature of competitive sports. If you look closely, they usually perform these functions. That is why so much energy is invested in their advertising, supporting or paying" (Chomsky, 2000).

CONCLUSION

According to critical thinkers, sport is a field which keeps the oppressed under hegemony from thinking and the injustice of society's income distribution is legitimized. Especially, football and all other popular sporting branches have become one of the industrial branches of capitalism. These games are now out of sports and have become one of the bourgeoisie's tools of power. In addition, sports media, being a popular cultural product, is also an important actor which completes this process. The sports media also functions to strengthen and develop this process of exploitation. Sports and media are connected by a symbiotic link. They feed on each other and strengthen each other.

Through sports and the media, the public is being removed from the real agenda. With the influence of modernism and popular cultures, activities such as physical activity, worship, and book reading are pushed into the second plan in daily life. Especially young population is kept in an artificial sports environment. Critical thinkers have criticized the present system by revealing the negativity of capitalism-oriented economic, political and cultural structure. The most important criticism directed towards critical theorists is that there is no alternative model beyond criticism of the present situation with a pessimistic point of view.

REFERENCES

- Adorno, T., & Horkheimer, M. (2010). *Dialectic of enlightenment*, trans. Nihat Ülner, Elif Öztarhan Karadoğan. İstanbul: Kabaalci.
- Althusser, L. (2006). Ideology and ideological state apparatuses (notes towards an investigation). *The anthropology of the state: A reader*, 9(1), 86-98.
- Bordo, S. (1993). *Unbearable Weight: Feminism, Western culture and The Body*. Berkeley: University of California Press.
- Boyle, R. (2006). *Sports Journalism: Context and Issues*. London: Sage.
- Chomsky, N. (1991). *Force and opinion*. [On-Line]. Available: <http://www.zmag.org/chomsky/articles/z9107-force-opinion.html>
- Chomsky, N. (2000). *Manufacturing consent*. Documentary, <http://www.allreadable.com/94e88D2v>
- Fernández-Balboa, J. M. (1997). Physical Education Teacher Preparation in the Postmodern Era: Toward a Critical Pedagogy, *Critical Postmodernism in Human Movement, Physical Education and Sport*, Editor: Fernández-Balboa, JM., *SUNY Series on Sport, Culture, and Social Relations*. New York: State University of New York Press.

Özsoy, S. (2018). Sport and sports media as a culture industry product. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 179-187.

Foucault, M. (1986). *The Use of Pleasure: The History of Sexuality*. Volume Two. Trans. R. Hurley, New York: Vintage.

Foucault, M. (1988). *The Care of the Self: The History of Sexuality*. Volume 3. Trans. R. Hurley, New York: Vintage.

Herman E.S. & Chomsky, N. (1998). *Manufacturing consent: The political economy of the mass media*. New York: Pantheon.

Hugson, J., Inglis, D., Free, M. (2005). *The Uses of the Sport: A Critical Study*. London: Routledge.

Koca, C. (2006). Gender relations in physical education and sport. *Hacettepe J. of Sport Sciences*, 17 (2), 81-99.

Marcuse, H. (2013). *One-dimensional man: Studies in the ideology of advanced industrial society*. London: Routledge.

Miller, T. (2009). Michel Foucault and the critique of sport. In *Marxism, Cultural Studies and Sport*. Ed. Ben Carrington and Ian McDonald. pp. 181-94. London: Routledge.

Nichols, W., Moyhonan, P., Hall, A., & Taylor, J. (2003). *Media Relations in Sport*. Morgantown: 2003.

Nicholson, M. (2007). *Sport and the Media: Managing the Nexus*. New York: Routledge.

Özsoy, S., Sadık, R., & Boz, H. (2013). The Comparison of Sports Journals in Turkey and Europe in Terms of Branch Diversity. *Gümüşhane University E-Journal of Faculty of Communication*, 2(1), 133-149.

Real, Michael, R. (2003) Mediasport: Technology and the Commodification of Postmodern Sport, In: *MediaSport* (Edited by Lawrence A Wenner). London: Routledge.

Roche, M. (2000). *Mega Events and Modernity: Olympics and Expos in the Growth of Global Culture*. London: Routledge.

Rowe, D. (2003). *Sport, Culture & Media: The Unruly Trifinity*. London: McGraw-Hill Education.

Shultz, B. (2005). *Sports Media: Reporting, Producing and Planning*. Burlington: Focal Press.

Sim, S. (2006). *Critical Dictionary of Postmodern Thought*. Trans. Mukadder Erkan, Ali Utku. Ankara: Ebabel.

Yaylagül, L. (2006). *Mass communication theories*. Ankara: Dipnot.

Süper Amatör Futbol Liginde Müsabakaları İç Sahada Oynamak Önemli Bir Avantaj mıdır?*

Kemal GÖRAL^{1†}, Ender YANIK², Havva Nur ZORBA³

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0001-8030-2276>

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0002-2491-6094>

³Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Muğla Meslek Yüksek Okulu, <https://orcid.org/0000-0001-9699-3331>

Öz

Bu çalışma, Muğla ili Süper Amatör Futbol Liginde oynanan müsabakalarda ev sahibi olma avantajının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, Muğla Amatör Spor Kulüpleri Federasyonundan temin edilmiştir. Çalışmada, ev sahibi ve deplasman takımlarının sezonlara ve takımlara göre ev sahibi olma avantajı ile maç kazanma sayılarının analizi yapılmıştır. Ev sahibi olma avantajının belirlenebilmesi için Pollard (1986) tarafından geliştirilen formülden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16.0 programında kaydedilmiş, Süper Amatör Ligde ev sahibi olma avantajı değerleri belirlenmiş, frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak yorumlanmıştır. Muğla Süper Amatör Futbol Liginin incelenen 5 sezonunda (2012-13/2016-17) ev sahibi olma avantajı ortalaması %59,98 olarak bulunurken, tamamlanan 5 sezonda oynanan toplam 552 maçta, ev sahibi takımların 260 galibiyet (%47,10), 97 beraberlik (%17,57) ve 195 mağlubiyet (%35,32) aldıkları tespit edilmiştir. 5 sezonda Şampiyon olan takımların ev sahibi olma avantajı değerlerinin tüm sezonlarda %50'nin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. 5 sezonun 3'ünde ligi şampiyon olarak tamamlayan Ortaca Belediye Sporun iç saha ve dış sahada eşit puan topladığı 2012/2013 ve 2013/2014 sezonlarında ev sahibi olma avantajı değeri %50.00; bir üst lig olan Bölgesel Amatör Lige yükseldiği 2014/2015 sezonunda ise ev sahibi olarak oynadığı tüm müsabakaları kazanarak %58.82 ev sahibi olma avantajına sahip olduğu belirlenmiştir. Diğer iki sezonun şampiyon takımları Yeni Milasspor ve Yatağansporun ise sırasıyla, %53,84 ve %54,90 ev sahibi avantajına sahip oldukları bulunmuştur. Ev sahibi olma avantajı futbolun hemen her kademesinde müsabakanın sonucu üzerinde oldukça önemli bir etkidir. Sonuç olarak, amatör futbolda da, ev sahibi olma avantajının müsabakaların sonucunu ve lig sıralamasını önemli ölçüde etkilediği söylenebilir.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 22.06.2018

Kabul Tarihi: 14.10.2018

Online Yayın Tarihi: 31.12.2018

DOI: 10.25307/jssr.433776

Anahtar kelimeler:

Süper Amatör,
Futbol,
Ev sahibi olma avantajı,
Analiz.

* Bu çalışma 05-08 Nisan 2018 tarihlerinde Antalya/Alanya'da gerçekleştirilen Uluslararası Herkes İçin Spor ve Wellness Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

† Sorumlu Yazar: Doç. Dr. Kemal GÖRAL, E-mail: kgoral1980@yahoo.com, Tel: 0 252 211 1951

Is There an Advantage to Playing at Home in the Super Amateur Soccer League?

Abstract

The purpose of this study is to discuss and evaluate the so-called home advantage in the context of the Muğla Province Super Amateur Soccer League competitions. The data used in the research were obtained from Mugla Amateur Sports Clubs Federation. The study particularly investigates the number of wins for the home and away games in the context of different seasons and teams. The formula developed by Pollard (1986) was used to determine the home advantage. The obtained data were recorded in SPSS 16.0 program, home advantage of Super Amateur League were determined and frequency and percentage values were calculated and interpreted. In the 5 seasons (2012-13 / 2016-17) of the Muğla Super Amateur Football League, the average of home advantage is 59,98%, while home field teams have 260 wins (47,10%), 97 draws (17,57%) and 195 defeats (35,32%). The data reveal that the home advantage of the champions is over 50% across five seasons. Ortaca Municipality Sports, the champion for the three out of five seasons, gained equal points in home field and away field in the 2012/2013 and 2013/2014 seasons with a home advantage ratio of 50.00%. In 2014/2015 season when they moved up to the Regional Amateur League, the team has acquired a 58.82% home advantage by winning all the matches. The other two season champions, Milas and Yatağan, were found to have a home advantage of 53.84% and 54.90%, respectively. Home advantage is a significant factor influential on the outcomes in almost every stage of football. As a result, it can be said that home advantage in the amateur football has a significant effect on the result of the competition and league ranking.

Original Article

Article Info

Received: 22.06.2018

Accepted: 14.10.2018

Online Published: 31.12.2018

Keywords:

*Super amateur,
Soccer,
Home advantage,
Analysis.*

GİRİŞ

Futbolda ev sahibi olma avantajının, bir oyunun sonucunu belirlemede önemli bir faktör olduğu uzun süredir bilinen bir gerçeklik olarak süregelmektedir. Ev sahibi olma, futbolcuların, antrenörlerin, hakemlerin, taraftarların ve medyanın tavrını da önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Yapılmış olan ve devam eden araştırmalara rağmen, yirmi beş yılı aşkın bir süredir ev sahibi olma avantajının kesin nedenlerin hala daha iyi bir şekilde açıklığa kavuşturulamamış olması şaşırtıcıdır (Pollard, 2008). Bir futbol takımının iç sahada oynarken sahip olduğu avantajlardan bazıları, seyirci, cesaret, kendine güven, seyahat yapılmayacak olması, kendi sahalarını daha iyi tanımaları, yabancı saha atmosferinin bulunmayışı, müsabakada oyuncuların ve seyircilerin hakemi etkileyebilmeleri olurken, dış sahada oynarken karşı karşıya kalınan bazı dezavantajlar ise rakip seyirci baskısı, stres, seyahat yorgunluğu, alışılmamış müsabaka alanları ve atmosferleri, kendi evinde oynayan takımın hakem tarafından daha avantajlı olduğu kanısının yaygın bir fenomen olmasıdır (Günay, Yüce ve Ocak, 2017).

Legaz-Arrese, Moliner-Urdiales ve Munguia-Izquierdo (2013), yaptıkları çalışmada sporda ev avantajı hakkında daha önce yapılmış literatürü inceleyerek, ev sahibi olma fenomenin çevresel ve psikolojik sebeplerini tanımlamaya çalışmışlardır. Bu çalışmalarında, farklı spor dallarında ev sahibi olma avantajının varlığını farklı türdeki rekabet sistemleri ile değerlendirmenin mümkün olduğuna vurgu yaparak, bu sistemleri dengeli ve dengesiz rekabet olarak iki gruba ayırmışlardır. Dengeli rekabetten, lig usulü yarışma sisteminde müsabakaların bir iç sahada bir dış sahada oynanmasına dayalı program olarak, dengesiz rekabetten ise müsabakaların uzakta ve tek bir yerde oynanmasına dayalı olan turnuvalar olarak söz etmektedirler.

Hali hazırda hem profesyonel hem de amatör sporlarda ev sahibi olma avantajı mevcut bir olgudur. Ev sahibi olma avantajı, geçmişten günümüze dek süregelen ve pek de yeni olmayan bir fenomendir. Örneğin, İngiliz futbolundaki ev sahibi olma avantajı 1888'den bugüne pek de değişmemiştir (Carron, Loughhead ve Bray, 2005; Courneya ve Carron, 1992; Carron ve Hausenblas, 1998). Ev sahibi olma avantajı, takım sporlarının önemli bir karakteristiğidir. Ev

sahibi olma avantajı üzerine, farklı spor branşlarındaki farklılıklar incelendiğinde, futbol, basketbol, beyzbol, Amerikan futbolu ve buz hokeyi arasında en yüksek ev sahibi olma avantajının futbolda olduğu görülmektedir (Jones, 2018).

Futbolda ev sahibi olma avantajı geçmişten günümüze birçok kez araştırılmış olmasına rağmen, halen daha araştırmacıların dikkatini çekmekte olan önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, Muğla ili Süper Amatör Futbol Liginde oynanan müsabakalarda ev sahibi olma avantajının değerlendirilmesidir.

YÖNTEM

Muğla Süper Amatör Futbol Liginde oynanan müsabakalarda ev sahibi olma avantajının değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, 2012/2013-2016/2017 yılları arasındaki beş sezonda oynanan 552 müsabaka incelenmiştir. Araştırmada yararlanılan verilere, Muğla Amatör Spor Kulüpleri Federasyonundan (ASKF) ulaşılmıştır. Çalışmada, müsabakaları iç sahada ve dış sahada oynayan futbol takımlarının, tamamlanmış sezonlarda ev sahibi olma avantajları, galibiyet, beraberlik ve mağlubiyet sayılarının analizi yapılmıştır. Ev sahibi olma avantajının belirlenmesinde Pollard (1986) tarafından geliştirilen formülden yararlanılmıştır.

Ev sahibi olma avantajının belirlenmesi: Her takımın bir maçı kazandığında üç puan, berabere kaldığında bir puan aldığı, mağlubiyette ise herhangi bir puan alamadığı evrensel sisteme dayalı olarak hesaplanan ev sahibi olma avantajı değerinde, tamamlanan bir sezonda, bir takımın kendi sahasında oynadığı maçlarda kazandığı puanlar, iç sahada ve deplasmanda oynadığı müsabakalarda toplamış olduğu toplam puanların bir yüzdesi olarak alınmıştır (Gomez ve Pollard, 2014; Pollard, 2006).

Verilerin analizi: Elde edilen veriler SPSS 16.0 programında kaydedilmiş, Süper Amatör Ligde ev sahibi olma avantajı değerleri belirlenmiş, frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak yorumlanmıştır.

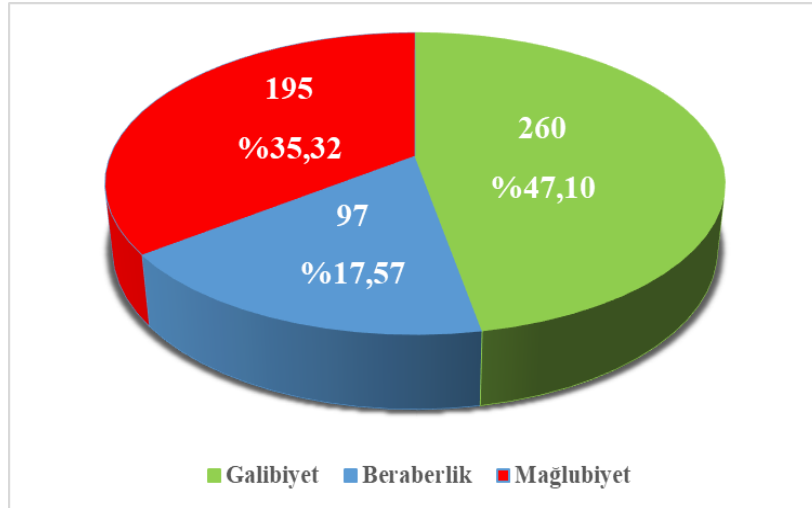
BULGULAR

Bu bölümde, çalışmada elde edilen bulgular, tablolar ve grafikler şeklinde sunulmuştur.

Tablo 1. Muğla Süper Amatör Futbol Liginde 2012/2013-2016/2017 yılları arasında Ev Sahibi Olma Avantajı

Oynanan maç sayısı	Galibiyet		Beraberlik		Mağlubiyet		Ev sahibi olma avantajı
	f	%	f	%	f	%	
552	260	47.10	97	17.57	195	35.32	%59.98

Muğla Süper Amatör Futbol Liginde 2012/13-2016/17 yılları arasında oynanan 552 maçta, ev sahibi takımlar 260 galibiyet (%47,10) ve 97 beraberlik (%17,57) elde ederlerken, 195 müsabakadan (%35,32) ise mağlubiyetle ayrılmışlardır.

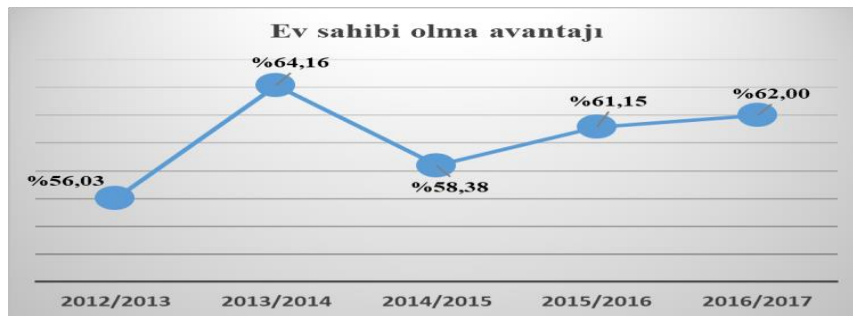

Grafik 1: Muğla Süper Amatör Futbol Liginde 2012/13-2016/17 yılları arası ev sahibi takımların Galibiyet, Mağlubiyet ve Beraberlik sayıları

Tablo 2. Muğla Süper Amatör Futbol Liginde Sezonlara Göre Ev Sahibi Olma Avantajı

Sezon	Galibiyet	Beraberlik	Mağlubiyet	Ev sahibi olma avantajı
2012/2013	57	24	51	%56.03
2013/2014	41	22	27	%64.16
2014/2015	57	10	43	%58.38
2015/2016	48	26	36	%61.15
2016/2017	57	15	38	%62.00
Toplam	260	97	195	%59.98

Muğla Süper Amatör Futbol Liginde ev sahibi takımların sezonlara göre ev sahibi olma avantajı değerleri, 2012/2013 sezonunda %56.03, 2013/2014 sezonunda %64.16, 2014/2015 sezonunda %58.38, 2015/2016 sezonunda %61.15 ve 2016/2017 sezonunda %62 olarak bulunmuştur.

Grafik 2: Muğla Süper Amatör Futbol Liginde Sezonlara Göre Ev Sahibi Olma Avantajı

Tablo 3. Muğla Süper Amatör Futbol Liginde Şampiyon Olan Takımların Ev Sahibi Olma Avantajı

Sezon	Takım	Galibiyet		Beraberlik		Mağlubiyet		Ev sahibi olma avantajı
		İç saha	Dış saha	İç saha	Dış saha	İç saha	Dış saha	
2012/2013	Ortaca Bld.Spor	10	10	1	1	0	0	%50.00
2013/2014	Ortaca Bld.Spor	6	6	3	3	0	0	%50.00
2014/2015	Ortaca Bld.Spor	10	7	0	0	0	3	%58.82
2015/2016	Yatağan Spor	9	7	1	2	0	1	%54.90
2016/2017	Yeni Milas Spor	9	7	1	3	0	0	%53.84
Toplam		44	37	6	9	0	4	%53.49

Muğla Süper Amatör Futbol Liginin şampiyon olarak tamamlayan takımların ev sahibi olma avantajı değerleri genel olarak %53.49 olarak bulunurken, bu oran incelenen tüm sezonlarda %50 ve üzerindedir. Bu beş sezonun üçünde ligin şampiyon olarak tamamlayan Ortaca Belediye Sporun, iç saha ve dış sahada oynadığı müsabakalardaki galibiyet ve beraberlik sayılarının eşit olduğu 2012/13 ve 2013/14 sezonlarında ev sahibi olma avantajı değeri %50.00 olarak tespit edilmiştir. Ev sahibi olarak oynadığı tüm müsabakaları kazanarak şampiyon olduğu 2014/15 sezonunda ise Ortaca Belediye Spor %58.82'lik bir ev sahibi olma avantajına sahiptir. Diğer iki sezonun şampiyon takımları Yatağansporun ev sahibi olma avantajı değeri %54,90, Yeni Milassporun ise %53,84 olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma, Muğla ili Süper Amatör Futbol Liginde oynanan müsabakalarda ev sahibi olma avantajının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Muğla Süper Amatör Futbol Liginde 2012-2013 ile 2016-2017 arasındaki 5 sezonluk zaman diliminde ev sahibi olma avantajı değeri %59,98 olarak tespit edilmiştir. Tamamlanan 5 sezonda ev sahibi takımlar, oynanan 552 müsabakanın %47,10'undan galibiyetle ayrılmıştır. Bu sezonlarda ligin şampiyon olarak tamamlayan takımların ev sahibi olma avantajı değerleri ise tüm sezonlarda %50 ile %58.82 arasında değişmektedir.

Pollard'a (2008) göre, futbolda ev sahibi olma avantajını etkileyen faktörler, seyirci etkisi, seyahat etkileri, oynanan sahaya aşina olma, hakem etkisi, bölgesellik, özel taktikler, kural faktörleri, psikolojik faktörler, bu sebeplerin birbiri ile olan etkileşimleri ve diğer sebepler olarak sıralanabilir. Anderson ve arkadaşlarının (2012) futbolcuların, taraftarların ve hakemlerin ev sahibi olma avantajına bakış açılarını değerlendirdikleri çalışmada elde edilen sonuçlar, üç grupta bir takımın ev sahibi olma ortamının, göstermiş olduğu iyi performans üzerindeki etkisi için benzer fikirlere sahip olduğunu göstermektedir.

Futbolda ev sahibi olma avantajı ile ilgili yapılan birçok çalışma da bizim bulgularımıza benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Farklı zaman aralıkları incelenerek Türkiye'de ev sahibi olma avantajının incelendiği bazı çalışmalarda, İnan (2018), 30 sezonluk zaman diliminde (1987-2017) Türkiye Süper Liginde ev sahibi olma avantajının %55.37 ile %67.69 arasında değiştiğini; Seçkin ve Pollard (2008) 12 sezonluk zaman aralığında (1994-95/2005-06) Türkiye Süper Liginde ev sahibi olma avantajının %61.5, Göral (2015) ise Türkiye Futbol Süper Liginde (2004/05-2013/14) ev sahibi olma avantajının %60.07 olduğunu bulmuşlardır. Pollard (2006), Avrupa liglerinin 6 sezonluk zaman diliminde ev sahibi olma avantajını, Ukrayna'da %65.47, Portekiz'de %64.79, Türkiye'de %61.95, Belçika'da %60.76, Almanya'da %62.81, Norveç'te %57.82; Goumas (2014) Avustralya'nın en büyük futbol liginin Avustralya A-Ligi'nin ilk yedi sezonunda %57.7; Garcia ve arkadaşları (2013), 10

sezonluk zaman diliminde (2000-2010) Türkiye’de %55.62, Romanya’da %59.40, Bulgaristan’da %60.99, Yunanistan’da %58 olarak tespit etmişlerdir.

Pollard ve Gomez (2014), futbolda dünya çapında ev sahibi olma avantajını inceledikleri çalışmada, ev sahibi olma avantajı değerlerini, Türkiye’de %60.26, İtalya’da %62.25, Gürcistan’da %59.96, Suriye’de %59.90, İran’da %60.11, Avustralya’da %59.35, Kenya’da %60.27, Uganda’da %59.92, Güney Afrika’da %57.13, Meksika’da %60.82, Kanada’da %57.04, Brezilya’da %64.89, Arjantin’de %59.50 olduğunu; Leite (2017) ise ev sahibi olma avantajınının, Belçika, İspanya ve Türkiye’de %60’ın üzerinde olduğunu belirtmektedir.

Gürkan, Göral ve Saygın (2017) Türkiye 1.Ligini analiz ettikleri çalışmada, ev sahibi olma avantajı değerini %61.10; Sanchez ve arkadaşları (2009), üç puanlık sistemde İspanya 1.Liginde %62.09, 2.Ligde %59.51 olarak bulmuşlardır. Bialkowski ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada da, 3 puanlı sistemde müsabakaları ev sahibi olarak oynayan takımların maç başına düşen iç saha puan ortalaması 1.61 iken dış sahada 1.10 puandır.

Daha önce yapılan birçok araştırmanın da ortaya çıkardığı gibi, futbolda ev sahibi olma avantajı her seviyede müsabakanın sonucu üzerinde oldukça önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak, amatör futbolda da, ev sahibi olma avantajının müsabakaların sonucunu ve lig sıralamasını önemli ölçüde etkilediği, antrenörlerin dış saha müsabakalarında da başarılı olabilmek için bilimsel olarak kanıtlanmış ev sahibi olma avantajındaki önemli faktörleri göz ardı etmemeleri gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Anderson, M., Wolfson, S., Neave, N., & Moss, M. (2009). Perspectives on the home advantage: A comparison of football players, fans and referees. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(3), 311-316. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2011.11.012>.
- Bialkowski, A. Lucey, P., Carr, P., Yue, Y., & Matthews, I. (2014). Win at Home and Draw Away: Automatic Formation Analysis Highlighting the Differences in Home and Away Team Behaviors. 8th Annual MIT Sloan Sports Analytics Conference, Hynes Convention Center, February 28-March 1.
- Carron, A.V., & Hausenblas, H.A. (1998). *Group Dynamics in Sport*. 2nd edition. Morgantown: Fitness Information Technology.
- Carron, A.V., Loughhead, M.T. & Bray, S.Y. (2005). The home advantage in sport competitions: Courneya and Carron’s (1992) conceptual framework a decade later. *Journal of Sports Sciences*, 23(4), 395-407. <https://doi.org/10.1080/02640410400021542>.
- Courneya, K.S., & Carron, A.V. (1992). The home advantage in sport competitions: A literature review. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 14(1), 13-27. <https://doi.org/10.1123/jsep.14.1.13>.
- Garcia, M.S., Aguilar, O.G., Marques, P.S., Tobío, G.T., & Romero, J.F. (2013). Calculating home advantage in the first decade of the 21th century UEFA soccer leagues. *Journal of Human Kinetics*, 38, 141-150. <https://doi.org/10.2478/hukin-2013-0054>.
- Gomez, M.A., & Pollard, R. (2014). Calculating the Home Advantage in Soccer Leagues. *Journal of Human Kinetics*, 40, 2014, 5-6. <https://dx.doi.org/10.2478%2Fhukin-2014-0001>.
- Goumas, C. (2014). Home advantage in Australian soccer. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 17(2014), 119–123. <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2013.02.014>.
- Göral, K. (2015). Türkiye Futbol Süper Liginde Ev Sahibi Olma Avantajı. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 5(14), 72-82.

Göral, K., Yanık, E., ve Zorba, H.N. (2018). Süper Amatör Futbol Liginde müsabakaları iç sahada oynamak önemli bir avantaj mıdır? *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 188-194.

Günay, M., Yüce, A., & Ocak, Y. (2017). *Futbol-Futsal Antrenmanının Bilimsel Temelleri*. Ankara: Batman Belediyespor Kültür Eğitim ve Spor Yayınları, s.417-418.

Gürkan, O., Göral, K., & Saygın, Ö. (2017). Profesyonel futbolda ev sahibi olma avantajı: Türkiye 1. liginin analizi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3292-3299. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i4.4864>.

İnan, T. (2018). Home Field Advantage Trend in Turkish Football Super League (1987-2017). *Asian Journal of Education and Training*, 4(1), 45-50.

Jones, M.B. (2018). Differences in home advantage between sports. *Psychology of Sport and Exercise*, 34, 61-69. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2017.07.012>.

Legaz-Arrese, A., Moliner-Urdiales, D., & Munguia-Izquierdo, D. (2013). Home advantage and sports performance: Evidence, causes and psychological implications. *Universitas Psychologica*, 12(3), 933-943. <https://doi.org/10.11144/Javeriana.UPSY12-3.hasp>.

Leite, W.S.S. (2017). Home advantage: Comparison between the major European football leagues. *Athens Journal of Sports*, 4(1), 65-74.

Pollard, R. (1986). Home Advantage in Soccer: A Retrospective Analysis. *Journal of Sports Science*, 4(3), 237-248.

Pollard, R. (2006). Worldwide Regional Variations in Home Advantage in Association Football. *Journal of Sports Sciences*, 24(3), 231-240. <https://doi.org/10.1080/02640410500141836>.

Pollard, R. (2008). Home Advantage in Football: A Current Review of an Unsolved Puzzle. *The Open Sports Sciences Journal*, 1(1), 12-14. <http://dx.doi.org/10.2174/1875399X00801010012>.

Pollard, R., & Gomez M.A. (2014). Components of home advantage in 157 national soccer leagues worldwide. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12(3), 218-233. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2014.888245>.

Sanchez, P.A., García-Calvo, T., Leo, F.M., Pollard, R., & Gómez, M.A. (2009). An analysis of home advantage in the top two Spanish professional football leagues. *Perceptual and motor skills*, 108(3), 789-797. <https://doi.org/10.2466%2Fpms.108.3.789-797>.

Seçkin, A., & Pollard, R. (2008). Home advantage in Turkish professional soccer. *Perceptual and motor skills*, 107(1), 51-54.

Futbol Hakemlerini Strese İten Faktörler, İş Tatmini ve İş Performansı İlişkisinin İncelenmesi*

Serdar KOCA^{1†}, Süleyman Murat YILDIZ²

¹Bilim Uzmanı, <https://orcid.org/0000-0002-0068-8648>.

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0002-5335-3593>.

Öz

Bu araştırma, futbol hakemlerinin stres kaynakları, iş tatmini ve iş performansı ilişkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak; hakemleri strese iten faktörler, iş tatmini ve iş performansı ölçekleri kullanılmıştır. İş tatminini ölçmede Chang ve Chang'ın (2007) iş tatmini ölçeği futbol hakemlerine uyarlanarak kullanılmıştır. Futbol hakemlerini strese iten faktörler ile futbol hakemlerine yönelik iş performansı ölçeği bu çalışmada geliştirilmiştir. Strese iten faktörler 14 madde ve 3 boyuttan (dışsal faktörler, sosyal faktörler ve kişisel faktörler) oluşmuştur. İş performansı ölçeği 6 maddeden ve tek boyuttan oluşmuştur. Araştırmada kullanılan veriler Muğla ve Giresun illerindeki futbol hakemlerinden (n=140) elde edilmiştir. Verilerin analizinde, betimleyici analiz, geçerlik ve güvenilirlik analizi, korelasyon analizi ve regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucu strese iten faktörlerin futbol hakemlerinin iş tatmini ve iş performansını negatif olarak etkilediğini göstermiştir. Diğer taraftan, iş tatmininin strese iten faktörler ile iş performansı arasında "aracılık etkisinin bulunmadığını" da göstermiştir.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 14.08.2017

Kabul Tarihi: 14.10.2018

Online Yayın Tarihi: 31.12.2018

DOI: 10.25307/jssr.334624

Anahtar kelimeler:

Futbol hakemi

Stres

İş tatmini

İş performansı

An Investigation of Relationships among Stress Resources of Football Referees, Job Satisfaction and Job Performance

Abstract

This research was conducted in order to investigate of relationships among stress resources of football referees, job satisfaction and job performance. To measure stress resources of football referees, job satisfaction and job performance scales were used. To measure job satisfaction of referees, the job satisfaction scale developed by Chang and Chang (2007) was used. Stress resources of football referees and job performance scales were developed in this research. Stress resources of football referees scale included 14 items and 3 dimensions (external factors, social factors and personal factors). On the other hand, job performance scale included 6 items and one dimension. Data was gathered from a sample of football referees (n=140) in Mugla and Giresun, Turkey. Descriptive statistic, validity and reliability analysis, correlation analysis and regression analysis were utilized for the evaluation of data. The study showed that stress resources of football referees had a significant and negative effect on job satisfaction and job performance. The study also showed that there was no mediating role of stress resources of football referees between job satisfaction and job performance.

Original Article

Article Info

Received: 14.08.2017

Accepted: 14.10.2018

Online Published: 31.12.2018

Keywords:

Football referee,

Stress,

Job satisfaction,

Job performance.

*Bu çalışma Muğla Sıtkı Koçman Üni. Sağlık Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Serdar Koca tarafından hazırlanan "futbol hakemlerini strese iten faktörler, iş tatmini ve iş performansı ilişkisinin incelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

† Sorumlu Yazar: Serdar KOCA, E-mail: serdarkoca_44@hotmail.com

GİRİŞ

Günümüzde spor branşları içerisinde popüler olan futbol, toplumun geniş ilgisini çekerek spor gündeminde ilk sıralarda yer almaktadır. Futbol takımlarının performansları ve maç sonuçları spor medyasında ve spor kamuoyunda geniş bir şekilde değerlendirilmektedir. Gerek futbol oyununun içinde gerekse oyunun dışında hakemlerin performansı takımların performansı ve maç sonucu kadar gündeme gelmektedir. Bu durum hakemlerin yaptıkları işin ne kadar hassas olduğunu ortaya koymaktadır.

Futbol hakemleri mesleklerini icra ederken, fiziksel durumlar, maçın önemi, seyirci baskısı, hava muhalefeti, maç güvenliği gibi iş tatmini ve iş performansını etkileyen unsurlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu unsurlar futbol maçlarının seyir kalitesini ve takımların ekonomik ve sosyal durumlarını etkilediğinden, bu konuların araştırılması önemli görülmektedir.

Takımların yüksek performansları ve galibiyetleri takım üyelerine maddi kazanç, taraftarlarına da haz ve psikolojik üstünlük sağlamaktadır (Yıldız, 2015b). Hakemlerin futbol oyununun doğal akışını bozacak kararlar vermesi, maç sonuçlarını ciddi derecede etkilediğinden, bu durum takımların maddi kayıplarına ve taraftarların psikolojik üstünlüğü kaybetmesine ve dolayısıyla yoğun eleştirilere yol açmaktadır. Hakemlerin performansı futbol oyun zevkini ve kalitesini etkilediğinden, hakemleri de etkileyen faktörlerin neler olduğu ve bu faktörlerin diğer değişkenlerle ilişkisinin bilinmesi bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç çerçevesinde bu araştırmada stres, iş tatmini ve iş performansı ele alınmıştır.

Stres

Futbol hakemlerini etkileyen faktörlerin başında stres gelmektedir. Bununla beraber, iş tatmini ve iş performansı da doğrudan futbol hakemlerini, dolaylı olarak da futbol çevresini (futbolcu, taraftar vb.) etkileyebilmektedir. Stres kavramı, sanayileşen her toplumdaki bireylerin öğrenip kullandığı psikolojik kavramlardan biridir. Çalışma yaşamında stres yaratan birçok psiko-sosyal faktör vardır. Bu psiko-sosyal faktörler, organizasyon yapısı, işin yapısı ve içeriği, organizasyon içi insan ilişkileri ile yakından ilişkilidir. Stres yaratan faktörler grubu aralarında etkileşerek, insanların ruhsal ve fiziksel yapılarını etkilerler. Bu etkileme insanlar arası ilişkileri olumsuz etkileyebileceği gibi, insanlarda yüksek bir motivasyona da neden olabilir. Bireyin psikolojik varlığını, kendine olan güven ve saygısını zorlayan bütün faktörler onda stres yaratır. Başka bir ifade ile stres, insanın dengesini bozabilecek bütün unsurları kapsayan bir özelliğe sahiptir (Güney, 2012:405).

Stres, organizmanın mücadele gerektiren veya tehdit edici bir durumla karşılaştığında, bu durumla mücadele ederek içsel dengeyi korumaya çalışmasıdır (Tiryaki, 2000:18). Aşırı stresin çalışanlar üzerinde fizyolojik, psikolojik ve davranışsal olmak üzere bir takım olumsuz durumlara neden olmaktadır. Fizyolojik olarak uykusuzluk, iştahsızlık, baş ağrısı; psikolojik olarak depresyon, dikkat dağınıklığı ve tükenme; çevreye karşı duyarsızlaşma, çalışmada hatalar örnek olarak verilebilir (Schermerhorn ve diğ., 1988). Çalışma yaşamında stresin organizasyon üzerinde de bir takım olumsuz etkileri vardır. Performans ve verimlilikte düşüklük, bağlılığın azalması, iş hatalarının artması, işten ayrılma niyetinin artması gibi durumlar, stresin organizasyon üzerindeki etkilerinden bazılarıdır (Gümüştekin ve Öztemiz, 2005).

İş Tatmini

Çalışanlar bir iş ortamında bireysel amaçlarını gerçekleştirmek üzere zihinsel, fiziksel ve sosyal becerilerini sergilerler. Bu süreç içerisinde, iş ve iş ortamı kaynaklı, kişide duygusal olarak bir takım tepkiler meydana gelir. Bunlar zamanla doğrudan çalışanın, dolaylı olarak da

işletmenin performansını olumlu veya olumsuz etkiler. Bu yüzden iş tatmini, işletmeler için önemli görülen olgular arasında yer almaktadır (Yıldız, 2015a:77). İş tatmini, çalışanın çalışma koşullarını ve işinin özelliklerini değerlendirmesi sonucu zihninde oluşan duygu durumudur. Bir başka tanıma göre iş tatmini, çalışanın işten beklentisi ile iş yerinin kendisine sunduğu imkanları değerlendirmesi sonucundaki farka göre oluşan duygu durumudur. Buna göre, eğer iş yeri çalışanın beklentisini karşılıyorsa iş tatmini, aksi durumda iş tatminsizliği oluşmaktadır (Aziri, 2011). Çalışanların işinden tatmin ve mutlu olması, iş verimliliğinin ve yüksek iş performansının yolunu açmakta, organizasyonuna daha fazla bağlanmasına neden olmaktadır. Böylece çalışanların işte kalma arzuları artmaktadır. Organizasyonunun iyiliği için daha fazla çaba harcayan çalışanlar, organizasyonunun lehine ve beklentilerin ötesinde davranışlar sergilemekte, güçlükler karşısında toleranslı olmakta, organizasyonun politikalarını ve gelişimini desteklemektedirler (Yıldız, 2015a:78).

İş Performansı

İş performansı, hedeflenen bir işin ne derecede yapıldığını betimleyen bir kavramdır. Bireysel açıdan bakıldığında iş performansı, organizasyonun hedefine ulaşma çabasına katkı sağlamak amacıyla çalışanın gösterdiği davranışlardır (Sonntag ve Frese, 2002:375). İş performansının ortaya çıkmasında kapasite, isteklilik ve çevre unsurları etkili olmaktadır. *Kapasite*, işin gereklerine uygun özellikleri ifade eder. Bu boyut; yetenek, yaş, sağlık, bilgi, beceri, zeka, eğitim düzeyi, dayanıklılık, enerji düzeyi, motor becerilerden oluşmaktadır. Bir işi, nasıl ve ne şekilde yapacağını bilemeyen, yerine getirecek potansiyeli ve özellikleri olmayan bir çalışandan istenen performans beklemek mümkün değildir. *İsteklilik*, çalışanın işin gereği olan çabayı gösterme isteğidir. Bu boyut; motivasyon, tatmin, iş statüsü, anksiyete, tutum, algılanan görev özellikleri, kişilik, normlar, algılanan rol beklentisi, adalet hissi değişkenlerinden oluşmaktadır. Bir çalışanın her ne kadar kapasitesi uygun olsa da, isteklilik olmadığı sürece beklenen performans gerçekleşmeyecektir. *Çevre unsurları (fırsatlar)*, işin gerçekleşmesi için çevre unsurlarının varlığıdır. Ekipmanlar, kaynaklar, iş koşulları, çalışma arkadaşı ilişkileri, lider davranışları, mentorluk, örgütsel politikalar, kurallar ve prosedürler, bilgi, zaman ve ödeme çevre unsurları içerisine girer. Çalışanın kapasitesi ve istekliliği uygun olsa da, çevre unsurları uygun olmadığı sürece yine çalışandan yüksek performans beklenemez. Özetle iş performansı, iş tanımına ve verilen role uygun olarak, çalışanın kapasitesini ve istekliliğini ortaya koymak suretiyle gösterdiği çabalar ile iş çevresindeki unsurların desteği sonucunda ortaya çıkmaktadır (Yıldız, 2015a:75). İş performansının organizasyonun amaç ve hedeflerini gerçekleştirmesinde önemli rolü bulunmaktadır. Ayrıca, çalışanların yüksek performansı işleri kolaylaştırmakta, sağlıklı insan ilişkileri oluşmasına katkı sağlamakta, müşterilere daha kaliteli hizmetin yolunu açmaktadır (Yıldız, 2015a:76).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Futbol hakemlerini strese iten faktörler, iş tatmini ve iş performansı ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın modeli Şekil 1’de sunulmuştur. Bu model değişkenler arasında neden sonuç ilişkisini, yani bağımsız değişkenin aracı değişkene, bağımsız değişkenin bağımlı değişkene ve aracı değişkenin bağımlı değişkene olan etkisini göstermektedir. Burada aracı değişkenin etkisi kontrol edildiğinde bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişkinin düzeyine bakılır. İlişki düzeyinde düşüş olması ve anlamlılığın devam etmesi “kısmi aracılığı”, ilişkinin anlamlı çıkmaması ise “tam aracılığı”

gösterir. Diğer taraftan aracı değişken ile bağımlı değişken arasındaki anlamlılık düzeyinin korunması gerekir (Baron ve Kenny, 1986).

Şekil 1. Strese iten faktörler, iş tatmini, iş performansı ilişkisi

Biyolojik, psikolojik ve sosyal özelliklere sahip olan futbol hakemleri, diğer insanlar gibi, içsel ve dışsal unsurlardan etkilenmektedir. Dolayısıyla futbol hakemlerini strese iten faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin iş tatmini ve iş performansı ile ilişkisinin incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmada aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H₁: Strese iten faktörlerin futbol hakemlerinin iş tatminini ile anlamlı ve negatif ilişkisi vardır.

H₂: Strese iten faktörlerin futbol hakemlerinin iş performansı ile anlamlı ve negatif ilişkisi vardır.

H₃: İş tatminin, strese iten faktörler ile iş performansı arasında aracılık etkisi vardır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini Muğla ve Giresun illeri oluşturmaktadır. Ölçek formları il hakem kurulu başkanlığından alınan yazılı izin ile futbol hakemlerinden elde edilmiştir. Ölçek formları 200 futbol hakemine gerekli açıklamalar yapılarak dağıtılmıştır. Formlar gizliliğe riayet edilerek iki hafta sonra toplanmıştır. Toplanan form sayısı 154 olarak gerçekleşmiş, sonuçta % 77'lik geri dönüş oranı elde edilmiştir. 14 ölçek formu eksik ve hatalı doldurulduğundan analize dahil edilmemiştir. Sonuç olarak araştırmada kullanılabilir ölçek sayısı 140 olarak gerçekleşmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak; futbol hakemlerini strese iten faktörler, iş tatmini ve iş performansı ölçekleri kullanılmıştır. İş tatminini ölçmede Chang ve Chang'ın (2007) iş tatmini ölçeği futbol hakemlerine uyarlanarak kullanılmıştır. Futbol hakemlerini strese iten faktörler ölçeği ile futbol hakemleri iş performansı ölçeği bu araştırmada geliştirilmiştir. Futbol hakemlerini strese iten faktörler ile futbol hakemlerinin iş performansını ölçecek maddeleri belirleyebilmek için 10 futbol hakemi ile Carson ve diğerlerinin (2001:85) önerdiği derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeye katılan hakemlere “mesleğinizde sizi strese iten faktörler nelerdir?”, “iş performansınızı ne şekilde ifade edersiniz?” soruları sorulmuştur. Madde havuzu oluşturularak arka arkaya bir dizi görüşme gerçekleştirilmiş ve görüşmeler doyum noktasına ulaştığında sonlandırılmıştır. Sonuçta strese iten faktörler için 15 madde, iş performansı için 6 madde üretilmiştir. Bu maddeler ölçeklerin kapsam geçerliliği için 4 üst düzey futbol hakemine incelettirilmiş ve küçük düzeltmeler yapıldıktan sonra uygulama formu haline getirilmiştir. Her üç ölçekteki ifadeler (“1=Hiç katılmıyorum”, “2=Katılmıyorum”, “3=Kararsızım”, “4=Katılıyorum”, “5=Tamamen katılıyorum”dan oluşan) 5’li derece ile ölçülmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Ölçeklerin önce yapı geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiştir. Geçerlilik için açımlayıcı faktör analizi uygulanmış ve faktör yükleri 0,40'tan yukarı olan maddeler dikkate alınmıştır. Güvenirlik için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ardından değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon analizi; iş tatmininin, stres faktörleri ile iş performansı arasındaki aracılık etkisini tespit edebilmek için de hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Demografik Özellikler

Araştırmaya katılan futbol hakemlerinin demografik özellikleri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Futbol hakemlerinin demografik özelliklerine göre dağılımları

	f	%
Cinsiyet		
Erkek	106	75.7
Kadın	34	24.3
<i>Toplam</i>	140	100
Medeni Durum		
Evli	16	11.4
Bekar	124	88.6
<i>Toplam</i>	140	100
Eğitim Durumu		
Lise	28	20
Üniversite	112	80
<i>Toplam</i>	140	100
Meslek		
Öğrenci	94	67.1
Memur	31	22.1
Öğretmen	15	10.7
<i>Toplam</i>	140	100
Gelir		
1300 TL ve altı	87	62.1
1301-2300 TL	28	20
2301-3300 TL	14	10
3301-4300 TL	6	4.3
4301 TL ve üstü	5	3.6
<i>Toplam</i>	140	100
Klasman		
Aday hakem	64	45.7
İl hakemi	48	34.3
Bölgesel yardımcı hakem	10	7.1
Bölgesel hakem	6	4.3
Ulusal yardımcı hakem	6	4.3
Ulusal hakem	3	2.1
Üst klasman yardımcı hakem	2	1.4
Üst klasman hakem	1	0.7
<i>Toplam</i>	140	100
Diğer Değişkenler	X	SS
Yaş	23.83	4.66
Hakemlik yılı	1.87	1.41

Futbol hakemlerinin demografik özelliklerine göz atıldığında, hakemlerin büyük çoğunluğunun erkek (%75,7), bekar (%88,6), öğrenci (%67,1), üniversite öğrencisi/mezunu (%80) ve aday hakem (%45,7) oldukları görülmektedir. Yaş ortalaması 23,83 (yıl), hakemlik

yılı ortalaması 1,87 (yıl) olan futbol hakemlerinin büyük çoğunluğunun geliri 1300 TL ve altındadır.

Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Futbol Hakemlerini Strese İten Faktörler Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Sonuçları

Futbol hakemlerini strese iten faktörler ölçeğinin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's Sphericity testi ile incelenmiştir. Ortaya çıkan test sonuçlarına göre ölçeğin KMO (0,862) değerinin mükemmel olduğu anlaşılmıştır. Bartlett's Sphericity testi sonucu ise anlamlıdır ($\chi^2=1407,712$; $df=91$; $p=0,000$). Dolayısıyla bu sonuçlar ölçeğin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: Futbol hakemlerini strese iten faktörler ölçeğinin geçerlik sonuçları

Maddeler	X	SS	F1	F2	F3
1. Maçın önemi	2.30	.98	.787		
2. Sahanın zeminin bozukluğu	2.19	1.09	.771		
3. Hava muhalefeti (rüzgar. yağış vb.)	2.21	1.07	.682		
4. Güvenliğin yetersiz olması	2.95	1.33	.595		
5. Seyirci baskısı	1.92	.98		.822	
6. Medya eleştirisi	1.79	1.15		.827	
7. Gözlemcinin varlığı	1.97	1.18		.759	
8. Oyuncular tarafından sözlü taciz	1.90	1.17		.752	
9. Antrenör ve yönetici tarafından sözlü taciz	1.88	1.15		.757	
10. Müsabaka günü fiziksel/psikolojik sorun	2.33	1.05			.637
11. Sahada yanlış yerde bulunma	2.37	1.08			.726
12. Yanlış ve hatalı kararlar verme ihtimalini düşünme	2.29	1.05			.743
13. Yanlış ve hatalı kararlar verme	2.39	1.19			.826
14. Partnerle iletişim ve karar problemi yaşama	2.36	1.15			.716
Açıklanan Varyans Yüzdesi			53.919	9.748	7.440
Açıklanan Varyansın Kümülatif Yüzdesi			53.919	63.667	71.107
KMO				.862	

F1=Dış Faktörler; F2=Sosyal Faktörler; F3=Kişisel Faktörler

Daha sonra ölçeğe varimax rotasyonuyla temel bileşenler analizi uygulanmış, buna göre, maddelerin 3 boyuta ayrıldığı görülmüştür (İlk boyut 4 maddeden, 2. boyut 5 maddeden, 3. boyut 5 maddeden oluşmaktadır). İlk boyuta “dış faktörler”, ikinci boyuta “sosyal faktörler”, üçüncü boyuta ise “kişisel faktörler” adı verilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri 0,595 ile 0,827 arasında değişmektedir (Tablo 2).

Tablo 3: Futbol hakemlerini strese iten faktörler ölçeğinin güvenirlik sonuçları

Maddeler	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
1. Maçın önemi	28.5857	119.554	.510	.932
2. Sahanın zeminin bozukluğu	28.7000	117.737	.524	.931
3. Hava muhalefeti (rüzgar. yağış vb.)	28.6786	115.284	.648	.928
4. Güvenliğin yetersiz olması	27.9429	113.320	.574	.931
5. Seyirci baskısı	28.9714	115.697	.700	.926
6. Medya eleştirisi	29.1000	111.846	.749	.925
7. Gözlemcinin varlığı	28.9214	112.764	.685	.927
8. Oyuncular tarafından sözlü taciz	28.9929	111.072	.765	.924
9. Antrenör ve yönetici tarafından sözlü taciz	29.0071	110.986	.789	.923
10. Müsabaka günü fiziksel/psikolojik sorun	28.5571	115.443	.656	.928
11. Sahada yanlış yerde bulunma	28.5214	114.280	.687	.927
12. Yanlış ve hatalı kararlar verme ihtimalini düşünme	28.6000	112.414	.800	.923
13. Yanlış ve hatalı kararlar verme	28.5000	110.871	.759	.924
14. Partnerle iletişim ve karar problemi yaşama	28.5286	113.834	.663	.927
Cronbach's Alpha			.932	

Diğer taraftan futbol hakemlerini strese iten faktörler ölçeğinin iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen güvenirlik analizinde Cronbach Alpha değerinin 0,932 olduğu görülmüştür. Ayrıca, hiçbir maddenin toplam korelasyon ile negatif ilişkisi söz konusu değildir. Tüm bu değerler ölçeğin iç tutarlılığının çok iyi düzeyde olduğunu, yani “yüksek derecede güvenilir” olduğunu göstermektedir (Tablo 3).

Futbol Hakemleri İş Tatmini Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Sonuçları

Futbol hakemleri iş tatmini ölçeğinin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's Sphericity testi ile incelenmiştir. Ortaya çıkan test sonuçlarına göre ölçeğin KMO (0,858) değerinin mükemmel olduğu anlaşılmıştır. Bartlett's Sphericity testi sonucu ise anlamlıdır ($\chi^2=697,406$; $df=45$; $p=0,000$). Dolayısıyla bu sonuçlar ölçeğin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Daha sonra ölçeğe varimax rotasyonuyla temel bileşenler analizi uygulanmış, buna göre, maddelerin 2 boyuta ayrıldığı görülmüştür (İlk boyut 5 maddeden, 2. boyut 5 maddeden oluşmaktadır). İlk boyuta “içsel tatmin”, ikinci boyuta “dışsal tatmin” adı verilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri 0,545 ile 0,856 arasında değişmektedir (Tablo 4).

Tablo 4: Futbol hakemleri iş tatmini ölçeğinin geçerlik sonuçları

Maddeler	X	SS	F1	F2
1. İşim (hakemliğim) yeteneklerimi yerine getirme fırsatı veriyor.	3.95	1.05	.697	
2. İşimden (hakemliğimden) başarı duygusu alıyorum.	4.24	.92	.856	
3. İşim (hakemliğim) kişisel gelişimimi sağlıyor ve ben de bundan memnunum.	4.32	.90	.842	
4. İşimi (hakemliğimi) yapma hususunda kendimi yeterli buluyorum	4.26	.91	.843	
5. İşimi (hakemliği) anlamlı buluyorum.	4.47	.74	.680	
6. İş yerinden (il hakem kurulundan) ve bana sağladığı olanaklardan memnunum.	4.19	.91		.564
7. Diğer arkadaşlarımla karşılaştığımda (hakemlik) ücretinden memnunum.	3.54	1.28		.595
8. İşim (hakemlik) bana yükselme. kariyer fırsatı sunuyor.	4.17	.91		.846
9. Diğer çalışma arkadaşlarımla (hakemlerle) iyi bir şekilde geçiniyorum.	4.37	.79		.688
10. İşimi (hakemliği) iyi yaptığım zaman övgü alırım.	4.42	.64		.545
		Açıklanan Varyans Yüzdesi	50.021	50.021
		Açıklanan Varyansın Kümülatif Yüzdesi	11.214	61.235
		KMO		.858

F1=İçsel Tatmin; F2=Dışsal Tatmin

Diğer taraftan futbol hakemleri iş tatmini ölçeğinin iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha değerinin 0,871 olduğu görülmüştür. Ayrıca, hiçbir maddenin toplam korelasyon ile negatif ilişkisi söz konusu değildir. Tüm bu değerler ölçeğin iç tutarlılığının çok iyi düzeyde olduğunu, yani “yüksek derecede güvenilir” olduğunu göstermektedir (Tablo 5).

Tablo 5: Futbol hakemleri iş tatmini ölçeğinin güvenilirlik sonuçları

Maddeler	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
1. İşim (hakemliğim) yeteneklerimi yerine getirme fırsatı veriyor.	38.0286	30.949	.642	.855
2. İşimden (hakemliğimden) başarı duygusu alıyorum.	37.7429	31.574	.697	.850
3. İşim (hakemliğim) kişisel gelişimimi sağlıyor ve ben de bundan memnunum.	37.6571	31.047	.765	.845
4. İşimi (hakemliğimi) yapma hususunda kendimi yeterli buluyorum.	37.7214	32.073	.652	.854
5. İşimi (hakemliği) anlamlı buluyorum.	37.5143	32.856	.729	.851
6. İş yerinden (il hakem kurulundan) ve bana sağladığı olanaklardan memnunum.	37.7929	32.568	.597	.858
7. Diğer arkadaşlarımla karşılaştığımda (hakemlik) ücretinden memnunum.	38.4429	32.723	.356	.888
8. İşim (hakemlik) bana yükselme, kariyer fırsatı sunuyor.	37.8071	33.135	.536	.863
9. Diğer çalışma arkadaşlarımla (hakemlerle) iyi bir şekilde geçiniyorum.	37.6071	33.881	.556	.862
10. İşimi (hakemliği) iyi yaptığım zaman övgü alırım.	37.5571	34.752	.583	.862
		Cronbach's Alpha	.871	

Futbol Hakemleri İş Performansı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Sonuçları

Futbol hakemleri iş performansı ölçeğinin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's Sphericity testi ile incelenmiştir. Ortaya çıkan test sonuçlarına göre ölçeğin KMO (0,863) değerinin mükemmel olduğu anlaşılmıştır. Bartlett's Sphericity testi sonucu ise anlamlıdır ($\chi^2=444,593$; $df=21$; $p=0,000$). Dolayısıyla bu sonuçlar ölçeğin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Daha sonra ölçeğe varimax rotasyonu ile temel bileşenler analizi uygulanmış, buna göre, maddelerin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri 0,675 ile 0,832 arasında değişmektedir (Tablo 6).

Tablo 6: Futbol hakemleri iş performansı ölçeğinin geçerlik sonuçları

Maddeler	X	SS	F1
1. Maçı seyir zevkine ulaştırdığımdan eminim.	4.03	.90	.726
2. Maçta kuralları harfiyen uyguladım.	4.30	.74	.737
3. Maçı yönetim kalitesine ulaştırdığımdan eminim.	4.34	.70	.777
4. Tartışmalı pozisyonlarda en hızlı şekilde çözüm üreten doğru kararlar veririm.	4.21	.76	.832
5. Maçın havasını bozan (örneğin oyuncuların tartışması gibi) problemleri anında çözerim.	4.20	.78	.775
6. Müsabakanın ilerleyen dakikalarında oluşacak problemleri önceden sezinleyerek büyümesine izin vermeden önlerim.	4.32	.75	.786
7. Ben başarılı bir hakemim.	4.51	.62	.675
Açıklanan Varyans Yüzdesi			57.732
Açıklanan Varyansın Kümülatif Yüzdesi			57.732
KMO			.863

F1=İş Performansı

Diğer taraftan futbol hakemleri iş performansı ölçeğinin iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha değerinin 0,875 olduğu görülmüştür. Ayrıca, hiçbir maddenin toplam korelasyon ile negatif ilişkisi söz konusu değildir. Tüm bu değerler ölçeğin iç tutarlılığının çok iyi düzeyde olduğunu, yani “yüksek derecede güvenilir” olduğunu göstermektedir (Tablo 7).

Tablo 7: Futbol hakemleri iş performansı ölçeğinin güvenilirlik sonuçları

Maddeler	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
1. Maçı seyir zevkine ulaştırdığımdan eminim.	25.9071	11.509	.625	.864
2. Maçta kuralları harfiyen uyguladım.	25.6357	12.248	.637	.860
3. Maçı yönetim kalitesine ulaştırdığımdan eminim.	25.6000	12.299	.673	.856
4. Tartışmalı pozisyonlarda en hızlı şekilde çözüm üreten doğru kararlar veririm.	25.7286	11.652	.746	.845
5. Maçın havasını bozan (örneğin oyuncuların tartışması gibi) problemleri anında çözerim.	25.7357	11.865	.680	.854
6. Müsabakanın ilerleyen dakikalarında oluşacak problemleri önceden sezinleyerek büyümesine izin vermeden önlerim.	25.6214	11.978	.691	.853
7. Ben başarılı bir hakemim.	25.4286	13.182	.561	.869
Cronbach's Alpha			.875	

Korelasyon Analizi Sonuçları

Korelasyon sonuçları futbol hakemlerinin iş performansı üzerinde bazı değişkenlerin ilişkili olduğunu göstermektedir. Futbol hakemlerini strese iten faktörler ($r=-0,456$) hakemlerin iş performansı ile anlamlı ve negatif ilişkilidir ($p<0,01$). Alt boyutlar incelendiğinde; “dışsal faktörler” ($r=-0,396$), “sosyal faktörler” ($r=-0,393$) ve “kişisel faktörler” ($r=-0,405$) de hakemlerin iş performansı ile anlamlı ve negatif ilişkilidir ($p<0,01$). Stresin iş performansı ile ilişkisi orta düzeydedir. Demografik değişkenlere göz atıldığında, cinsiyetin iş performansı ile ilişkisi anlamlı ve negatif iken ($r=-0,316$; $p<0,01$), yaş ($r=0,230$; $p<0,01$), meslek ($r=0,238$; $p<0,01$), gelir durumu ($r=0,253$; $p<0,01$), hakemlik yılı ($r=0,167$; $p<0,05$) ve hakemlik klasmanı ($r=0,251$; $p<0,01$) ile anlamlı ve pozitifdir (Tablo 8).

Cinsiyet açısından erkeklerin kadınlara göre iş performansı daha yüksektir. Yaş ve hakemlik yılı ilerledikçe futbol hakemlerinin iş performansı artmaktadır. Bu durum deneyim ile açıklanabilir. Hakemlerin deneyimleri arttıkça, buna bağlı olarak iş performansları da artmaktadır. Meslek sahibi ve geliri olan hakemler, diğerlerine göre iş performansı yüksektir. Mesleğin ve gelirin olması, hakemleri rahatlatan ve böylece iş performansını artıran bir unsur olarak görülebilir. Hakemlik klasmanı arttıkça iş performansının artması, hakemlerin daha fazla eğitim almasına ve üst düzeyde deneyim yaşamasına bağlanabilir.

İş tatmini sadece medeni durumla ilişkilidir. Bekar olanlar evlilere göre futbol hakemliğinden daha fazla tatmin olmaktadır.

Kadın hakemler erkeklere göre daha streslidir. Bu durum kadınların duygusal anlamda daha hassas olmalarına bağlanabilir. Yaş ve hakemlik yılı azaldıkça, bununla beraber hakemlik klasmanı azaldıkça stres artmaktadır. Bu durum hakemlerin tecrübe eksikliğinden kaynaklanabilir. Meslek sahibi olan hakemler meslek sahibi olmayanlara göre daha az stresli olduğu görülmektedir. Hakemlik dışında gelir olmasının stresi azalttığı söylenebilir.

Tablo 8: Değişkenlerin korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7
1. Cinsiyet	1						
2. Yaş	-.213*	1					
3. Medeni durum	.203*	-.549**	1				
4. Meslek	-.216*	.632**	-.497**	1			
5. Eğitim durumu	.158	.301**	-.067	.163	1		
6. Gelir durumu	-.251**	.529**	-.432**	.651**	-.003	1	
7. Hakemlik yılı	-.305**	.721**	-.492**	.592**	.058	.546**	1
8. Klasman	-.221**	.573**	-.307**	.532**	.060	.548**	.738**
9. Dışsal faktörler	.339**	-.240**	.228**	-.242**	-.002	-.258**	-.240**
10. Sosyal faktörler	.385**	-.157	.030	-.183*	-.097	-.254**	-.197*
11. Kişisel faktörler	.372**	-.198*	.112	-.187*	-.019	-.221**	-.206*
12. İçsel tatmin	-.013	.017	.180*	.039	.125	.155	.053
13. Dışsal tatmin	.060	-.205*	.259**	-.073	.001	.039	-.166
14. Stres	.420**	-.226**	.137	-.233**	-.047	-.280**	-.245**
15. İş tatmini	.023	-.093	.239**	-.014	.076	.113	-.052
16. İş performansı	-.316**	.230**	-.089	.238**	.078	.253**	.167*

Tablo 8: Değişkenlerin korelasyon analizi sonuçları (devam)

Değişkenler	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Cinsiyet								
2. Yaş								
3. Medeni durum								
4. Meslek								
5. Eğitim durumu								
6. Gelir durumu								
7. Hakemlik yılı								
8. Klasman	1							
9. Dışsal faktörler	-.219**	1						
10. Sosyal faktörler	-.245**	.558**	1					
11. Kişisel faktörler	-.209*	.637**	.716**	1				
12. İçsel tatmin	.102	-.138	-.453**	-.298**	1			
13. Dışsal tatmin	-.091	-.093	-.176*	-.115	.636**	1		
14. Stres	-.258**	.830**	.880**	.901**	-.347**	-.149	1	
15. İş tatmini	.015	-.130	-.361**	-.237**	.921**	.886**	-.284**	1
16. İş performansı	.251**	-.396**	-.393**	-.405**	.193*	.232**	-.456**	.233**

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Hiyerarşik regresyon analizinde Model 1’de “stres iten faktörler” bağımsız değişken, “iş tatmini” bağımlı değişken; Model 2’de “strese iten faktörler” bağımsız değişken, “iş performansı” bağımlı değişken; Model 3’te “strese iten faktörler” ile “iş tatmini” bağımsız değişken, “iş performansı” bağımlı değişken olarak incelenmiştir. Model 2’de $-.456$ olan strese iten faktörlerin β değeri Model 3’te $-.425$ ’e düşmüş, ancak anlamlılığını devam ettirmiştir. Bunun yanında aracı değişken olan iş tatmini anlamlılığını yitirmiştir. Bu durum iş tatmininin, strese iten faktörler ile iş performansı arasında aracılık etkisinin bulunmadığını göstermektedir. Sonuç olarak hipotez 1 ve hipotez 2 kabul edilirken, hipotez 3 reddedilmiştir. Buna göre strese iten faktörlerin futbol hakemlerinin iş tatmini ve iş performansını direk olarak etkilediği söylenebilir (Tablo 9).

Tablo 9: Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	İş Tatmini β	İş Performansı β	İş Performansı β
<i>Model 1</i>			
Stres	-.284*		
<i>F</i>	12.067		
<i>R</i> ²	.080		
<i>Düzeltilmiş R</i> ²	.074		
<i>Model 2</i>			
Stres		-.456**	
<i>F</i>		36.327	
<i>R</i> ²		.208	
<i>Düzeltilmiş R</i> ²		.203	
<i>Model 2 ve Model 3</i>			
Stres			-.425**
İş Tatmini			.113
<i>F</i>			19.324
<i>R</i> ²			.220
<i>Düzeltilmiş R</i> ²			.209

* $p < 0,001$; ** $p = 0,000$

TARTIŞMA ve SONUÇ

Literatürde hakemlere yönelik birtakım araştırmalar bulunsa da (Unutmaz ve Gençler, 2017) futbol hakemleri bağlamında stres, iş tatmini ve iş performansı arasındaki ilişkileri belirleme üzerine yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak, hakemlere yönelik stres konulu bir takım çalışmalar mevcuttur. Çakmak (2011) tarafından faal futbol hakemlerinin stres kaynaklarının tespitine yönelik yapılan araştırmada, futbol hakemlerinin stres kaynaklarını ‘bireysel faktörler’, ‘çevresel faktörler’ ve ‘örgütsel faktörler’ olarak tespit edilmiştir. Bu faktörler içerisinde futbol hakemlerini en fazla strese iten faktörün “bireysel faktörler” olduğu ortaya konulmuştur. Diğer bir araştırma basketbol hakemleri üzerinedir. Basketbol hakemlerinin stres kaynaklarını belirlemek üzere, Sayiner ve diğerleri (2009) tarafından yapılan araştırmada stres kaynakları 14 maddede toplanmıştır. Bunlar; partnerle problem yaşamak, yanlış ve hatalı karar vermek, başkaları tarafından fiziksel saldırı tehdidi, ağrı yaşamak veya sakatlık geçirmek, antrenör tarafından sözlü saldırı, çelişkili karar vermek, sahada yanlış yerde ve pozisyonda bulunmak, mekanikte hata yapmak, oyuncular tarafından sözlü saldırı, cinsel taciz, seyirciler tarafından sözlü saldırı, gözlemcinin varlığı, teknik faul çalmak, başka birinin sakatlığı (oyuncu, antrenör, partner) maddelerinden oluşmaktadır. Bu maddelerden “partneri ile problem yaşama” hakemleri en çok strese iten madde olarak tespit edilmiştir. Her iki araştırmada, maç kalitesine pozitif katkı sağlamak amacıyla, hakemleri etkileyen stres kaynaklarının bertaraf edilmesi ve stresle başa çıkabilme konusunda bir takım öneriler verilmiştir.

Bu araştırmada 14 maddeden ve 3 boyuttan (‘kişisel faktörler’, ‘sosyal faktörler’ ve ‘dışsal faktörler’den) oluşan futbol hakemlerini strese iten faktörler ile yine hakemlere yönelik 7 maddeden oluşan iş performansı ölçeği geliştirilmiş ve analizler sonucunda geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Ayrıca, futbol hakemlerini strese iten faktörler ile hakemlerin iş tatmini ve iş performansı arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, strese iten faktörler futbol hakemlerinin iş tatmini ve iş performansını anlamlı ve negatif olarak etkilemektedir. Yani, futbol hakemlerinin stres düzeyleri arttıkça, iş tatmini ve iş performansı azalmaktadır. Diğer taraftan, bu araştırmanın sonuçları iş tatmininin ‘futbol hakemlerini strese iten faktörler’ ile ‘iş performansı’ arasında “aracılık etkisinin bulunmadığını” göstermiştir. Bir başka deyişle, strese iten faktörler futbol hakemlerinin iş tatmini ile birlikte iş performansını direk olarak etkilemektedir.

Bu araştırmanın diğer sonuçlarına göre, futbol hakemlerinin iş performansını en yüksek düzeyde etkileyen faktör “kişisel stres faktörleri”dir. Bunu, “dışsal faktörler” ve ardından “sosyal faktörler” takip etmektedir. Demografik özellikler açısından, erkek hakemlerin kadın hakemlere göre iş performansı daha yüksektir. Hakemlerin yaşları ve hakemlik deneyimleri arttıkça, bununla birlikte hakemlik klasmanı arttıkça iş performansı artmaktadır. Diğer taraftan, bir mesleğe sahip olan ve geliri olan hakemler, meslek sahibi ve geliri olmayan hakemlere göre iş performansı daha yüksektir.

Sonuç olarak bu araştırma, daha az stresin futbol hakemlerinin iş tatminini ve iş performansını artıracağını göstermektedir. Hakemlerin düşük stres düzeyine sahip olmaları, maç esnasında kuralları hatasız uygulamalarına ve pozisyonları doğru değerlendirmelerine pozitif katkı sağlayacaktır. Özellikle ciddi hakem hatalarının sporda şiddet ve çirkin tezahürata (Türkmen ve diğ., 2013), basında nefret söylemine (Özsoy ve Yıldız, 2013) neden olabileceği dikkate alındığında, hakemlerin stres düzeyinin düşük olması gerektiği açıktır.

Bu bağlamda, stadyumların saha zemininin iyileştirilmesi, güvenliğin tam olarak sağlanması, medya yoluyla seyircilere yönelik pozitif yönlendirici programların yapılması, medyada

yapılan futbol programlarında hakemlere yönelik haksız eleştiri yapılmaması ve hakemlere yönelik stresle başa çıkma konusunda ilgili kurullar tarafından eğitimlerin düzenlenmesi önerisi verilebilir. Stresle başa çıkma eğitimleri, stresin neden olduğu istenmeyen durumları tersine çevirerek stresin muhtemel olumsuz sonuçlarını ortadan kaldıracaktır. Bir başka deyişle, stresle başa çıkabilen hakemin özgüveni yüksek olacak, böylece gelişen pozisyonlarda hızlı ve doğru karar verebilecektir. Bu araştırmadaki örneklem miktarının sınırlı olmasından dolayı araştırma sonuçları tüm hakemlere genellenemez. Dolayısıyla, elde edilen sonuçların genel olup olmadığını ve farklı örneklerde tutarlı olup olmadığını test etmek için ileride yapılacak benzer araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Aziri, B. (2011). Job satisfaction: A literature review. *Management Research and Practice*, 3(4), 77-86.
- Baron, R.M., & Kenny, D.A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Carson, D., Gilmore, A., Perry, C., & Gronhaug, K. (2001). *Qualitative marketing research*. London: Sage.
- Çakmak, M.T. (2011). Faal futbol hakemlerinin stres kaynaklarının tespiti. Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof.Dr.Güner Ekenci), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Spor Yönetim Bilimleri Programı, Ankara.
- Chang, C.S., & Chang, H.H. (2007). Effects of internal marketing on nurse job satisfaction and organizational commitment: Example of medical centers in Southern Taiwan. *Journal of Nursing Research*, 15(4), 265-273.
- Gümüştekin, G.E., ve Öztemiz, A.B. (2005). Örgütlerde stresin verimlilik ve performansla etkileşimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 271-288.
- Güney, S. (2012). *Örgütsel davranış*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özsoy, S., ve Yıldız, K. (2013). Türkiye'deki spor basınında nefret söylemi. *International Journal Social Science Research*, 2(2), 46-60.
- Sayiner, B., Ekmekçi, R., Sözen, D., ve Anshell, M. (2009). Basketbol hakemlerinin stres kaynakları ve başa çıkma yöntemleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 8(15), 27-36.
- Schermerhorn, J.R., Hunt, J.G., & Osborn, R.N. (1988). *Managing Organizational Behavior*. Third Edition, New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Sonnentag, S., & Frese, M. (2002). Performance concepts and performance theory. *Psychological Management of Individual Performance*. Edited by Sabine Sonnentag, John Wiley & Sons, Ltd.
- Tiryaki, Ş. (2000). *Spor psikolojisi: Kavramlar, kuramlar ve uygulama*. Ankara: İnkansa Ofset.
- Türkmen, M., Yıldız, K., ve Zekiöğlü, A. (2013). Sosyolojik açıdan sporda şiddet ve çirkin tezahüratın nedenlerinin araştırılması: Manisaspordan taraftarları örneği. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 8(2), 15-34.
- Unutmaz, V., ve Gençer, T. (2017). Antrenörlük yeterlilik ölçeği II'nin Türkçe uyarlama çalışması. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 69-78.
- Yıldız, S.M. (2015a). *Lider-üye etkileşimi, işyerinde mobbing ve mesleki tükenmişlik ilişkisi*. Ankara: Detay Yayınevi.
- Yıldız, S.M. (2015b). The relationship between bullying and burnout: An empirical investigation of Turkish professional football players. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 5(1), 6-20.

Ders Dışı Etkinlikler Kapsamında Uygulanan Fiziksel Aktivite Programının İlköğretim Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri*

Osman Kürşat ERGÜL¹, Hulusi ALP^{2†}, Hatice ÇAMLIYER³

¹İzmir Gençlik ve Spor Hizmetleri İl Müdürlüğü, <https://orcid.org/0000-0003-4610-8001>

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğirdir Sağlık Hizmetleri MYO, <https://orcid.org/0000-0001-9301-453X>

³Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0003-1255-875X>

Öz

Bu araştırmanın amacı, fiziksel aktivite uygulamalarına gönüllü katılan ilköğretim öğrencileri ile katılmayan ilköğretim öğrencilerinin üzerinde yaşam kalitelerini arttırmaya yönelik uygulanan fiziksel aktivite programının meydana getirdiği farkın belirlenmesidir. Araştırma, Manisa merkezde bulunan Vestel ilköğretim Okulu'nda (n=878) yapılmıştır. Çalışma Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan TEOG Sınavı nedeniyle olası strese ve baskıya maruz kalan ve okul devamsızlık sorunu nedeniyle 12-14 yaş grubu öğrencileri (n=297) üzerinde yapılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Kiddo Kindl Ergen Ölçeği kullanılmıştır. Veri analizinde SPSS 17.0 istatistik programında; ön test son test karşılaştırmalarında normal dağılıma uyan veriler için Bağımlı Gruplarda T Testi, normal dağılıma uymayan veriler için Wilcoxon İşaretli Sıra Testi uygulanmıştır. Müdahale grubu ile kontrol grubu arasındaki karşılaştırmalarda sürekli veriler için normal dağılıma uyan verilerde Bağımsız Gruplarda T Testi, normal dağılım koşulları sağlanmadığında Mann - Whitney U testi kategorik verilerde Ki Kare analizi uygulanmıştır. Tip 1 hata için $\alpha= 0.05$ düzeyi alınmıştır. Sonuç olarak; müdahale grubundaki öğrencilere uygulanan fiziksel aktivite programı sonucunda, toplam yaşam kalitesi puanlarının, kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarına göre daha fazla artış gösterdiği ve istatistiksel olarak ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 08.09.2018

Kabul Tarihi: 28.11.2018

Online Yayın Tarihi: 31.12.2018

DOI: 10.25307/jssr.458237

Anahtar kelimeler:

Yaşam Kalitesi,
Fiziksel Aktivite,
Ders Dışı Etkinlikler

*Bu çalışma 23-26 Kasım 2017 tarihlerinde Manisa'da gerçekleştirilen Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

† Sorumlu yazar: Hulusi ALP, E-mail: ekim1778@gmail.com

The Effects of Physical Activity Program in External Activities On Life Quality of Primary School Students

Abstract

The aim of this study is to determine the difference between the primary school students who participate in physical activity practices and the physical activity program applied to increase the quality of life on primary school students who do not attend. The research was carried out at the Vestel Primary School (n = 878) in the center of Manisa. The study was carried out on the students between 12 and 14 years of age (n = 297) who were exposed to stress and stress due to the TEOG Exam applied by the Ministry of National Education. Kiddo Kindl Adolescent Scale was used to collect data. In SPSS 17.0 statistical program; In the pre-test post-test comparison, the T-test in the Dependent Groups and the Wilcoxon Signed Rank Test were applied for the data that did not comply with the normal distribution. In the comparisons between the intervention group and the control group, the T test was used for the data in the normal distribution for continuous data and the Chi-square , Whitney U test was used for the categorical data. For type 1 error, $\alpha = 0.05$ was taken. As a result; As a result of the physical activity program applied to the students in the intervention group, it was found that the total quality of life scores increased more than the scores of the students in the control group and statistically significant difference was found between the pretest and posttest scores.

Original Article

Article Info

Received: 08.09.2018

Accepted: 28.11.2018

Online Published: 31.12.2018

Keywords:

*Life Quality,
Physical Activity,
Extracurricular Activities*

GİRİŞ

Tarihsel gelişim süreci içinde insanların hareket etme yeteneği, karnını doyurma, barınak yapma, doğal hayat içerisinde bulunan yabani hayvanlara karşı savunma ihtiyaçlarını karşılarken, ilerleyen süreçte beğenilme, takdir edilme ve yeteneklerini daha üst düzeye çıkartmayla sonuçlanan anahtar bir rol üstlenmiştir. Aslına bakıldığında insanın hareket evriminin gelişimi sporun da geçmişini oluşturmaktadır (Özcan, Yıldırım, 2011: 112-135). Çağımızın en önemli problemlerinden biri olan hareketsiz yaşam tarzı; insan sağlığını tehdit eden ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte bütün insan yaşamını etkileyen önemli bir sorundur. Teknolojik gelişmeler ve değişen yaşam koşulları bireylerin hareketsiz bir yaşam tarzı benimsemelerine ve bunun neticesinde de sağlıksız bir toplum oluşmasına sebep olmuştur. Bireylerin benimsemiş oldukları bu yaşam tarzını fiziksel aktivitelerle desteklemek bireylerin kaliteli bir yaşam sürecinin başlamasına aracı olmaktadır (Özbay ve ark., 2014: 945-962).

Günümüzde teknolojinin hızla değişerek gelişmesi, gençleri insanın doğasında var olan harekete bağlı yaşam tarzından uzaklaştırarak hareketsiz ve sağlıksız bir yaşam tarzını benimsemeye sürüklemiştir. Hareketsiz yaşam, gençlerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri üzerinde olumsuz etkilerde bulunarak akut ve kronik sağlık problemlerinin oluşmasına sebep olarak kalitesiz bir yaşam sürmelerine yol açacaktır. Bütün bu olumsuzlukların giderilmesi için gençlerin düzenli fiziksel aktivite programlarına katılarak kaliteli bir yaşam sürdürebilmelerini sağlamak kaçınılmaz bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır (Ergül ve ark., 2015: 105-115). Sporu yaşam biçimi olarak günlük hayatlarının önemli bir parçası haline getirmiş toplumların aynı zamanda güçlü bir devlet ekonomisi, istikrarlı eğitim politikaları, spor kültürünü edinmiş bilinçli aile yapısı gibi önemli avantajlara sahip oldukları da muhakkaktır (Özcan ve Yıldırım, 2011: 112-135).

Ülkemizde uygulanmakta olan mevcut eğitim-öğretim programlarına bakıldığında öğrencilerin ders yüklerinin ağır olduğu, bu nedenle de fiziksel faaliyetlerden uzak kalmakta oldukları görülmektedir (Koşar, 2011: 45-46). Fiziksel aktivite; yapılandırılmamış ve sistematik olmayan bir şekilde ev, okul, doğal ortamlar (park, spor salonu, havuz) ve diğer alanlarda (sokak, alış-veriş merkezi) iskelet kaslarının enerji harcayarak vücudun yer değiştirmesidir (Miles, 2007: 314-362). Fiziksel aktivite, özellikle çocukluktan ergenliğe geçişte sağlık gelişimi açısından yararlıdır.

Düzenli fiziksel aktivite, çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişmesi ve büyümesinde, kötü alışkanlıklardan kurtulması, sosyalleşmede, yetişkinlik döneminde karşılaşılabilecek çeşitli kronik hastalıklardan korunmasında, bu hastalıkların tedavisinde veya tedavinin desteklenmesinde, yaşlıların aktif bir yaşlılık dönemi geçirmelerinin sağlanmasında bir başka deyişle tüm hayat boyunca yaşam kalitesinin yükseltilmesi açısından önemli farklar yaratabilmektedir (Menteş ve ark., 2011: 965-975). Yapılan araştırmalara göre çocuklarda fiziksel aktivite düzeyi son yıllarda giderek azalmaktadır. “Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010” verilerine göre; 12-14 yaş ergenlerin % 56.2’si ve 15-18 yaş ergenlerin % 57.8’i hiç fiziksel aktivite yapmamaktadır. Her gün fiziksel aktivite yapanların oranı ise sırasıyla % 26.2 ve %14.6 olup yaş arttıkça bu oran daha da azalmaktadır (TC. Sağlık Bakanlığı, 2014). Fiziksel aktivitenin azalması, başta obezite olmak üzere pek çok kronik hastalığın erken yaşlarda görülmesine neden olmaktadır. Yaşam boyu fiziksel aktiviteye yeterli katılım ve normal kilonun korunması, obezite, kardiyovasküler hastalıklar, hipertansiyon, Tip II diyabet, akciğer ve kolon kanseri gibi birçok kronik hastalıktan korunmada oldukça etkilidir. Aynı zamanda kendine güvenin, benlik saygısının ve akademik başarının artması ve depresyon belirtilerinin azalması gibi önemli psikososyal yararları bulunmaktadır. Ayrıca bireylerin daha kaliteli bir yaşam sürdürmesinde etkin rol oynar (Meydanlıoğlu, 2015: 125-135). Diğer bir açıdan yaşam doyumu ile fiziksel etkinlik arasında oldukça yüksek bir ilişki olduğu da söylenilebilir. Egzersizin yaşam doyumu ile ilişkili olmasının nedeni, onun öz-yeterlilik değerlendirmesine olumlu katkıda bulunmuş olması olabilir. Yüksek fiziksel öz yeterlilik duygusuna sahip bireyler, kendilerini yeterli görürler ve daha geniş çeşitlilikte fiziksel etkinliklere girerler (Toros ve Savaş, 2006). Bu araştırmanın amacı, 12-14 yaş grubundaki ergen ilköğretim öğrencilerinin ders dışı etkinlikler ve egzersiz kapsamında araştırmacı tarafından hazırlanan fiziksel faaliyet programına katılarak programı oluşturan etkinlikler aracılığıyla gerekli spor bilincinin kazandırılması ve yaşam kalitelerinin artırılmasıdır.

YÖNTEM

Bu araştırma nicel araştırma yaklaşımı ile temellendirilmiş olup, randomize olmayan kontrollü bir müdahale araştırmasıdır. Fiziksel aktivite uygulamalarına katılan ve katılmayan öğrenciler üzerinde fiziksel aktivite programının meydana getirdiği farkın belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma Manisa Merkez İlçeye bağlı Yunus Emre Belediyesi’nde Vestel Ortaokulu’nda Ekim - Aralık 2011 tarihleri arasında 3 ay süresince yürütülmüştür.

Evren ve Örneklem

Manisa İli'ne bağlı Yunus Emre Belediyesi sınırları içinde kalan Vestel Ortaokulu'nda 878 öğrenci eğitim görmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan TEOG sınavı nedeniyle olası strese ve baskıya maruz kalan ve okul devamsızlık sorunu nedeniyle çalışmalara katılma problemi yaşamayacak 6. ve 7. sınıf öğrencileri (n=297) tüm okul yerine bu çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Gerekli resmi izinler alındıktan sonra belirtilen sınıfların rehberlik ve beden eğitimi öğretmenleri ile görüşülmüş, öğretmenlerin önerileri ve çalışmaya katılmaya istekli seçilmiş 35 öğrenci müdahale grubunu oluşturmuştur. Kontrol grubu da müdahale grubuyla benzer yaş ve cins dağılımı dikkate alınarak müdahale grubunun üç katı olarak belirlenmiştir. Böylece toplamda 145 öğrenci araştırma grubunu oluşturmuş olup, 110 öğrenci kontrol, 35 öğrenci ise müdahale grubu olarak ayrılmıştır.

Girişim Programı

Araştırmada iki grubu birbirinden ayıran temel girişim fiziksel aktivite uygulama programıdır. Sadece müdahale grubundaki öğrencilerin devamlı katılımının sağlandığı bir programdır. Araştırmada 5. Seviye Yaratıcı drama lideri, beden eğitimi ve spor yüksekokulu mezunu branş çalıştırıcısı (iki kişi) ve araştırma yürütücüsü olmak üzere dört çalıştırıcı görev almıştır. Katılımcı öğrencilerden çalışmalara gelirken spor ayakkabı, yedek kıyafet, havlu ve su getirmeleri istenmiştir. Fiziksel aktivite programı çalışmanın başlayacağı günden önce katılımcıların ilgi ve istekleri doğrultusunda çalışmanın amaçlarına yönelik olarak araştırmacı ve araştırma danışmanı tarafından hazırlanmıştır.

Fiziksel aktivite uygulamaları genel ısınma ve germe hareketleri ile başlayıp her çalışmanın programındaki branşa özgü temel teknik gösterimi yapılmış ardından uygulamalara geçilmiştir. Her uygulama bir ders saati (40 dk) olarak gerçekleştirilmiş ve beden eğitimi ders işleme usul ve esaslarına dayandırılarak hazırlanıp uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Kiddo-KINDL Yaşam Kalitesi Ölçeği (Kiddo-Kindl) - Ergen Formu, çocuk ve ergenler için özel olarak geliştirilmiş genel amaçlı sağlıkla ilgili yaşam kalitesi kullanılmıştır.

Kiddo-KINDL Yaşam Kalitesi Ölçeği (Kiddo-KINDL) - Ergen Formu, çocuk ve ergenler için özel olarak geliştirilmiş genel amaçlı sağlıkla ilgili yaşam kalitesi ölçüm aracıdır (Eser ve ark., 2008). Geçerlilik çalışmasında ölçeğin toplamı için Cronbach alfa değeri 0.95, benzer kavramları ölçen araçlar ile korelasyon katsayısı 0.70, test-tekrar test korelasyon katsayısı 0.80 bulunmuştur (Ravens-Sieberer ve Bullinger, 1998). Ölçeğin 8-12 ve 13-16 yaş çocuk ve ergenler için kültürel uyarlanması ve Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Eser ve arkadaşları (2004) tarafından yapılmıştır. Çalışmada ölçeğin güvenilirliği, madde/alan toplam korelasyonu, iç tutarlılık değerlendirilerek yapılmıştır. Toplam yaşam kalitesi ile alanlar arasında (hastalık modülü dışında) bulunan korelasyon aralığı 0.556 – 0.699 arasında olduğu saptanmıştır. Madde-alan karşılaştırılmasında tüm alanlarda yüksek düzeyde korelasyon olduğu belirlenmiştir (p<0.01).

Ölçeğin yapı ve içerik geçerliliği açıklayıcı ana bileşenler (faktör) analizi ve çoklu regresyon analizi ile yapılmıştır. Faktör analizinde orijinal faktör yapısı büyük ölçüde korunmuş, toplam yaşam kalitesinin alan puanları tarafından açıklayıcılığı yüksek bulunmuştur ($R^2=1.00$). Ölçeğin, bedensel iyilik, duygusal iyilik, öz saygı, aile, arkadaş ve okul olmak üzere altı boyutunun yanı sıra bu altı boyutun bileşiminden oluşan toplam sağlıkla ilgili yaşam kalitesi puanı hesaplanmaktadır. Yüksek puan iyi yaşam kalitesi göstergesidir (Eser ve ark., 2004: 79).

Verilerin istatistiksel analizi

Veri analizinde SPSS 17.0 istatistik programında; ön test son test karşılaştırmalarında normal dağılım gösteren veriler için Bağımlı Gruplarda T Testi, normal dağılım göstermeyen veriler için Wilcoxon İşaretli Sıra Testi uygulanmıştır. Müdahale grubu ile kontrol grubu arasındaki karşılaştırmalarda sürekli veriler için normal dağılıma uyan verilerde Bağımsız Gruplarda T Testi, normal dağılım koşulları sağlanmadığında Mann - Whitney U testi kategorik verilerde Ki Kare analizi uygulanmıştır. Tip 1 hata için $\alpha=0.05$ düzeyi alınmıştır.

BULGULAR

Aşağıdaki tabloda araştırma grubu öğrencilerinin sosyo demografik özelliklerine ilişkin bulgular gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubu yaş ve cinsiyet yüzdeler

	Müdahale Grubu		Kontrol Grubu		Toplam		p	
	N	%	N	%	N	%		
Yaş	11	4	11.4	19	17.3	23	15.9	0.792
	12	16	45.7	47	42.7	63	43.4	
	13	15	42.9	44	40.0	59	40.7	
Cinsiyet	Kız	15	42.9	52	47.3	67	46.2	0.648
	Erkek	20	57.1	58	52.7	78	53.8	

Tablo 1’de araştırmaya katılan katılımcıların minimum 11 maksimum 13 yaş aralığında dağılım gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca 145 öğrenciden oluşan örneklemin % 53.8’ini erkek, % 46.2’sini ise kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Araştırma grubunun spor ile ilgili özellikleri

		Müdahale Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Hangi Düzeyde Spor Yapıldığı	Kulüpte Lisanslı	1	2.9	8	7.3	9	6.3
	Hafta Sonu Spor Okulunda	8	22.9	9	8.2	17	11.8
	Okul Sonrası Mahallede	23	65.7	69	62.7	92	63.9
	Hiç İlgilenmiyorum	3	8.6	27	21.8	30	18.0
İlgilenilen Spor Branşı	Takım Sporları	21	60.1	65	59.1	86	59.3
	Bireysel Sporlar	14	39.9	45	40.9	59	40.7
Ders Dışı Etkinliklerde Yapılması İstenen Branş	Futbol	12	34.3	43	39.1	55	38.0
	Basketbol	9	25.7	31	28.2	40	27.6
	Voleybol	7	20.0	18	16.4	25	17.2
	Cimnastik	3	8.6	5	4.5	8	5.5
	Judo	2	5.7	8	7.3	10	6.9
	Atletizm	2	5.7	5	4.5	7	4.8
Okul Sonrası Boş Zamanlarda Ne Yaparsınız	Arkadaşlarla sokakta oynarım	12	34.2	55	50.0	67	46.4
	İnternet Kafeye giderim	8	22.8	10	9.0	17	11.9
	Etüde giderim	4	11.4	14	12.0	18	12.6
	Antrenmana Giderim	1	2.9	10	9.0	11	7.6
	Evde Vakit geçiririm	10	28.7	21	20.0	31	21.5
	Toplam	35	100	110	100	145	100

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğrencilerin spor ile ilgili durumları incelendiğinde % 6.3’ünün lisanslı, % 11.8’inin hafta sonu spor okulunda, % 63.9’unun okul sonrası mahallede spor yaptığı ve % 18.0’inin sporla ilgilenmediği görülmüş olup, % 59.3’ünün takım sporları, % 40.7’sinin de bireysel sporlar ile ilgilendikleri belirlenmiştir. Ders dışı etkinlik olarak katılmak istenilen branş olarak öğrencilerden % 38.0’i futbol, % 27.6’sı basketbol, % 17.2’si voleybol, %5.5’i cimnastik, % 6.9’u judo, % 4.8’i atletizmi seçtiği görülmüş olup, % 46.4’ünün arkadaşlarıyla sokakta oynadığı, % 11.9’unun internet kafelere gittiği, % 12.6’sının etüde gittiği, % 7.6’sının antrenmana gittiği, % 21.5’inin de okul sonrasında boş zamanlarını evde geçirdiği belirlenmiştir.

Tablo 3. Müdahale ve kontrol grubunun ön test yaşam kalitesi puanlarının dağılımı

	Müdahale Grubu (n=35)		Kontrol Grubu (n=110)		P
	Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss	
Toplam YK	55.48±26.12	Toplam YK	73.80±12.26	0.000	
Bedensel YK	54.46±29.02	Bedensel YK	75.56±18.07	0.001	
Ruhsal YK	63.57±25.39	Ruhsal YK	79.20±17.55	0.000	
Özgüven YK	42.50±29.03	Özgüven YK	64.60±27.75	0.000	
Aile YK	64.46±33.16	Aile YK	83.18±17.22	0.003	
Arkadaş YK	52.50±28.45	Arkadaş YK	70.97±18.01	0.001	
Okul YK	55.36±26.22	Okul YK	69.26±19.64	0.006	

Tablo 3’te müdahale ve kontrol grubu öğrencilerinin yapılan ön test sonuçlarında toplam yaşam kalitesi ve alt alan puanlarının tamamı incelendiğinde iki grup arasında istatistiksel anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Kontrol grubunun puan ortalamaları yaşam kalitesi ölçeğinin tüm alanlarında müdahale grubundan daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Müdahale ve kontrol grubunun son test yaşam kalitesi puanlarının dağılımı

Müdahale Grubu (n=35)		Kontrol Grubu (n=110)		P
	Ort±ss		Ort±ss	
Toplam YK	77.59±11.25	Toplam YK	74.06±12.42	0.037
Bedensel YK	77.86±19.79	Bedensel YK	75.06±18.75	0.049
Ruhsal YK	78.86±14.00	Ruhsal YK	78.07±18.27	0.950
Özgüven YK	70.36±26.10	Özgüven YK	68.08±25.95	0.018
Aile YK	88.57±14.81	Aile YK	82.85±18.66	0.001
Arkadaş YK	75.71±16.24	Arkadaş YK	68.86±17.80	0.045
Okul YK	75.18±17.32	Okul YK	73.46±18.33	0.627

Tablo 4’te müdahale ve kontrol grubu öğrencilerinin yapılan son test sonuçlarında toplam yaşam kalitesi ve alt alan puanlarının tamamı incelendiğinde ruhsal ve okul yaşam kalitesi alanları dışında iki grup arasında istatistiksel anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5. Müdahale grubunun ön test ve son test yaşam kalitesi puan ortalamalarının karşılaştırılması

Müdahale Grubu (n=35)			
	Önce Ort±ss	Sonra Ort±ss	P
Toplam YK	55.48±26.12	77.59±11.25	0.000
Bedensel YK	54.46±29.02	77.86±19.79	0.001
Ruhsal YK	63.57±25.39	77.86±15.00	0.001
Özgüven YK	42.50±29.03	70.36±26.10	0.000
Aile YK	64.46±33.16	88.57±14.81	0.001
Arkadaş YK	52.50±28.45	75.71±16.24	0.000
Okul YK	55.36±26.22	75.18±17.32	0.001

Tablo 5’te müdahale grubu öğrencilerinin yapılan ön ve son test sonuçlarında toplam yaşam kalitesi, bedensel alan, ruhsal alan, özgüven alanı, aile alanı ve arkadaş alanı ve okul alanı puanlarının tamamı incelendiğinde müdahale öncesi ve sonrasında oluşan puanlarda istatistiksel anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 6. Kontrol grubunun ön test ve son test yaşam kalitesi puan ortalamalarının karşılaştırılması

Kontrol Grubu (n=110)			
	Ön Test Ort±ss	Son Test Ort±ss	P
Toplam YK	73.80±12.26	74,06±12.42	0.835
Bedensel YK	75.56±18.07	75,06±18.75	0.821
Ruhsal YK	79.20±17.55	78,07±18.27	0.538
Özgüven YK	64.60±27.75	68,08±25.95	0.574
Aile YK	83.18±17.22	82,85±18.66	0.871
Arkadaş YK	70.97±18.01	68,86±17.80	0.257
Okul YK	69.26±19.64	73,46±18.33	0.049

Tablo 6’da kontrol grubu öğrencilerinin yapılan ön ve son test sonuçlarına bakıldığında toplam yaşam kalitesi, bedensel alan, ruhsal alan, özgüven alanı, aile alanı ve arkadaş alanı alt alan puanlarının tamamı incelendiğinde müdahale öncesi ve sonrasında oluşan puanlarda

okul alanı yaşam kalitesi puanı dışında ki diğer alanların puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 7. Müdahale ve kontrol grubu ön test - son test yaşam kalitesi puan farklarının karşılaştırılması

	Müdahale (n=35)	Kontrol (n=110)	
	Ort ± SS	Ort ± SS	p
Toplam YK Puan Farkı	22.11 ± 29.35	0.26 ± 13.30	0.000
Bedensel YK Puan Farkı	23.39 ± 36.39	-0.51 ± 23.66	0.000
Ruhsal YK Puan Farkı	14.28 ± 24.28	-1.14 ± 19.30	0.000
Özgüven YK Puan Farkı	27.85 ± 38.41	1.48 ± 27.41	0.000
Aile YK Puan Farkı	24.10 ± 37.90	-0.34 ± 21.99	0.000
Arkadaş YK Puan Farkı	23.21 ± 34.68	-2.10 ± 19.34	0.000
Okul YK Puan Farkı	19.22 ± 32.66	4.21 ± 22.14	0.002

Yaşam kalitesi alt alan değişkenlerine ait puan farklarının ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında toplam yaşam kalitesi, bedensel alan, ruhsal alan, özgüven alanı, aile alanı ve arkadaş alanı alt alan puanları incelendiğinde değişkenlerin tamamında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada müdahale grubunda ders dışı etkinlikler ve egzersiz kapsamında 12 hafta süre ile uygulanan fiziksel faaliyet programının ergenlerin yaşam kalitelerine etkileri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulguların yorumlanmasında bulgular kısmındaki tablo sırası ve çözülmeye çalışılan problem cümlesi bir dizin oluşturacak şekilde düzenlenmiştir.

Tablo 2’de elde edilen bulgular araştırma grubunun sporla ilgili özelliklerine ait verileri yansıtmaktadır. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin % 63.9 gibi büyük bir çoğunluğunun okuldan sonra mahallede top oynadığı ve % 18.0 oranında öğrencinin de sporla ilgilenmediği belirlenmiştir. Bu durum öğrencilerin hem okulda hem de kendi çevrelerinde spor yapan kişilerin azınlıkta bulunması ve dolayısıyla belli bir spor kültürüne erişemedikleri anlamına gelebilir. Spora duyulan ilginin azlığı, okullarda uygulanan beden eğitimi ve spor ders saatlerinin öğrencilere temel düzeyde bile belli bir bilinç kazandırma anlamında yetersiz kalmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca okul sonrası boş zamanlarda sokakta top oynayanların % 46.4 gibi yüksek oranlarda olması, beden eğitimi derslerinde giderilemeyen spor yapma ihtiyacının giderildiğinin göstergesi olabilir. Bu duruma göre okullarda beden eğitimi derslerinin spor bilinci kazandırma konusunda hem zaman hem de içerik bakımından yetersiz kaldığı söylenebilir. Bayraktar (2003), sosyal yapı ve özelliklerinin incelenmesi üzerine yaptığı çalışmada, MEB Beden Eğitimi ders müfredatının teorik ve uygulama olarak yeterli görüldüğünü ancak bu durumun sadece kağıt üzerinde kaldığını ve tam amacına ulaşmadığını belirlemiştir. Demirhan ve ark. (2008, 2014), beden eğitimi öğretim programları ve programların yürütülmesine ilişkin paydaş görüşlerinin karşılaştırılmasını yaptıkları çalışmalarında tesis-malzeme ve beden eğitimi ders saatlerinin yetersiz kaldığı,

ayrıca bu sebeplerden dolayı da müfredat hedeflerine ulaşılmasının da orta düzeyde sağlandığı belirlenmiştir. Taşmektepligil ve ark. (2006), yaptıkları çalışmalarında haftalık beden eğitimi ders süresinin, dersle ilgili genel ve özel amaçlara ulaşabilmek için yeterli olmadığı, okullarda yeterli tesis ve malzeme bulunmadığı ve sportif faaliyetlere okul idarelerinin yeterli desteği vermediğini belirlenmiştir.

Öğrencilerin % 59.3' ü popüler kültürde daha çok karşılaştığı ve duyumsadığı takım sporlarına (futbol, basketbol ve voleybol) ilgi gösterirken, toplumda tanınmışlık ve katılım olarak daha geride kalan bireysel sporlarla ilgilenenlerin oranı % 40.3 olmuştur. Öğrencilerin televizyon, sosyal medya ve popüler kültür alanlarında daha fazla etkileşimde bulunmalarının takım sporlarına daha fazla ilgi duymalarında etken olduğu düşünülebilir. Araştırmada ön testte öğrencilere uygulanan anketin demografik veriler kısmında ders dışı etkinlikler kapsamında yapmak istedikleri branş sorgulandığında futbol, basketbol, voleybol gibi toplum içinde popüleritesi yüksek olan branşlara yönelmeleri popüler takım sporlarına duyulan ilginin yüksek olmasını doğrular nitelikte olduğu söylenebilir. Radzik ve ark. (2008), ergen gelişimi ve sağlığı üzerine yaptıkları çalışmalarında ergenlerin genellikle spor kulüplerinin takım sporlarındaki branşlara katılım gösterdiklerini vurgulamışlardır (Radzik ve ark., 2008: 27-30). Demirhan ve ark. (2008), 156544 öğrencinin katılımıyla yaptıkları çalışmada öğrencilerin katılmak istedikleri etkinliklerin genel olarak voleybol, futbol ve basketbol gibi takım sporları ağırlıklı olduğunu belirlemişlerdir. Yabancı ve Yaman (2009), adolesanların fiziksel aktivite yapma alışkanlıklarının değerlendirilmesi üzerine yaptıkları çalışmada, erkeklerde en çok ilgilenilen branşların basketbol ve futbol, kızlarda ise voleybol ve basketbol olduğunu belirlemişlerdir. Aksoy ve Altay (2009), ilköğretim ikinci kademe öğrenim gören ergenlerin fiziksel aktiviteye katılım düzeylerinin belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmada, fiziksel aktivite seçimlerinde kız ve erkek öğrencilerin takım sporlarını tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Literatürdeki bu sonuçlar çalışma ile paralellik göstermekte ve araştırmayı destekler niteliktedir.

Tablo 3'te elde edilen bulgular müdahale ve kontrol grubunun yaşam kalitelerine ait ön test puan dağılımlarını yansıtmaktadır. Ön test sonuçlarına göre müdahale grubu yaşam kalitesi puanları bedensel alanda 54.46 iken kontrol grubunun puanı 75.56, müdahale grubu ruhsal alan puanı 63.57 iken kontrol grubu puanı 79.20, müdahale grubu özgüven alanı 42.50 iken kontrol grubu puanı 64.60, müdahale grubu aile alan puanı 64.46 iken kontrol grubu puanı 83,18, müdahale grubu arkadaş alan puanı 42.50 iken kontrol grubu puanı 70.97, müdahale grubu okul alan puanı 42.50 iken kontrol grubu puanı 69.26 olmuş ve toplam yaşam kalitesi alan puanı müdahale grubunda 55.48 iken kontrol grubunda 73.80 olarak hesaplanmıştır. Müdahale grubu ile kontrol grubunun ön test sonuçlarına göre 7 alanda değerlendirilen yaşam kalitesi puanları karşılaştırıldığında okul yaşam kalitesi alanı dışındaki alanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Burada müdahale grubu öğrencilerinin yaşam kalitesi puanlarının her alanda kontrol grubu puanlarından düşük çıktığı görülmektedir. Bu durumun müdahale grubu öğrencilerinin az sayıda, homojen yapıda birbirine benzer özellikte öğrencilerden oluşmasından, bu öğrencilerin sosyal ve akademik anlamda daha az başarı kaygısı yaşamalarından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Yayan ve Altun (2013), ergenler üzerinde yaptıkları çalışmalarında, akademik olarak başarılı olan

ergenlerin yaşam kalitesinin, başarısı düşük olanlara göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Okul yaşam kalitesi alanında öğrenciler arasında anlamlı fark bulunamaması, öğrencilerin geçirdikleri toplumsal sosyalleşme sürecinde, aile ortamından uzaklaşarak okul ortamında yaşadıkları bütünleşmeden kaynaklanan sosyal kaygı düzeyi düşüklüğü, psikolojik rahatlık ve akran etkileşiminin yarattığı olumlu ortamdaki kaynaklandığı söylenebilir. Booker (2004), ergen eğitimi üzerine yaptığı araştırmasında, ergenlik döneminin genel olarak her öğrenci için aileden kopuşun başlaması ve arkadaşlarla yakınlaşmanın yaşandığı bir dönem olduğunu bundan dolayı da okulun gençlerin sosyal yaşamlarında önemli bir yer tuttuğunu belirtmiştir. Literatürde bulunan çalışmaların sonuçları elde edilen verilerle benzer olup araştırmayı destekler niteliktedir.

Tablo 4'te elde edilen bulgular müdahale ve kontrol grubunun yaşam kalitelerine ait son test puan dağılımlarını yansıtmaktadır. Son test sonuçlarına göre müdahale grubunun yaşam kalitesi puanları bedensel ve ruhsal alanı 77.86 puan, özgüven alanı 70.36 puan, aile alanı 88.57 puan, arkadaş alanı 75.71 puan, okul alanı 75.18 puan olurken toplam yaşam kalitesi puanı ise 77.59 olarak belirlenmiştir. Kontrol grubunun puanları ise bedensel alanı 75.06 puan, ruhsal alanı 78.07 puan, özgüven alanı 68.08 puan, aile alanı 82.85 puan, arkadaş alanı 68.86 puan, okul alanı 73.46 puan olurken toplam yaşam kalitesi puanı ise 74.06 olarak belirlenmiştir. Müdahale grubu ile kontrol grubunun son test sonuçlarına göre 7 alanda değerlendirilen yaşam kalitesi puanları karşılaştırıldığında, ruhsal alan ve okul yaşam kalitesi dışındaki alanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Müdahale grubunun yaşam kalitesi puanları 7 alanda da ön test sonuçlarına göre artış göstererek kontrol grubunun yaşam kalitesi puanlarını geçmiştir. Müdahale grubunun puanlarında görülen bu artışın, ders dışı etkinlikler kapsamında uygulanan fiziksel faaliyet programı uygulaması sonucunda olduğu düşünülebilir. Müdahale grubu öğrencilerinin fiziksel faaliyet programında katılmış oldukları sportif branş eğitimlerinde edindikleri temel kazanımlarla mevcut bilinç düzeylerini yükseltmiş ve yaşam kalitesi puanlarını arttırmış olabilirler. Ayrıca fiziksel faaliyet programının içerik olarak öğrencilerin ilgi ve beklentilerine yönelik hazırlanmış olması, öğrencilerin devamsızlık yapmadan katılım göstermeleri yaşam kalitesi puanlarının artmasında etken rol oynamış olabilir. Genç ve ark. (2011), erişkinler arasında fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi farklılıklarının araştırılması üzerine yaptıkları çalışmada fiziksel aktivite yüksekliğinin yaşam kalitesini arttırmaya pozitif etkisi olduğunu belirlemişlerdir. Tekkanat (2008), öğrencilerin yaşam kalitesi ve fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasında, fiziksel aktivite düzeyleri ile yaşam kalitesinin arasında zayıf fakat anlamlı bir ilişki bulmuştur. Lubans ve Morgan (2008), ergenlerde fiziksel aktiviteyi teşvik etmek için ders dışı etkinlikler kapsamında düzenlenen spor programlarının etkilerinin değerlendirmesi amacıyla yaptıkları çalışmada 8 haftalık süreçte, haftada 4 gün fiziksel aktivite yaptırmışlardır. Çalışmanın sonucunda ders dışı etkinlikler kapsamında düzenlenen fiziksel aktivite programlarının ergenleri fiziksel aktiviteye katılmaya teşvik ettiği belirlenmiştir. Literatürde bulunan çalışmaların sonuçları çalışma ile elde edilen verilerle benzerlik göstermekte olup, araştırmayı destekler niteliktedir. Tablo 5'te elde edilen bulgular müdahale grubunun yaşam kalitesi puan ortalamalarına ait ön-

son test değerlendirmelerini yansıtmaktadır. Değerlendirmede ön test sonuçlarına göre yaşam kalitesi puanlarında bedensel alanı 54.46, ruhsal alanı 63.57, özgüven alanı 42.50, aile alanı 64.46, arkadaş alanı 52.50, okul alanı 55.36 puan olurken toplam yaşam kalitesi puanı 55.48 olarak belirlenmiştir. Değerlendirmede son test sonuçlarına göre ise bedensel alanı 77.86, ruhsal alanı 77.86, özgüven alanı 70.36, aile alanı 80.57, arkadaş alanı 75.71, okul alanı 75.18 puan olurken toplam yaşam kalitesi puanı 77.59 olarak belirlenmiştir. Buna göre müdahale öncesi ve sonrasında oluşan puanlarda her alanda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Müdahale grubunun ön ve son test sonuçlarına bakıldığında uygulama öncesinde öğrencilerin 7 alt alanda ölçülen düşük yaşam kalitesi puanlarının 12 haftalık fiziksel faaliyet programı uygulaması sonrasında artmış olması yapılan uygulamayla çalışmadaki nihai hedeflere ulaşıldığının bir göstergesi olduğu söylenebilir. Uygulanacak fiziksel aktivite programlarının öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda hedeflenen kazanımların doğru planlanarak kurgulanmasının yaşam kalitesinin artırılmasında etken rol oynadığı söylenebilir. Eğitim sisteminin yorucu ve yoğun temposu içerisinde sıkışan çocuk, ergenlik çağına getirdiği problemlerle mücadele etmeye çalışırken kendisini ifade edebileceği ortamlarda bu durumlarla baş edebilecek yetenek ve kazanımlar edinebilir. Bu durum öğrencilerin gündelik hayatlarında düşük olan yaşam kalitelerinin artırılması konusunda olumlu etki yapmış olabilir. Göde ve ark. (2000), ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada, sportif faaliyetlerin ergenlik döneminin özelliklerinden kaynaklanan kaygıların giderilmesi ve sorunların kolayca üstesinden gelinmesini sağladığını belirtmişlerdir. Alp ve ark. (2015), ergen kız çocukları üzerinde yaptıkları çalışmada takım sporlarından futbola katılan kız öğrencilerin akademik olarak başarılarının arttığı, ergenlik döneminde yaşanan psikolojik sıkıntıların azalarak yaşadıkları sosyal uyum problemlerinin azaldığını belirleyerek takım sporlarının ergenlerin gelişimleri üzerindeki önemine değinmiştir. Karadağ (2008), yetiştirme yurdundaki ergenlerin fiziksel aktivite düzeyine göre ruhsal belirtiler ve yaşam kalitesi düzeyleri arasındaki ilişkileri değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada, ergenlerin spor yapmak için ayırdıkları süre arttıkça ruhsal belirtilerinin şiddetinin azaldığı, yaşam kalitesi puanlarının ve arkadaşları ile geçirdikleri sürenin artmakta olduğunu belirlemiştir. Ayrıca kendilerini arkadaşları arasında daha başarılı hissettiklerini saptamıştır. Lehman ve Koerner (2004), ergen kızlar üzerinde yaptıkları bir çalışmada planlı sportif faaliyetlere katılımın riskli cinsel davranışlarla ilişkisini değerlendirmişlerdir. Çalışmada organize takım sporlarına katılımın sağlıklı cinsel davranışlarla pozitif korelasyona sahip olduğunu ve riskli cinsel davranışlarla negatif korelasyona sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Er ve ark. (1999), spor etkinliklerinin çocuk ve ergenlerde sosyal gelişim düzeylerine etkilerinin belirlenmesi üzerine yaptıkları çalışmada, spor etkinliklerine katılımın ergenlerin sosyal gelişimleri üzerine belirgin derecede olumlu katkıda bulunduğunu saptamışlardır. Geçkil ve Yıldız (2006) yaptığı çalışmada ergenlerin sağlığını geliştirme davranışlarını incelemiş ve egzersiz davranışları arttıkça, psikolojik semptom ve aktivite sorununun azaldığını bulmuşlardır.

Tablo 6’da elde edilen bulgular kontrol grubunun yaşam kalitesi puan ortalamalarına ait ön-son test değerlendirmelerini yansıtmaktadır. Değerlendirmede ön test sonuçlarına göre yaşam kalitesi puanlarında bedensel alanı 75.56, ruhsal alanı 79.20, özgüven alanı 64.60, aile alanı 83.18, arkadaş alanı 70.97, okul alanı 69.26 puan olurken toplam yaşam kalitesi puanı 73.80

olarak belirlenmiştir. Değerlendirmede son test sonuçlarına göre ise bedensel alanı 75.06, ruhsal alanı 78.07, özgüven alanı 68.08, aile alanı 82.85, arkadaş alanı 68.86, okul alanı 73.46 puan olurken toplam yaşam kalitesi puanı 74.06 olarak belirlenmiştir. Buna göre müdahale öncesi ve sonrasında oluşan puanlarda okul alanı puanı dışında ($P < 0.05$) hiç bir alanda istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$). Buna göre kontrol grubunun yaşam kalitesi puanlarının ön teste göre artış göstermeyerek iki test puanlarının birbirine paralel kaldığı görülmüştür. Bu durum kontrol grubu öğrencilerinin anne baba eğitim durumlarının müdahale grubu anne baba eğitimlerine göre daha yüksek olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca öğrencilerin akademik olarak başarılarını yükseltmek için etüt, kurs, özel ders gibi etkinliklerin devamlılığı ve zorunlulukları konusunda belli bir bilinç yapısından kaynaklı olduğu söylenebilir. Yaşam kalitesi genel anlamda çatı değişken olduğundan dolayı, kaliteyi etkileyen sosyal değişkenler kontrol grubunda alan puanlarının ön teste yüksek çıkmasına ve bu durumun son testte de korunmasına neden olduğu söylenebilir. Fakat çalışmanın demografik verilerinde yaşam kalitesini etkileyen etmenlerin hiç birisinde anlamlı farklılık bulunmadığından dolayı sadece konu ile ilgili yapılan çalışmalarda ortaya konulan yaşam kalitesi ile ilgili genel geçer yargılara dayanarak bu durum açıklanabilir.

Tablo 7’de elde edilen bulgular müdahale ve kontrol grupları arasında oluşan ön ve son test yaşam kalitesi puan farklarının karşılaştırılması sonucu oluşan değerleri yansıtmaktadır. Müdahale grubu bedensel alanı 23.39, ruhsal alanı 14.28, özgüven alanı 27.85, aile alanı 24.10, arkadaş alanı 23.21, okul alanı 19.22, toplam yaşam kalitesi puanı 22.11 hesaplanırken, kontrol grubu bedensel alanı -0.51, ruhsal alanı -1.14, özgüven alanı 1.48, aile alanı -0.34, arkadaş alanı -2.10, okul alanı 4.21, toplam yaşam kalitesi puanı 0.26 hesaplanmıştır. Puan farklarının karşılaştırması sonucunda yaşam kalitesinin 7 alanında da istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Buna göre, iki grubun ön ve son test yaşam kalitesi puan farklarına göre yapılan karşılaştırma sonucunda, ders dışı etkinlikler kapsamında düzenlenen fiziksel aktivite programına katılan müdahale grubu öğrencilerinin yaşam kalitelerini fiziksel faaliyetlere katılmayan öğrencilere göre arttırdıkları belirlenmiştir. Bu belirlemeden yola çıkarak çalışmamızda öğrenci ilgi ve isteklerine göre hazırlanan fiziksel faaliyet programının öğrenciler üzerindeki etkiden kaynaklandığı söylenebilir. Fiziksel faaliyetlerin ergenlerin dönemsel gelişim özelliklerini destekler nitelikte ilgi çekici aktivitelerle düzenlenmesi öğrencilerin mevcut bilinç düzeylerini geliştirerek yaşam kalitelerini arttırdığı düşünülebilir. Fiziksel faaliyetlerin öğrenciye sunduğu etkileşimli, katılımcı ve eğlenceli ortam belli bir farkındalık yaratmakta ve öğrencinin benlik ve çevresel algılarını geliştirmektedir. Bu durumun yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Genç ve ark. (2011), kadın ve erkek genç erişkinlerin fiziksel aktivite katılımları ve yaşam kalite farklılıklarının belirlenmesi üzerine yaptıkları çalışmalarında, kadınlara göre erkeklerin toplam fiziksel aktivite sürelerinin fazla bulunması, erkeklerde yaşam kalitesinin daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Yayan ve Altun (2013), ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada spor yapan öğrencilerin yaşam kalitelerinin yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Fiziksel faaliyetlerin literatürde genel yargı olarak yaşam kalitesini arttırdığı düşüncesi araştırmacılar tarafından değişik nitelik ve nicelikteki örneklem grupları ile yapılan çalışmalarla ortaya konmaktadır. Çalışmamızda belirlemiş olduğumuz yaşam kalitesinin 7 alanındaki artışta bu literatürle paralel nitelikte sonuçlar vermektedir.

SONUÇ

Öğrencilere ders dışı etkinlikler kapsamında haftanın 2 günü 2 ders saatini kapsayan Fiziksel aktivite programı 12 haftalık uygulama süresinin sonunda yaşam kalitesine etkilerini belirlemek amacıyla değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda fiziksel aktivite programının uygulanması sonucunda öğrencilerin yaşam kalitesine etkileri ortaya konulmuştur. Çalışmada ara değişkenler arasında sayılan doğum yeri, göç yılı ve Manisa'nın yerlisi olma durumları arasındaki anlamlı farklılık bulunmuş olup diğer sosyo demografik özelliklerde herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmada katılımcı öğrencilerin % 59.3 gibi büyük oranının takım sporlarına ilgi gösterdiği ve katılımcı olmak istedikleri belirlenmiştir. Ayrıca ders dışı etkinlikler kapsamında düzenlenen fiziksel aktivite programlarının ergenleri fiziksel aktiviteye katılmaya teşvik ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada müdahale grubunun yaşam kalitesi puanları ön test sonuçlarına göre kontrol gruplarının puanlarının altındayken fiziksel aktivite programının etkisiyle son testte kontrol grubu puanlarını yakaladığı ve bazı alanlarda da geçtiği sonucuna ulaşılmıştır. İki grubun ön ve son test yaşam kalitesi puan farklarına göre yapılan karşılaştırma sonucunda, ders dışı etkinlikler kapsamında düzenlenen fiziksel aktivite programına katılan müdahale grubu öğrencilerinin yaşam kalitelerini fiziksel faaliyetlere katılmayan öğrencilere göre arttırarak belirgin bir fark yarattıkları sonucu elde edilmiştir. Çalışmada ders dışı etkinlikler kapsamında uygulanan Fiziksel Aktivite Programının, müdahale grubu öğrencilerinin yaşam kalitelerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Fiziksel aktivite programının müdahale grubu öğrencileri üzerinde sadece yaşam kalitesinde artış olmadığı bunun yanı sıra sosyal beceri gelişimlerinin de arttığı sonucu belirlenmiştir.

ÖNERİLER

Araştırmacılar için;

Araştırmada uygulanan Fiziksel Aktivite Programı içeriği çeşitlendirilerek Eğitim – Öğretim yılının tamamını kapsayan bir sürede uygulanabilir, sonuçları değerlendirilebilir ve bu bağlamda elde edilen sonuçlarla karşılaştırılabilir.

Araştırmada Fiziksel Aktivite Programı uygulamasının yaşam kalitesi ile önemli olduğu düşünülen başka değişkenler (Atılganlık düzeyi vb.) arasındaki ilişki ölçülüp sonuçları değerlendirilebilir.

Kamu Kurumları ve Özel Kurumlar için;

Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde, okullarda ders dışı etkinlikler kapsamında daha geniş katılımlı ve sene boyunca sürecek sportif faaliyetler organize edilebilir.

Okullarda öğrenci velilerini bilinçlendirmek amaçlı seminer ve eğitimler düzenlenebilir.

Her okulda mevcut öğretmenler arasından belirlenecek koordinatör bir beden eğitimi öğretmeni tarafından öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda ders dışı etkinlikleri kapsamında Fiziksel Faaliyet Programı hazırlanabilir ve öğrencilerin okul sonrası etüt ve kurslarıyla örtüşecek şekilde faydalı faaliyetlere katılmaları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, S., ve Altay, F. (2009). İlköğretim ikinci kademede öğrenim gören öğrencilerinin fiziksel aktiviteye katılım düzeylerine ilişkin görüşleri. *Başkent Üniversitesi Fiziksel Aktivite Beslenme ve Sağlık Kongresi Sözel Sunum, 20-22 Kasım, 2009*.
- Alp, H., Ergül, O. K., Ada, N., ve Çamlıyer, H. (2015). Yetiştirme yurtlarında kalan sosyal uyum ve davranış problemi olan ergen kızların uyum problemlerinin azaltılmasında takım sporlarından futbolun etkisi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spormetre Dergisi*, 13(2), 113-120.
- Bayraktar, C. (2003). Sosyal yapı özelliklerinin spora etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVII (1), 19-36.
- Booker, C. K. (2004). Exploring school belonging and academic achievement in African American adolescents. *Curriculum and Teaching Dialogue*, 6(2), 131-143.
- Demirhan, G., Bulca, Y., Altay F., Şahin, R., Güvenç, A., Aslan, A., Güven, B., Kangalgil, M., Hünük, D., Koca, C., ve Açıkada, C. (2008). Beden eğitimi öğretim programları ve programların yürütülmesine ilişkin paydaş görüşlerinin karşılaştırılması. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 19(3), 157-180.
- Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F., ve Kangalgil, M. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 57-68.
- Er, G., Çamlıyer, H., Çobanoğlu, G., ve Er, N. (1999). Spor etkinliklerinin çocuk ve ergenlerde davranış ve sosyal gelişim üzerine etkileri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 29-38.
- Ergül, O.K, Alp, H., ve Çamlıyer, H. (2015). Üniversite gençliğinin sportif rekreasyon etkinliklerine yönelik ilgileri ve katılma düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Tourism Theory and Research*, 1(2), 105-115.
- Eser, E., Yüksel, H., ve Baydur, H. (2004). Kid-Kindl yaşam kalitesi ölçeği çocuk formu Türkçe sürümü geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları. *1.Sağlıkta Yaşam Kalitesi Sempozyumu, Program ve Özet Kitabı, İzmir, s.79*.
- Geçkil, E., ve Yıldız, S. (2006). Adölesanlara yönelik beslenme ve stresle başetme eğitiminin sağlığı geliştirmeye etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 10(2), 19-28.
- Genç, A., Şener, Ü., Karabacak, H., ve Üçok, K. (2011). Kadın ve erkek genç erişkinler arasında fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi farklılıklarının araştırılması. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 12(3), 145-150.
- Göde, O., Savi, F., ve Savi, S. (2000). Eğitimin bütünlüğü içinde sporun duygusal istismara uğrayan ergenlerin benlik kavramlarına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(12),15-19.
- Karadağ, Ö. (2008). *Ankara'da bulunan yetiştirme yurtlarında yaşayan adölesanlarda sosyodemografik özelliklerin ve fiziksel aktivite düzeyinin ruhsal belirtiler ve yaşam kalitesi açısından değerlendirilmesi*. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Koşar, N. (2011). Çocuklarda egzersiz programlama. *1.Uluslararası Fiziksel Aktivite Kongresi, 23-26 Kasım Antalya, 45-46*.
- Lehman, J., & Koerner, S. (2004). Adolescent women's sports involvement and sexual behavior/health: A Process- level investigation. *Journal of Youth and Adolescence*, 33(5), 443-55.
- Lubans, D., & Morgan, P. (2008). Impact of an extra-curricular school sport programme on determinants of objectively measured physical activity among adolescents. *Health Education Journal*, 67(4), 305-320.
- Menteş, E., Mentş, B., ve Karacabey, K. (2011). Adölesan dönemde obezite ve egzersiz. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 965-975.
- Meydanlıoğlu, A. (2015). Çocuklarda fiziksel aktivitenin biyopsikososyal yararları, psikiyatride güncel yaklaşımlar. *Current Approaches in Psychiatry*, 7(2), 125-135. DOI: 10.5455/cap.20140714124129.
- Miles, L. (2007). Physical activity and health. *British Nutrition Foundation Bulletin*, 32, 314-363.
- Özbay, Y., ve İlhan, T. (2013). Kronik hastalığı olan çocuklarda yaşam kalitesi ve başa çıkma: yarı-deneysel bir çalışma. *International Journal of Social Science*, 6(8), 945-962.

Ergül, O. K., Alp, H., ve Çamlıyer, H. (2018). Ders dışı etkinlikler kapsamında uygulanan fiziksel aktivite programının ilköğretim öğrencilerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 208-222.

Özcan, G., ve Yıldırım, S. (2011). Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 112-135.

Radzik, M., Sherer, S., & Neistein, S. (2008). *Adolescent health care*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 27-30.

Ravens-Sieberer, U., & Bullinger, M. (1998). Assessing health related quality of life in chronically ill children with the German KINDL: first psychometric and content analytical results. *Qual Life Res*, 7(5), 399-407.

Taşmektepligil, Y., Yılmaz, Ç., İmamoğlu, O., & Kılıçgil, E. (2006). İlköğretim okullarında beden eğitimi ders hedeflerinin gerçekleştirme düzeyi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, IV(4), 139-147.

Tekkanat, Ç. (2008). *Öğretmenlik bölümünde okuyan öğrencilerde yaşam kalitesi ve fiziksel aktivite düzeyleri*. Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-sosyal Alanlar Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 70-72.

Toros, T., & Savaş, S. (2006). Sporda yaşam doyumu ölçeği. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, XI (1), 17-26.

T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması. (2010). *Beslenme Durumu ve Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi Sonuç Raporu*. Ankara, Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü.

Yabancı, N., & Yaman, M. (2009). Adolesanların fiziksel aktivite yapma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Başkent Üniversitesi Fiziksel Aktivite Beslenme ve Sağlık Kongresi Sözel Sunum*, 20-22 Kasım, 24-29.

Yayan, E., & Altun, E. (2013). Malatya il merkezinde ilköğretim 6.7.8. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam kalitesi ve etkileyen bazı sosyo demografik özelliklerin belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2(2), 42-49.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Adaylarının Liderlik Özellikleri ile Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Kenan KOÇ^{1*}

¹ Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri, <https://orcid.org/0000-0002-1459-2655>.

Öz

Bu araştırmanın amacı; spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin liderlik özellikleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışma grubuna Nevşehir Hacı Bektaş Veli, Erciyes, Ahi Evran ve Dumlupınar Üniversitesinden 2017-2018 eğitim öğretim yılında beden eğitimi ve spor öğretmenliği programında 1. 2. 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 300 gönüllü öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Öğretmen Liderlik ölçeği (Beycioğlu ve Aslan, 2010), Sosyal problem çözme envanteri (Dora, 2003) ve Sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen puanlar bir istatistik programı ile analiz edilmiştir. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler ve envanter toplam puanları ortalamalar ve standart sapma puanları tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi (r) ve elde edilen puanlarının birbirinin yordayıcı olup olmadığını tespit edebilmek için Çoklu regresyon analizi (β) uygulanmıştır. Sonuç olarak liderlik ile probleme olumlu yönelim alt boyutu arasında ileri düzeyde pozitif ilişkiler saptanırken, probleme olumsuz yönelim, dürtüsel/dikkatsiz tarz ve kaçınan tarz alt boyutlarında negatif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Eğitim ortamlarında liderlik özelliklerini pekiştirmeye yönelik planlanan çalışmaların sosyal problemleri çözme açısından öğrencileri daha donanımlı bir hale getirebileceği söylenebilir.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 08.11.2018

Kabul Tarihi: 15.12.2018

Online Yayın Tarihi: 31.12.2018

DOI: 10.25307/jssr.480730

Anahtar kelimeler:

Liderlik,
Sosyal Problem Çözme,
Beden Eğitimi.

Investigation of The Relationship Between Leadership Characteristics and Social Problem Solving Skills of The Physical Education and Sports Teacher Candidates

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between leadership skills and social problem solving skills of students studying at the faculty of sports sciences. For this purpose, 300 volunteer students from Nevşehir Hacı Bektaş Veli, Erciyes, Ahi Evran and Dumlupınar University 1st, 2 nd, 3rd and 4th grades of physical education and sports education program participated in the study group in 2017-2018 academic year. In this research, Teacher Leadership Scale (Beycioğlu and Aslan, 2010), Social Problem Solving Inventory (Dora, 2003) and Socio - demographic Data Form were used. The data obtained from the scales were analyzed with SPSS 20.0 package program. Personal information and inventory total scores and factor scores for the candidates were determined by determining the frequency (f) and percentage (%) values. In order to determine the relationship between the scores obtained from the scales, Pearson Product Moment Correlation Analysis (r) and the scores obtained were applied multiple regression analysis (β). As a result, while there is an advanced positive relationship between leadership and positive orientation sub-dimension of the problem, it has been determined that there is a negative relationship between the problem, negative orientation, impulsive / careless style and avoiding style sub dimensions. It can be said that planned studies aiming to reinforce leadership characteristics in educational environments can make students more equipped to solve social problems.

Original Article

Article Info

Received: 08.11.2018

Accepted: 15.12.2018

Online Published: 31.12.2018

Keywords:

Leadership,
Social Problem Solving,
Physical Education.

*Sorumlu yazar: Kenan KOÇ, E-mail: kenankoc@erciyes.edu.tr, 05056516313

GİRİŞ

Grup üyelerini yönetebilen ve ulaşmak istedikleri noktaya gelmek için mücadele eden toplum içinde sosyalleşme gösterebilen kişilere lider denilmektedir. Liderler verimli teşkilatın gelişmesinde esas rolü oynamaktadırlar. Onlar insanları gerekli istikamete götürürler (Erol, 2001). Liderlik, insanların faaliyetleri vasıtasıyla amaçlara ulaşmak demektir. Bu herhangi bir şeyi yerine getirmek yahut maksada ulaşmak gerektiğinde ortaya çıkmaktadır (Geybullayev, 2002). Başka ifadeyle, kişileri etkisi altına alarak hedeflenen gaye ile amaçlar ışığında yol izleme süreci liderliktir (Güney, 2000). Eğitim açısından baktığımızda ise; eğitim öğretimin kaliteli olması ancak iyi öğretmenler yetişmesi ile mümkündür. İyi ve kaliteli eğitim ise ancak lider öğretmenler sayesinde gerçekleşmektedir Öğretmen liderliği, sınıftaki eğitim-öğretim etkinliklerini öğrencilerin gelişim düzeylerine göre düzenleyebilme, öğrencileri isteyerek, dersin içinde yer almalarını sağlayarak ve paylaşımlarda bulunarak öğrenmeye ve kendilerini sürekli geliştirmeye yöneltebilme becerisini kapsamaktadır (Can, 2013).

İnsanlık için liderlik ne kadar önemli ise, liderlerin yetişmesi için de öğretmen liderliğinin önemi bir o kadar fazla olduğu düşünülmektedir. Liderlerin yetişebilmesi ve toplumlara mal edilmesinde öğretmenlerin rolünün baskın olduğu kaçınılmaz bir gerçek olarak görülmektedir. Bu nedenle de ilköğretimden üniversiteye kadar geçen süre içerisinde öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkinliğinin çok fazla olduğu bilinmektedir. Öğretmenlere düşen görev ise bu süre zarfı içerisinde genç liderlerin yetiştirilebilmesine katkı sağlayabilmektir (Akbulut, 2017). Öğretmenlerin öğretimle ilgili bütün faaliyetlerde büyük bir rolünün olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle de eğitim ve öğretimin en önemli parçalarından biri olan öğretmenlerin meslek bilgilerinin yanı sıra bazı temel niteliklere de sahip olması gerekir (Kazan ve Pepe, 2009). Bu niteliklerin başında öğretmen liderlik özelliği gelmektedir tüm branşlarda önemli olan liderlik özellikleri beden eğitimi öğretmenleri için ayrıca önemlidir. Beden eğitimi öğretmenlerinde bulunması gereken en önemli özelliklerin başında sahip oldukları liderlik davranışlarını sergileyebilmeleri gelmektedir (Durukan, 2003). Bundan dolayı da beden eğitimi öğretmenleri için liderlik verimli olabilmeleri anlamında önemli bir unsurdur. Diğer branş öğretmenlerinden farklı olarak beden eğitimi öğretmenleri öğretmenlik mesleğini icra etmenin yanı sıra antrenörlük ve ya yöneticilik de yapabilmektedirler (Ojeme, 1988). Bu noktada ilk olarak liderlik özelliğinin kazandırılmasında etkili olan unsurlar akla gelmektedir. Şüphesiz iyi bir lider öğretmenin sahip olması gereken niteliklerden bir tanesi sosyal problem çözme yeteneğidir. Liderlerin problem çözme becerileri arttıkça içinde buldukları örgütsel yapının lidere olan inancının artacağı düşünülmektedir.

Sosyal problem çözme; bireyin gündelik akışta karşılaştığı sorunların üzerinden etkin ve uygun biçimde gelebilmesi için gerekli olan yolları tespit etme, keşfetme ve yaratma çabalarını içeren bilişsel-davranışçı süreç olarak tanımlanmaktadır. Sosyal problem çözme aynı zamanda genel sosyal becerinin kolaylaştırılmasına ve korunmasına katkıda bulunmak için genel bir başa çıkma stratejisi olarak da görülmektedir. Bu görüşe göre sosyal problem çözme, kişinin stresli durumlarla etkili bir biçimde başa çıkma becerisini artıran bilinçli, akılcı, çaba gerektiren ve amaca yönelik bir başa çıkma süreci olarak da

değerlendirilebilmektedir (Ergin, 2009). Sosyal problem çözme teriminde kullanılan “sosyal” sıfatı problem çözme alanını sınırlayan bir sıfat değildir. Problem çözme halinin doğal sosyal çevre içerisinde meydana geldiğini, problem çözmenin hem bir sosyal öğrenme süreci hem de bir sosyal beceri olarak görüldüğünü vurgulamak amacıyla kullanılmaktadır. Sosyal problem çözme araştırmaları, kişisel olan, olmayan problemleri, kişilerarası problemleri, küçük grup problemlerini ve insana dair akla gelebilecek her türlü problem ile ilgilenmektedir (Fezyioğlu, 2008).

Tüm bu bilgiler ışığında çalışmamızın amacı; öğretmen liderlik davranışı ile sosyal problem çözme arasındaki ilişkinin varlığını ve derinliğini incelemektir. Özellikle beden eğitimi öğretmen adaylarının liderlik vasıflarının meslek hayatlarında sık sık gerekli olacağı düşünüldüğünde araştırmamızın literatüre katkı sağlayacağı, alanın ilgililerine fikir vereceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır (Karasar, 1984).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu Nevşehir Hacı Bektaş Veli, Erciyes, Ahi Evran ve Dumlupınar Üniversitesinden 2017-2018 eğitim öğretim yılında beden eğitimi ve spor öğretmenliği programında 1. 2. 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 300 gönüllü öğrenci katılmıştır. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilere ait kişisel bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kadın	114	38.0
	Erkek	186	62.0
Yaş	18-21	103	34.3
	22-25	125	41.7
	26-29	72	24.0
Üniversite	Hacı Bektaş Veli	73	24.3
	Erciyes	77	25.7
	Ahi Evran	81	27,0
	Dumlupınar	69	23.0
Sınıf	1.sınıf	85	28.3
	2.sınıf	72	24.1
	3.sınıf	73	24.3
	4.sınıf	70	23.3
Genel Ağırlıklı Not Ortalaması	1.25-1.99	54	18.0
	2.00-2.99	164	54.7
	3.00-4.00	82	27.3

Tablo 1’e bakıldığı zaman erkeklerin ortalaması % 62 iken kadınların ortalaması % 38 olarak görülmektedir. Yaş değişkeni incelendiğinde katılımcıların % 34.3’ü 18-21 aralığında, % 41.7’si 22-24 aralığında ve %24’ü 24-26 yaşadadır. Sınıf seviyelerine bakıldığında %28.3’ü 1. Sınıf, %24.1’i 2. Sınıf, %24.3’ü 3. Sınıf ve %23.3’ü ise 4. Sınıf olarak görülmektedir.

Üniversite dağılımı incelendiğinde %24.3 Hacı Bektaş Veli, %25.7 Erciyes, %27 Ahi Evran ve %23 Dumlupınar, genel ağırlıklı not ortalamasına bakıldığında ise katılımcıların % 18'i 1.25-1.99 aralığında, %54.7'si 2.00-2.99 aralığında ve %27.3'ü 3.00- 4.00 aralığındadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilere uygulanan olan anketlerin uygulanması esnasında araştırmacının yanı sıra üniversitede görev yapan öğretim elemanları tarafından adayların her birine geniş bir zaman dilimi içerisinde, acele edilmeden, gerekli açıklamalar yapılarak, adaylar için sağlıklı bir değerlendirme süreci yaratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca adayların rahat bir ortamda formları doldurmaları amacı ile uygun materyal ve çevre koşulları sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Öğretmen Liderlik Ölçeği, Sosyal Problem Çözme Ölçeği ve Sosyo demografik bilgi formu uygulanmıştır.

Öğretmen Liderliği Ölçeği: Beycioğlu ve Aslan (2010) tarafından geliştirilen Öğretmen liderlik ölçeği, 25 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Öğretmenlerin, öğretmen liderliğine ilişkin hem algı hem de beklentilerini ölçen iki boyutlu bir yapıdadır. Öğretmen Liderliği Ölçeği'nin (ÖLÖ) güvenilirlik hesaplamaları için ölçeğin Cronbach-alpha iç tutarlık katsayısı ve test-tekrar test hesaplamaları yapılmıştır. Güvenirlik düzeyini belirlemek amacıyla elde edilen veriler üzerinden hesaplanan Cronbach-alpha iç tutarlık katsayısı beklenti için “.93” algı için ise “.95” olarak hesaplanmıştır. Test tekrar test analizlerinde Pearson korelasyon katsayısı beklenti boyutu için “ $r=.80$ ”, algı boyutu için ise “ $r=.87$ ” olarak rapor edilmiştir (Beycioğlu ve Aslan, 2010). Mevcut araştırma için güvenilirlik katsayısı “beklenti” boyutu için “.87”, “algı” boyutu için ise “.93” olarak tespit edilmiştir.

Sosyal Problem Çözme Envanteri: D'Zurilla ve Nezu (1990) tarafından geliştirilen ölçme aracı 5'li dereceleme sahtir. Maydeu Olivares ve D'Zurilla (1996) tarafından yeniden gözden geçirilen ölçme aracı, Dora (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. “Sosyal Problem Çözme Envanteri'nin (SPÇE)” orijinal formu 52 madde ve probleme olumlu yönelme, probleme olumsuz yönelme, akılcı problem çözme, içtepisel dikkatsiz yaklaşım ve kaçınmacı yaklaşım olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Sosyal problem çözme envanterinden alınan yüksek puan daha yapıcı, daha etkili problem çözme, buna karşın alınan düşük puanlar ise sosyal problem çözme becerisinin, etkisiz olduğunu ifade etmektedir. Alt ölçeklerin her biri için yüksek iç tutarlık katsayıları .79 ile .95 arasında bulunmuştur. Üç hafta ara ile yapılan test tekrar test güvenilirlik katsayıları üniversite öğrenci grubu için .68 ile .91 arasında bulunmuştur. Ölçekten alınan puanlar arttıkça kişi kendisini problem çözme açısından yetersiz görmektedir.

Verilerin Analizi

Kişisel Bilgi Formu, Liderlik ve sosyal problem çözme ölçeğinden elde edilen veriler ve kodlanarak bir istatistik programına girilmiş ve analizler bu program aracılığı ile yapılmıştır. Adaylara ilişkin demografik özellikler ve envanter toplam puanları verilmiştir. Elde edilen puanların normallik dağılımı incelendiğinde çarpıklık basıklık değerleri +1/-1 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Değerlerde normallikten aşırı sapmalar olmadığı için parametrik test istatistikleri uygulanmıştır. Büyüköztürk'e (2007) göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1/-1 aralığında yer almasının normallikten aşırı sapmalar olmaması şeklinde yorumlanmaktadır.

Ölçeklerden elde edilen puanların arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi (r) ve elde edilen puanlarının birbirinin yordayıcısı olup olmadığını tespit edebilmek için Çoklu Regresyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 2: Liderlik ve problem çözme puanlarının çarpıklık – basıklık ve Shapiro-Wilk testi anlamlılık düzey sonuçları

Altboyutlar	N	Çarpıklık	Basıklık	p
Liderlik	300	.028	-.507	.060
Probleme olumlu yönelim	300	-.543	-.050	.000
Probleme olumsuz yönelim	300	-.576	.131	.000
Rasyonel Problem Çözme	300	-.471	-.313	.000
Dikkatsiz Dürtüsel Tarz	300	-.568	-.254	.000
Kaçınan Tarz	300	-.536	-.219	.000

BULGULAR

Tablo 3. Katılımcıların ölçeklerden aldığı puanların betimsel istatistiği

	N	Minumum	Maksimum	X±SD
Liderlik	300	43,00	77,00	60.47±7.01
Probleme olumlu yönelim	300	40.00	120.00	53.83±8.27
Probleme olumsuz yönelim	300	59.00	95.00	72.96±9.28
Rasyonel Problem Çözme	300	37.00	99,00	52.97±7.92
Dikkatsiz Dürtüsel Tarz	300	54.00	130,00	62.97±6.32
Kaçınan Tarz	300	60.00	120,00	73.46±6.35

Tablo 3 incelendiğinde liderlik özelliği ortalamasının 60.47 olduğu hesaplanırken, probleme olumlu yönelim alt boyutunun ortalama puanı ortalamasının 53.83, probleme olumsuz yönelim ortalamasının 72.96, rasyonel problem çözme ortalamasının 52.97, dikkatsiz-dürtüsel tarz ortalamasının 62.97 ve kaçınan tarz ortalamasının 73.46 olduğu hesaplanmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin liderlik düzeyleri ile sosyal problem çözme düzeyleri arasındaki korelasyon katsayıları

		1	2	3	4	5	6
Liderlik ¹	r	1					
	p						
	N	300					
Probleme olumlu yönelim ²	r	.175**	1				
	p	.002					
	N	300	300				
Probleme olumsuz yönelim ³	r	-.125*	.297**	1			
	p	.030	.000				
	N	300	300	300			
Rasyonel Problem Çözme ⁴	r	-.080	.404**	.309**	1		
	p	.170	.000	.000			
	N	300	300	300	300		
Dikkatsiz Dürtüsel Tarz ⁵	r	-.144*	.432**	.413**	.309**	1	
	p	.013	.000	.000	.000		
	N	300	300	300	300	300	
Kaçınan Tarz ⁶	r	-.163**	.266**	.394**	.413**	.309**	1
	p	.005	.000	.000	.000	.000	
	N	300	300	300	300	300	300

**p<0.001

Tablo 4 incelendiğinde liderlik ile probleme olumlu yönelim arasında ($r = .175$, $p < 0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunurken, liderlik ile probleme olumsuz

yönelme ($r=-.125$, $p<0.05$), dikkatsiz dürtüsel tarz ($r= -.144$, $p<0.05$) ve kaçınan tarz arasında ($r= -.163$, $p< 0.01$) negatif yönde ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin liderlik düzeylerinin sosyal problem çözme becerilerini yordamasına yönelik regresyon tablosu

	β	T	p	R	R ²	F	P
Liderlik				.226	.051	3.163	.008
Probleme Olumlu Yönelim	.122	1.843	.000				
Probleme Olumsuz Yönelim	-.025	-.380	.066				
Rasyonel Problem Çözme	.044	.669	.705				
Dikkatsiz Dürtüsel Tarz	-.073	-1.066	.504				
Kaçınan Tarz	-.120	-1.871	.287				

^F_(5,294)

Tablo 5 incelendiğinde liderlik ile sosyal problem çözme becerisi arasında oluşturulan model anlamlı ilişki sunmaktadır ($R=.226$ $R^2=.051$; $p<.005$). Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t- testi sonuçları incelendiğinde probleme olumlu yönelim özelliğinin ($t=1.843$, $p=.000$) liderlik özelliğini yordadığı ve toplam varyansın %51 'ini açıkladığı görülmektedir. ($F_{(5,294)} = 3.163$, $p<.005$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonuçları incelendiğinde liderlik ile probleme olumlu yönelim alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilirken liderlik ile probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz tarz ve kaçınan tarz arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Liderlik ile sosyal problem çözme becerisi arasında oluşturulan model varyansın % 51'ini açıklamaktadır. Liderlik ile sosyal problem çözme arasında doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir.

Literatür incelendiğinde; Üstün'ün (2004) Türkiye'nin coğrafi bölgelerine göre beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik özelliklerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu tez çalışmasına tesadüfi örneklem metoduyla belirlenmiş 350 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre beden eğitimi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun liderlik özelliklerine sahip olduğunu rapor etmiştir.

Güllü ve Arslan (2009) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin yarı demokratik liderlik stiline sahip olduklarını ve öğretmenlerin cinsiyetlerine, hizmet yıllarına, eğitim düzeylerine, okul düzeylerine ve okullarındaki öğrenci sayılarına göre liderlik stilleri arasında anlamlı bir fark bulamazken öğretmenlerin çalıştıkları okullarının bulunduğu yerlere göre liderlik stilleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu bulunmuştur.

Maxfield ve diğerleri (2008) okul yöneticisinin öğretmen liderliğinin gelişimindeki etkisini değerlendirmek için yaptıkları çalışmada, öğretmen liderliğinin gelişimindeki en büyük engelin, öğretmen liderliğinin yeterli düzeyde anlaşılmadığından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Hurt (2015) öğretmen liderliği ve okul yapısının birbiriyle ilişkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Bu çalışmaya öğretmenler, eğitim koçları gibi resmi öğretmen liderleri, danışmanlar gibi öğretim dışı personel ve yöneticiler katılmıştır. Bu çalışma iki ayrı literatür yapısının, yani okul yapısı ile öğretmen liderliğinin kesişmesi üzerinde durmaktadır.

Araştırma bulguları öğretmene yetkiler veren okul yapısı ile öğretmen liderliğinin derecesi arasında orta düzeyde bir ilişki olduğunu, ayrıca katılımcıların okul seviyesi ile konumuna veya rolüne dayalı cevapları arasında farklılıklar bulunduğunu göstermektedir Patterson (2015) “Öğretmen Liderliğini Kolaylaştıran Başlıca Liderlik Davranışına İlişkin Öğretmen Perspektifleri” başlıklı araştırmasında ilkökul öğretmenlerinin neden liderliği üstlendiklerini ve liderler olarak onları destekleyen konuların neler olduğunu tespit etmiştir. Elde edilen bulgulara göre genel olarak model olma, eğitimi sınıfın ötesinde etkileme arzusu, profesyonel gelişim, işbirliği, ağ oluşturma ve yönetme fırsatları, ilkökul öğretmenlerinin öğretme sürecinde izlediği yolları etkilediği ortaya çıkmıştır. Bütün bu bulgular öğretmen liderlerin başkalarıyla olan bağlantılarıyla ilişkili bulunmuştur. Onların öğrencilerle, ailelerle ve/veya eğitimcilerle olan ilişkileri bunları yönetmeye sevk etmiş ve liderler olarak, kendilerine ilham kaynağı olmaya devam etmiştir. Doğan ve diğerleri (2016) üniversite öğrencilerine yaptıkları çalışmada liderlik ile kendine güven arasında anlamlı ilişkiler tespit etmiştir. Lunn (2006) “Öğretmen Profesyonelliği ve Liderliği Üzerine Bir Çalışma: Öğretmen Bakış Açısı” isimli çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanarak öğretmen profesyonelliği ve öğretmen liderliğini incelemiş ve iki olgu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen profesyonelliği ile liderliği arasında yakın bir bağ olduğu, okullarda liderlik kapasitesinin geliştirilmesinin öğretmenin profesyonellik düzeyini artırdığı ifade edilmiştir. Taylor ve diğerleri (2011) “Öğretmenlerin Profesyonel Gelişiminin Desteklenmesinde Öğretmenlerin Profesyonel Liderliği” isimli çalışmalarında tecrübeli öğretmenler için çeşitlendirilmiş profesyonel gelişim fırsatlarının sunulmasının, öğretmenin sınıf içi ve dışında güçlenmesini sağlayan liderlik kapasitelerinin değişimine destek olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca yaygınlaştırılmış liderlik rollerinin profesyonel eğitimcilerin alanlarında uzmanlaşmasını ve eğitim reformlarının uygulanışının eş zamanlı olarak gelişimine olanak tanıdığı belirtilmektedir. Margolis ve Deuel (2009) “Aktif Öğretmen Liderliği: Motivasyon, Ahlak ve Para” adlı çalışmalarında öğretmenlerin liderliğini etkileyen her türlü yapıyı (ekonomik-duygusal) derinlemesine incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen hem maddi olarak hem de manevi olarak destek gördüğü sürece mesleki ve bireysel olarak motive olmakta ve liderlik davranışları sergilemeye başlamaktadır. Öğretmen liderlerin öğretim süreçlerini değiştirme güçleri olduğunu ortaya koyan araştırma ile geleceğin öğretmenleri için söz konusu değişkenlerin yeniden incelenmesinin gerekli olduğu belirtilmektedir. Turan, Erol ve Karaoğlu (2016) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının liderlik düzeyleri ile öğretmenlik mesleği arasında anlamlı ilişkiler tespit etmiştir. Öte yandan sosyal problem çözme alanında; Konya’da öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adayları üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Sonuçlara göre öğretmen adaylarının öznel iyi oluşu ile sosyal problem çözme becerisi alt boyutları olan probleme olumlu yönelim ve rasyonel problem çözme arasında pozitif yönlü; öznel iyi oluş ile probleme olumsuz yönelim, kaçınma tarz ve dikkatsiz dürtüsüz alt boyutları arasında ise negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır (Yiğit, 2013). Heppner, Reeder ve Larson (1983), 500 üniversite öğrencisi üzerinde yüksek ve düşük problem çözme becerisi düzeyinin çeşitli bilişsel değişkenlerle ilişkisini incelemiştir. Elde edilen bulgular, kendini etkili problem çözücü olarak algılayan öğrencilerin diğerlerine göre bilişsel etkilerinden daha çok zevk aldıklarını, benlik algılarının yüksek ve kendini eleştirme puanlarının düşük olduğunu göstermiştir. Ayrıca bu öğrencilerin, fonksiyonel olmayan düşüncelere ve irrasyonel inançlara daha az sahip oldukları, başa çıkma

yollarında daha az suçluluk duygusu yaşadıkları ve probleme daha fazla odaklanabildikleri tespit edilmiştir. Hamarta (2009) üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme, benlik saygısı ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçları, benlik saygısı ve yaşam doyumunun probleme olumlu yönelme ve akılcı problem çözme ile pozitif, probleme negatif yönelme, iç tepkisel dikkatsiz problem çözme stili ve kaçınan problem çözme stili ile negatif ilişkili olduğunu göstermiştir.

Liderlik vasfına sahip kişinin özelliklerine bakıldığında sosyal yönden güçlü, iletişime açık, kitleleri yönetebilen, diğergam insanlar olduğu görülmektedir. Sosyal problem çözme özelliği olan kişilerin ise sosyal becerilerinin (iletişime yatkın, etkileme becerisi olan, çatışma çözücü, işbirlikçi, ekip çalışmasına yatkın, liderlik yönü olan ve ilişki kuran insanlar (Baltaş ve Baltaş, 2002) olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak; literatürdeki çalışmalar ve tanımlarda geçen ifadeler incelendiğinde liderlik özelliği yüksek düzeyde olan bireylerin kişiler arası (sosyal) problem çözme becerilerinin anlamlı düzeyde ve doğrusal yönde ilişkili olmasının doğal olduğu düşünülmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği gibi sosyal yanının ve liderlik özelliğinin güçlü olması gereken branşlarda eğitim müfredatları düzenlenirken bu tarz kişilik özelliklerini geliştirici etkinliklere yer verilmesi meslek hayatına daha hazır hale gelmiş öğretmenler yetiştirmeye katkı sağlayabilir.

ÖNERİLER

- Problem günlük hayatımızın merkezinde yer alan bir kavramdır. Çalışmamızda liderlik ile sosyal problem çözme arasında ilişki incelenmiştir ancak farklı değişkenlerle ilişkiler incelenerek daha geniş yorum yapılabilir.
- Yükseköğretim kurumlarında tüm bölümlerde liderlik ve problem çözme becerilerini geliştirici etkinlikler düzenlenebilir.
- Daha alt eğitim kademelerinden başlanarak liderlik ve kişiler arası problem çözme becerilerini geliştirici farkındalık çalışmaları yapılabilir.
- İdareciler, aileler ve alanın ilgilileri için ekstra etkinlikler düzenlenilerek paydaşlar bir araya getirilerek etkileşim sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, V. (2017). *Öğretmen liderlik stiline göre ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi yatkınlıklarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Baltaş, A., ve Baltaş, Z. (2002). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Beycioğlu, K., ve Aslan, B. (2010). Öğretmen liderliği ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elementary Education Online*, 9, 2, 764-775. Erişim adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/about>.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (2013). *Öğretmen liderliği*. Ankara: Pegem Akademi.

Koç, K. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği adaylarının liderlik özellikleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3,(2), 223-232.

Doğan, D., Sucan, S., Turan, M.B., Pepe, O., & Karaoğlu, B. (2016). The Relationship between leadership styles and assertiveness of physical education teachers. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4, 1, 11-20.

Durukan, E. (2003). *Selçuk Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu I. ve II. sınıf öğrencilerinin liderlik davranışlarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

D'zurilla, T. J., & Nezu, A. M. (1990). Development and preliminary evaluation of the social problem-solving inventory. *Psychological Assessment a Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2,2, 156-163. DOI: 10.1037/1040-3590.2.2.156.

Ergin, B. (2009). *Kişilerarası problem çözme davranışı, yetişkinlerdeki bağlanma biçimleri ve psikolojik rahatsızlık belirtileri arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış)Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Erol, E. (2001). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.

Feyzioğlu, E. (2008). *Bağlanma stilleri, problem çözme becerileri ve hükümlülük arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Geybullayev, G. (2002). *Yönetimin esasları*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, SDÜ Basımevi.

Güllü, M., & Arslan, C. (2009). Leadership styles of physical education teachers. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 11, 352-367.

Güney, S. (2000). *Yönetim ve organizasyon el kitabı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Hamarta, E. (2009). A Prediction of self-esteem and life satisfaction by social problem solving. *Social Behavior and Personality*, 37, 1, 73-82. DOI: 10.2224/sbp.2009.37.1.73.

Heppner, P. P., Reeder, B. L., & Larson, L. M. (1983). Cognitive variables associated with personal problem- solving appraisal: implications for counselling. *Journal of Counseling Psychology*, 30, 1, 537-545. DOI: 10.1037/0022-0167.30.4.537.

Hurt, M. H. (2015). *Investigating The Intersection of School Structure and Teacher Leadership: A Mixed- Methods Study*. (Unpublished) Doctorate's Thesis. The Ohio State University, Columbus. Erişim adresi: https://etd.ohiolink.edu/pg_10?0::NO:10:P10_ETD_SUBID:102468#abstract-files.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kazan, Kırçık, Ş., ve Pepe, K. (2009). *Burdur ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma*. 6. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Lunn, J. M. (2006). *A Study on teacher professionalism and teacher leadership: The teachers' viewpoint*. Thesis, The University of Waikato, Hamilton, New Zealand. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/10289/2296>.

Margolis, J., & Deuel, A. (2009). Teacher leaders in action: motivation, morality, and money. *Leadership and Policy in Schools*, 8, 3, 264-286. DOI: <https://doi.org/10.1080/15700760802416115>.

Maxfield, C., Wells, C., Keane, W., & Klocko, B. (2008). The Role of superintendents in supporting teacher leadership. *Journal of School Leadership*, 20, 669-693.

Ojeme, E. O. (1988). Perceived and actual role of secondary school physical educators. *Journal of Teaching in Physical Education*, 8, 1, 33-45.

Patterson, E. L. (2015). *Teacher perspectives of principal leadership behavior that facilitate teacher leadership*. Unpublished Doctorate's Thesis. Roosevelt University, Chicago.

Taylor, M., Yates, A., Meyer, L. H., & Kinsella, P. (2011). Teacher professional leadership in support of teacher professional development, *Journal of Teaching and Teacher Education* 27,1, 85-94. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.07.005>.

Turan, M. B., Erol, Z., ve Karaoğlu, B. (2016). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin liderlik düzeylerinin öğretmenlik mesleği yordama gücünün incelenmesi. *İ.Ü Spor Bilimleri Dergisi*, 6, 3, 71-78. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/340419>.

Koç, K. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği adaylarının liderlik özellikleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3,(2), 223-232.

Üstün, F. (2004). *Türkiye'nin coğrafi bölgelerine göre beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik özelliklerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yiğit, R. (2013). Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşu ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 12, 2, 550-560. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/90499>.

Rekreasyon Bölümü Öğrencilerinin Boş Zaman Yönetimi ile Akademik Başarılarını Etkileyen Örgütsel Faktörler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Fatih YAŞARTÜRK^{1†}, Hayri AKYÜZ², İsmail KARATAŞ³

¹Bartın Üniversitesi, BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-4934-101X>

²Bartın Üniversitesi, BESYO, Rekreasyon Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-8550-6689>

³Bartın Üniversitesi, BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-1237-4670>

Öz

Bu araştırmanın amacı rekreasyon bölümü öğrencilerinin boş zaman yönetimi ile akademik başarılarını etkileyen örgütsel faktörler arasındaki ilişkinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmaya, Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon Bölümünde öğrenim gören 309 (196 erkek ve 113 kadın) kişi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Wang, Kao, Huan ve Wu (2011) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Akgül ve Karaküçük (2015) tarafından yapılan “Boş Zaman Yönetimi Ölçeği (BZYÖ)” ve Memduhoğlu ve Tanhan (2013) tarafından geliştirilen “Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Örgütsel Faktörler Ölçeği (ÖBEÖFÖ)” Verilerin analizinde, katılımcıların demografik özelliklerine göre, boş zaman yönetimi ve akademik başarı düzeyleri arasındaki farklılıkları incelemek amacıyla t-Testi ve ANOVA, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi için ise Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularında, t-Testi sonuçlarında “cinsiyet” değişkenine göre ÖBEÖFÖ toplam puanlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$) ve bu farklılık erkek öğrencilerin lehinedir. Korelasyon testi sonuçlarında “yaş” değişkenine göre BZYÖ ve ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Diğer taraftan, ANOVA testi sonuçlarında “sınıf” değişkenine göre BZYÖ ve ÖBEÖFÖ toplam puanlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ek olarak “rekreatif etkinliklere katılma” değişkenine göre BZYÖ ve ÖBEÖFÖ toplam puanlarında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0,05$) ve bu farklılığın faaliyetlere katılan grubun lehinedir. Korelasyon testi sonucunda “gelir” değişkeni ile BZYÖ “boş zaman tutumu” alt boyutunda pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Son olarak, BZYÖ ve ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Sonuç olarak, katılımcıların boş zaman yönetimi ve akademik başarı düzeylerinin cinsiyet, sınıf, rekreatif etkinliklere katılma gibi değişkenlere göre farklılık gösterdiği; BZYÖ ve ÖBEÖFÖ arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ve katılımcıların boş zaman yönetimini olumlu ve doğru bir şekilde yapması durumunda akademik başarı düzeylerinin de olumlu yönde artacağı söylenebilir.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 20.11.2018

Kabul Tarihi: 18.12.2018

Online Yayın Tarihi: 31.12.2018

DOI: 10.25307/jssr.485859

Anahtar kelimeler:

Rekreasyon bölümü öğrencileri,
boş zaman yönetimi,
akademik başarı.

*Bu çalışma 13-15 Nisan 2018 tarihlerinde Antalya/Alanya şehrinde gerçekleştirilen Uluslararası Herkes İçin Spor ve Wellness Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

† Sorumlu Yazar: Fatih YAŞARTÜRK, E-mail: fatihyasarturk@gmail.com, Tel: +905554995348

The Investigation of the Relationship Between Recreation Department Students' Organizational Factors Affecting Their Academic Achievement and Leisure Management

Abstract

The purpose of this research is to examine relationship between recreation department students' organizational factors affecting their academic achievement and leisure management according to some demographic variables. 309 (196 men and 113 women) people studying at Bartın University School of Physical Education and Sports Recreation Department participated in the research. As a data collection tool, prepared by researchers "Personal Information Form", developed by Wang, Kao, Huan, & Wu (2011) and Turkish adaptation was made by Akgul and Karakucuk (2015) "Leisure Management Scale: LMS" and developed by Memduhoglu ve Tanhan (2015) "Scale of Organizational Factors Affecting Student Academic Achievement: SOFASAA" were used. In the analysis of the data; according to the demographic characteristics of the participants, t-test and ANOVA were applied to investigate the differences between levels of academic achievement and leisure management, Pearson Correlation test was applied to examine relations between variables. In the findings of the research, there was a significant difference in the t-test results according to the "gender" variable in the SOFASAA total score averages ($p < 0,05$) and this difference is in favor of male students. There was no significant relationship between LMS and SOFASAA total score averages according to "age" variables in the correlation test results ($p > 0,05$). On the other hand, in the ANOVA test results, there was a significant difference between the LMS and SOFASAA total scores according to the "class" variable ($p < 0,05$). In addition, a significant difference was found in the total scores of LMS and SOFASAA according to the variable "participation in recreational activities" ($p < 0,05$) and this difference was found to be in favor of the group participating in the activities. In the correlation test results, there was a significant positive and low level relationship between the "income" variable with the LMS total scores and in the "leisure attitude" sub-dimension ($p < 0,05$). Finally, there was a significant relationship between the participants' mean scores of LMS and SOFASAA ($p < 0,05$). As a result, participants' leisure time management and academic achievement levels differed according to variables such as gender, class, participation in recreational activities; it has been determined that there was a significant positive and low level relationship between LMS and SOFASAA and it has been determined that the participants' level of academic achievement will increase in the positive direction if the participants do leisure management positively and correctly.

Original Article

Article Info

Received: 20.11.2018
Accepted: 18.12.2018
Online Published: 31.12.2018

Keywords:

*Recreation department students,
leisure management,
academic achievement.*

GİRİŞ

Zaman kavramı, insanın gelişiminde her zaman olan ve olmaya devam edecek bir kavramdır. İnsanların kişisel, toplumsal ve mesleki başarı elde etmesinde zaman kavramı her zaman en büyük rolü üstlenmiştir. Zaman insan hayatında olmazsa olmaz olan bir kavram olarak karşımıza çıkmakta ve insanın varoluşundan bugüne kadar en iyi değerlendirme yöntemleri zamanın kullanımı ile araştırılmıştır.

Zaman, herkesin eşit olarak sahip olduğu, fakat aynı şekilde kullanmadığı son derece değerli, eşsiz bir kaynaktır. Ama para gibi toplanamaz, hammadde gibi depolanamaz, bir pasta gibi başkasına ikram edilemez, bir araç gibi durdurulamaz, bir mal gibi kullanılamaz ve hiç bir şekilde yeri doldurulamaz. Belli sınırlar içinde, bir kaynağın yerine bir başkasını koyabiliriz, örneğin, insan gücü yerine makine kullanabiliriz. Ancak, zamanın yerini alabilecek başka hiçbir kaynak yoktur. O nedenle zaman eşittir yaşam denilebilir. Zamanı boşa geçirmek de yaşamı boşa geçirmek anlamına gelir (Adair, 2006; Sabuncuoğlu, Paşa ve Kaymaz, 2010). Zamanı iyi yönetmek ise bireysel anlamda; kariyeri daha iyi planlama ve geleceğe hazırlanma, daha fazla okuma ve öğrenme, yeni gelişmeleri ve teknolojiyi takip etme, aile ve diğer insanlara daha fazla zaman ayırma, dinlenme, eğlenme, düşünme, yeni fikirler yaratma, yeni projeler başlatmak için fırsat sağlar (Sayan, 2005). Bu yüzden zamanın

yönetimini iyi sağlayan insanlar başarıya ulaşmada engelleri rahat geçebilecek ve kendi hayat döngüsünün içindeki olumlu sonuçlara ulaşacaktır.

Günümüzde boş zaman anlayışındaki gelişim sürecinin gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerle, kısmen de olsa Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde uygarlık ve gelişmişliğin bir nimeti olarak değerlendirilmesi şeklinde devam ettiği görülmektedir. Nitekim günlük ve haftalık çalışma saatlerindeki azalmalar ile tatil günlerinin çoğalması, toplumsal normlardaki değişim gibi nedenlerle boş zamanların sosyal ve toplumsal hayat içerisindeki önemi, daha da belirginleşmeye ve artmaya hızlı bir şekilde devam etmektedir. Bireylerin boş zamana sahip olmaları ve boş zamanlarında gerçekleştirdikleri faaliyetler, doğrudan veya dolaylı olmak kaydı ile hayatlarının diğer boyutlarını ve değerlerini de etkileyen bir durumdur. Bu durumu Karaküçük (2008), “Boş zamanları iki tarafı keskin bir kılıca benzetmek mümkündür.” ifadesi ile özetlemektedir. Olumlu kullanılırsa, kişisel ve toplumsal gelişim, olumsuz kullanılırsa bunalım, başıbozukluk gibi problemler doğurabilmektedir. Bu durum da toplumun önemli bir kesimini oluşturan ‘gençlik’ için çok daha önemsenmesi gereken bir olguyu ortaya koymaktadır (Akgül ve Karaküçük, 2015).

Zamanın yönetimi etkin ve verimli kullanabilmek hem stresi ve kaygıyı azaltır hem de başarıya ulaşma ihtimalini artırır. Zamanı etkili kullanabilmek için etkin bir program yapmak ve başarı kısıtları belirlemek gerekir. Dolayısıyla başarıya ulaşmak için zaman yönetiminde etkili olmak önem arz etmektedir. Wolman’a (1973) göre başarı, “istenilen bir sonuca ulaşma yönünde bir ilerlemedir”. Başarı bu kadar geniş kapsamlı tanımlanmakla birlikte eğitimde başarı denildiğinde genellikle okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan “Akademik Başarı” kastedilmektedir (Carter ve Good, 1973). Akademik başarı genellikle, öğrencinin psikomotor ve duyuşsal gelişiminin dışında kalan, bütün program alanlarındaki bilişsel davranış değişmelerini ifade eder (Ahmann ve Glock, 1971). Bununla birlikte okulda okutulan derslerle öğrencilerde sağlanması öngörülen davranış değişiklikleri bilişsel davranışlarla sınırlı değildir (Julian ve Stanley, 1972). Öğrencilerin akademik başarısında etkili olan çok sayıda faktörün olduğu bilinmektedir. Bunlardan bazıları, öğrencinin zihinsel kapasitesi, duyuşsal özellikleri, öğretim hizmetinin niteliği, öğrencinin sosyo-ekonomik durumu, öğretmen niteliği, sınıf ya da okul koşulları olarak sıralanabilir (Bloom, 1979; Can, 1992, Jersild, 1983). Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin genel başarı ve akademik başarı elde etmeleri için zaman yönetimi ve tekniklerini verimli şekilde kullanması gerekiyor. Ancak bu şekilde üniversite döneminde çalışmalar sonucunda akademik başarı olarak kendini gösterecektir.

Bu bilgiler dahilinde araştırmanın amacı, rekreasyon bölümü öğrencilerinin boş zaman yönetimi ile akademik başarılarını etkileyen örgütsel faktörler arasındaki ilişkinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli ve Örneklemi

Araştırmada, araştırma amaçlarına uygun olarak “Tanımlayıcı (Betimsel) ve İlişkisel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ise basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 309 (196 erkek ve 113 kadın) katılımcı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Kişisel bilgi formu içerisinde cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, sınıf ve rekreatif faaliyetlere katılma durumu gibi değişkenlerden oluşmaktadır.

Boş zaman yönetiminin değerlendirilmesinde Wang, Kao, Huan ve Wu (2011) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Akgül ve Karaküçük (2015) tarafından yapılan “Boş Zaman Yönetimi Ölçeği (BZYÖ)” kullanılmıştır. 15 maddeden oluşan ölçek 5’li Likert tipi (1= Hiç Katılmıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum) bir yapıya sahiptir. Ölçme aracı, Amaç belirleme ve yöntem, Değerlendirme, Boş Zaman Tutumu ve Programlama olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.83 ve test tekrar test güvenilirliği ise 0.86 bulunmuştur. Alt boyutlar için ise iç tutarlık katsayıları 0.71-.81 arasında değişmektedir. Ayrıca ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışması sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde ölçeğin dört faktörlü olmasının yanısıra tek faktörlü olarak kullanılmasının olanaklı olduğu görülmektedir (Akgül ve Karaküçük, 2015).

Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen örgütsel faktörlerin değerlendirilmesinde Memduhoğlu ve Tanhan (2013) tarafından geliştirilen “*Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Örgütsel Faktörler Ölçeği (ÖBEÖFÖ)*” kullanılmıştır. Ölçek 5’li Likert tipi olup (1= Hiç Katılmıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum) 22 maddeli, öğretim elemanlarının mesleki yeterlilikleri ve uygulamaları, yönetsel hizmetler ve uygulamalar, iletişim, fiziksel ortam ve donanım olarak isimlendirilen dört alt boyut içermektedir. Ölçeğin iç tutarlık kat sayısı 0.92 ve alt boyutlar için ise iç tutarlık katsayıları 0.76-0.90 arasında değişmektedir. Ayrıca ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışması sonucunda elde edilen bulgulara göre ölçeğin dört faktörlü olmasının yanısıra tek faktörlü olarak kullanılmasının olanaklı olduğu ifade edilmektedir (Memduhoğlu ve Tanhan, 2013).

Veri Analizi

Verilerin analizinde; verilerin normalliği gözetilerek katılımcıların demografik özelliklerine göre, boş zaman yönetimi ve akademik başarı düzeyleri arasındaki farklılıkları incelemek amacıyla t-Testi ve ANOVA; değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi için ise Pearson Korelasyon testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çalışmaya yönelik tablolara ve yorumlara yönelik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik değişkenlere göre tanımlayıcı istatistik sonuçları

Değişkenler	N	%	\bar{x}	S
Yaş	309		21.47	2.04
Gelir Düzeyi	309		2989.39	1599.23
Cinsiyet	Kadın	113	36.6	
	Erkek	196	63.4	
Sınıf	1. Sınıf	98	31.7	
	2. Sınıf	69	22.3	
	3. Sınıf	70	22.7	
	4. Sınıf	72	23.3	
Rekreatif Faaliyetlere Katılma Durumu	Evet	273	88.3	
	Hayır	36	11.7	

Katılımcıların yaş ortalamaları 21,47; gelir düzeyleri ise aylık olarak 2989,39 TL olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yüzde %36,6'sını kadın, %63,4'ünü erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin %31,7'si 1. sınıf, 22,3'ü 2. sınıf, 22,7'si 3. sınıf ve 23,3'ü 4. sınıfta eğitim görmektedir. Rekreasyon bölümü öğrencilerinin 88,3'ü rekreatif faaliyetlere katıldığını belirtirken, 11,7'si rekreatif faaliyetlere katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyet değişkenine yönelik bağımsız iki örnek t-testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	t	sd	p
Amaç Belirleme ve Yöntem	Kadın	113	3.46	.640	.176	307	.860
	Erkek	196	3.45	.789			
Değerlendirme	Kadın	113	3.71	.711	.276	307	.783
	Erkek	196	3.69	.780			
Boş Zaman Tutumu	Kadın	113	4.14	.738	-1.148	307	.883
	Erkek	196	4.15	.764			
Programlama	Kadın	113	3.21	1.017	.697	307	.486
	Erkek	196	3.12	1.004			
BZYÖ	Kadın	113	3.60	.481	.412	307	.681
	Erkek	196	3.57	.533			
İletişim	Kadın	113	3.02	.845	-2.695	307	.007*
	Erkek	196	3.30	.897			
Yönetmelik Hizmetler ve Uygulamalar	Kadın	113	2.99	.884	-3.093	307	.002*
	Erkek	196	3.29	.796			
Fiziksel Ortam ve Donanım	Kadın	113	2.61	1.080	-3.337	307	.001*
	Erkek	196	3.03	1.042			
Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Kadın	113	3.36	.837	-1.559	307	.120
	Erkek	196	3.51	.795			
ÖBEÖFÖ	Kadın	113	3.10	.754	-2.962	307	.003*
	Erkek	196	3.35	.700			

Tabloya göre katılımcıların BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamasında ve “İletişim”, “Yönetmelik Hizmetler ve Uygulamalar” ve “Fiziksel Ortam ve Donanım” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit

edilmiştir ($p<0,05$). Ortalama değerler incelendiğinde bu anlamlı farklılığın ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları, “İletişim”, “Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar” ve “Fiziksel Ortam ve Donanım” alt boyutlarında erkek katılımcıların lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların yaş ve gelir değişkenlerine göre BZYÖ ve ÖBEÖFÖ korelasyon testi sonuçları

	Amaç Belirleme ve Yöntem	Değerlendirme	Boş Zaman Tutumu	Programlama	BZYÖ
Yaş	-.018	-.041	-.109	-.078	-.084
Gelir	-.047	.019	.132*	-.051	-.003
	İletişim	Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Fiziksel Ortam ve Donanım	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	ÖBEÖFÖ
Yaş	.044	.077	.051	.009	.051
Gelir	-.005	.003	-.002	.057	.023

Tablo 3’e göre, “yaş değişkeni ile BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları” arasındaki ilişkiyi göstermek için yapılan korelasyon analizi sonucunda herhangi bir anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Ayrıca, “gelir değişkeni ile BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları” arasındaki ilişkiyi göstermek için yapılan korelasyon analizi sonucunda; BZYÖ “boş zaman tutumu” alt boyutunda istatistiksel olarak düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4. BZYÖ ve ÖBEÖFÖ ile sınıf değişkenine yönelik ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark																																																																																																								
Amaç Belirleme ve Yöntem	Gruplar arası	4.670	3	1.557	2.896	.035*	2>3*																																																																																																								
	Gruplar içi	163.935	305	.537				Değerlendirme	Gruplar arası	7.005	3	2.335	4.229	.006*	2>3*	Gruplar içi	168.405	305	.552	Boş Zaman Tutumu	Gruplar arası	1.521	3	.507	.890	.446	---	Gruplar içi	173.643	305	.569	Programlama	Gruplar arası	17.301	3	5.767	5.939	.001*	---	Gruplar içi	296.156	305	.971	BZYÖ	Gruplar arası	2.110	3	.703	2.697	.046*	2>3*	Gruplar içi	79.511	305	.261	İletişim	Gruplar arası	8.819	3	2.940	3.833	.010*	2>3*	Gruplar içi	233.900	305	.767	Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Gruplar arası	7.701	3	2.567	3.724	.012*		Gruplar içi	210.221	305	.689	Fiziksel Ortam ve Donanım	Gruplar arası	17.942	3	5.981	5.415	.001*		Gruplar içi	336.863	305	1.104	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*	Gruplar içi	192.829	305	.632	ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*
Değerlendirme	Gruplar arası	7.005	3	2.335	4.229	.006*	2>3*																																																																																																								
	Gruplar içi	168.405	305	.552				Boş Zaman Tutumu	Gruplar arası	1.521	3	.507	.890	.446	---	Gruplar içi	173.643	305	.569	Programlama	Gruplar arası	17.301	3	5.767	5.939	.001*	---	Gruplar içi	296.156	305	.971	BZYÖ	Gruplar arası	2.110	3	.703	2.697	.046*	2>3*	Gruplar içi	79.511	305	.261	İletişim	Gruplar arası	8.819	3	2.940	3.833	.010*	2>3*	Gruplar içi	233.900	305	.767	Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Gruplar arası	7.701	3	2.567	3.724	.012*		Gruplar içi	210.221	305	.689	Fiziksel Ortam ve Donanım	Gruplar arası	17.942	3	5.981	5.415	.001*		Gruplar içi	336.863	305	1.104	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*	Gruplar içi	192.829	305	.632	ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*	Gruplar içi	156.389	305	.513								
Boş Zaman Tutumu	Gruplar arası	1.521	3	.507	.890	.446	---																																																																																																								
	Gruplar içi	173.643	305	.569				Programlama	Gruplar arası	17.301	3	5.767	5.939	.001*	---	Gruplar içi	296.156	305	.971	BZYÖ	Gruplar arası	2.110	3	.703	2.697	.046*	2>3*	Gruplar içi	79.511	305	.261	İletişim	Gruplar arası	8.819	3	2.940	3.833	.010*	2>3*	Gruplar içi	233.900	305	.767	Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Gruplar arası	7.701	3	2.567	3.724	.012*		Gruplar içi	210.221	305	.689	Fiziksel Ortam ve Donanım	Gruplar arası	17.942	3	5.981	5.415	.001*		Gruplar içi	336.863	305	1.104	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*	Gruplar içi	192.829	305	.632	ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*	Gruplar içi	156.389	305	.513																				
Programlama	Gruplar arası	17.301	3	5.767	5.939	.001*	---																																																																																																								
	Gruplar içi	296.156	305	.971				BZYÖ	Gruplar arası	2.110	3	.703	2.697	.046*	2>3*	Gruplar içi	79.511	305	.261	İletişim	Gruplar arası	8.819	3	2.940	3.833	.010*	2>3*	Gruplar içi	233.900	305	.767	Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Gruplar arası	7.701	3	2.567	3.724	.012*		Gruplar içi	210.221	305	.689	Fiziksel Ortam ve Donanım	Gruplar arası	17.942	3	5.981	5.415	.001*		Gruplar içi	336.863	305	1.104	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*	Gruplar içi	192.829	305	.632	ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*	Gruplar içi	156.389	305	.513																																
BZYÖ	Gruplar arası	2.110	3	.703	2.697	.046*	2>3*																																																																																																								
	Gruplar içi	79.511	305	.261				İletişim	Gruplar arası	8.819	3	2.940	3.833	.010*	2>3*	Gruplar içi	233.900	305	.767	Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Gruplar arası	7.701	3	2.567	3.724	.012*		Gruplar içi	210.221	305	.689	Fiziksel Ortam ve Donanım	Gruplar arası	17.942	3	5.981	5.415	.001*		Gruplar içi	336.863	305	1.104	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*	Gruplar içi	192.829	305	.632	ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*	Gruplar içi	156.389	305	.513																																												
İletişim	Gruplar arası	8.819	3	2.940	3.833	.010*	2>3*																																																																																																								
	Gruplar içi	233.900	305	.767				Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Gruplar arası	7.701	3	2.567	3.724	.012*		Gruplar içi	210.221	305	.689	Fiziksel Ortam ve Donanım	Gruplar arası	17.942	3	5.981	5.415	.001*		Gruplar içi	336.863	305	1.104	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*	Gruplar içi	192.829	305	.632	ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*	Gruplar içi	156.389	305	.513																																																								
Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Gruplar arası	7.701	3	2.567	3.724	.012*																																																																																																									
	Gruplar içi	210.221	305	.689				Fiziksel Ortam ve Donanım	Gruplar arası	17.942	3	5.981	5.415	.001*		Gruplar içi	336.863	305	1.104	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*	Gruplar içi	192.829	305	.632	ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*	Gruplar içi	156.389	305	.513																																																																				
Fiziksel Ortam ve Donanım	Gruplar arası	17.942	3	5.981	5.415	.001*																																																																																																									
	Gruplar içi	336.863	305	1.104				Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*	Gruplar içi	192.829	305	.632	ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*	Gruplar içi	156.389	305	.513																																																																																
Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Gruplar arası	10.693	3	3.564	5.637	.001*	2>3*																																																																																																								
	Gruplar içi	192.829	305	.632				ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*	Gruplar içi	156.389	305	.513																																																																																												
ÖBEÖFÖ	Gruplar arası	7.642	3	2.547	4.968	.002*	3>4*																																																																																																								
	Gruplar içi	156.389	305	.513																																																																																																											

Tablo 4 incelendiğinde, sınıf değişkeni ile BZYÖ ve ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Sınıf değişkenine göre BZYÖ toplam puanları açısından anlamlı farklılığın 2. sınıf ve 3. sınıf arasında olduğu ve bu farklılığın 2. sınıf öğrencileri lehine olduğu bulunmuştur. ÖBEÖFÖ toplam puanları açısından ise anlamlı farklılık 3. ve 4. sınıf öğrencileri arasındadır ve bu farklılık 4. sınıf öğrencilerinin lehinedir.

Tablo 5. Katılımcıların rekreatif etkinliklere katılma değişkenine yönelik bağımsız iki örnek t-testi sonuçları

Değişkenler	Katılım Durumu	N	X	Ss	t	sd	p
Amaç Belirleme ve Yöntem	Evet	273	3.5085	.70835	3.479	307	.001*
	Hayır	36	3.0602	.85742			
Değerlendirme	Evet	273	3.7497	.73960	3.156	307	.002*
	Hayır	36	3.3333	.77664			
Boş Zaman Tutumu	Evet	273	4.1563	.76322	.407	307	.685
	Hayır	36	4.1019	.68923			
Programlama	Evet	273	3.1734	1.01422	.658	307	.511
	Hayır	36	3.0556	.97427			
BZYÖ	Evet	273	3.6193	.50404	3.307	307	.001*
	Hayır	36	3.3222	.52675			
İletişim	Evet	273	3.2454	.88017	2.570	307	.011*
	Hayır	36	2.8444	.87650			
Yönetimsel Hizmetler ve Uygulamalar	Evet	273	3.2187	.83155	1.819	307	.070
	Hayır	36	2.9484	.88667			
Fiziksel Ortam ve Donanım	Evet	273	2.8919	1.08306	.380	307	.704
	Hayır	36	2.8194	1.00820			
Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	Evet	273	3.4890	.80368	1.614	307	.108
	Hayır	36	3.2569	.86393			
ÖBEÖFÖ	Evet	273	3.2934	.72100	2.083	307	.038*
	Hayır	36	3.0253	.76249			

Tabloya göre katılımcıların BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları rekreatif faaliyetlere katılma değişkeni açısından incelendiğinde BZYÖ “amaç belirleme ve yöntem”, “değerlendirme” alt boyutları ve toplam puan ortalamalarında; ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve “İletişim” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ortalama değerler incelendiğinde anlamlı farklılık tespit edilen alt boyutlar ve toplam puan ortalamalarında bu anlamlı farklılığın “rekreatif faaliyetlere katılan” katılımcı grubunun lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların gelir değişkenine göre BZYÖ ve ÖBEÖFÖ korelasyon testi sonuçları

	Amaç Belirleme ve Yöntem	Değerlendirme	Boş Zaman Tutumu	Programlama	BZYÖ
Gelir	-.047	.019	.132*	-.051	-.003
	İletişim	Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar	Fiziksel Ortam ve Donanım	Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterlilikleri ve Uygulamaları	ÖBEÖFÖ
Gelir	-.005	.003	-.002	.057	.023

Tablo 6’da “gelir değişkeni ile BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları” arasındaki ilişkiyi göstermek için yapılan korelasyon analizi sonucu verilmiştir. BZYÖ “boş zaman tutumu” alt boyutunda istatistiksel olarak düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 7. Katılımcıların BZYÖ ve ÖBEÖFÖ korelasyon testi sonuçları

Ölçekler	ÖBEÖFÖ
BZYÖ	.234*

*($p<0,05$).

Tablo 7’de, “BZYÖ ve ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları” arasındaki ilişkiyi göstermek amacıyla yapılan pearson korelasyon analizi sonucu verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre BZYÖ ve ÖBEÖFÖ arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, rekreasyon bölümü öğrencilerinin boş zaman yönetimi ve akademik başarılarını etkileyen örgütsel faktörler arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Cinsiyet değişkenine göre, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları incelendiğinde ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamalarında ve “İletişim”, “Yönetmel Hizmetler ve Uygulamalar” ve “Fiziksel Ortam ve Donanım” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Ortalama değerler incelendiğinde bu anlamlı farklılığın erkek öğrencilerin lehine olduğu görülmektedir. BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutlarında ise anlamlı farklılık tespit edilmemiş, erkek ve kadın öğrencilerin toplam puan ortalamalarında yakın sonuçlar tespit edilmiştir. Fakat Tektaş ve Tektaş (2010) meslek yüksekokulu öğrencilerinin zaman yönetimi ve akademik başarılarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmada, akademik başarı ve zaman yönetimini etkin değerlendirmede kadın öğrencilerin lehine bir sonuca ulaşmıştır. Ek olarak Misra ve McKean (2000) tarafından yapılan çalışmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre, daha yüksek zaman yönetimi puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Yapılan diğer çalışmalarda ise, kadın öğrencilerin zamanı daha verimli ve etkin yönettiği akademik olarak daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Macan ve diğerleri (1990) ile Nelson ve Nelson (2003), kadın

öğrencilerin zaman yönetiminde daha verimli olduğu ve akademik başarıya ulaşma düzeylerini etkileyerek erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yaş değişkeni göre, BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi göstermek için yapılan korelasyon analizi sonucunda herhangi bir anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Rekreasyon bölümü öğrencilerinin, öğrenim şartlarına göre birbirine yakın yaşlarda olması boş zaman yönetimi ve akademik başarı düzeylerinin yaş değişkenine göre benzer olduğunu söyleyebiliriz.

Gelir değişkeni göre, BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi göstermek için yapılan korelasyon analizi sonucunda; BZYÖ “boş zaman tutumu” alt boyutunda istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin gelir düzeylerinin artması ile birlikte boş zaman tutumlarının bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan olumlu yönde değişeceği gibi gelir düzeyi artan öğrencilerin kendine daha fazla boş zaman süresi yaratma olanağının boş zaman tutumu üzerinde etkili olabileceği söylenebilir.

Sınıf değişkeni göre, BZYÖ ve ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamalarında incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Sınıf değişkenine göre BZYÖ toplam puanları açısından anlamlı farklılığın 2. sınıf ve 3. sınıf arasında olduğu ve bu farklılığın 2. sınıf öğrencilerinin lehine olduğu bulunmuştur. ÖBEÖFÖ toplam puanları açısından ise anlamlı farklılık 3. ve 4. sınıf öğrencileri arasındadır ve bu farklılık 4. sınıf öğrencilerinin lehinedir. Bu durum 4. sınıf öğrencilerinin 3. sınıf öğrencilerine göre okul ve yaşam tecrübelerinin daha fazla olmasıyla mezuniyet sonrası meslek bilincine ulaşmaları akademik başarıdaki farklılık nedeni olarak açıklanabilir.

Rekreatif etkinliklere katılma değişkenine göre, BZYÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları, ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları incelendiğinde BZYÖ “amaç belirleme ve yöntem”, “değerlendirme” alt boyutları ve toplam puan ortalamalarında; ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları ve “iletişim” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bu sonuca göre ortalama değerler incelendiğinde anlamlı farklılığın “rekreatif faaliyetlere katılan” katılımcı grubunun lehine olduğu görülmektedir. Rekreatif faaliyete katılan öğrencilerin katılmayan öğrencilere göre faaliyet açısından daha iyi amaç ve yöntem belirleyip değerlendirme yaptığı ve iletişim becerilerinin daha güçlü olduğu söylenebilir. Bu durumun rekreatif faaliyetlere katılan öğrencilerin lehine olması, rekreatif faaliyetlerin özgürlük hissi veren, haz ve neşe sağlayan, kişinin kendini ifade edebilmesi ve yaratıcı olabilmesine imkân sağlayan pek çok olumlu özelliği içermesi gruplar arasındaki farklılığın nedeni olarak açıklanabilir.

BZYÖ ve ÖBEÖFÖ toplam puan ortalamaları arasındaki ilişkiyi göstermek için yapılan korelasyon analizi sonucunda istatistiksel olarak düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Rekreasyon bölümü öğrencilerinin boş zaman yönetim düzeyleri arttıkça akademik başarılarını etkileyen örgütsel faktör düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Çalışmamıza ek olarak, üniversite öğrencilerinin akademik başarı ve zaman

yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırmalarda ise, zamanı daha verimli kullanan öğrencilerin akademik başarıları da yüksek olduğu sonucu bulunmuştur (Britton & Tesser, 1991; Macan ve diğ. 1990; Nelson ve Nelson, 2003). Üniversite öğrencilerinin eğitim-öğretim hayatında edindiği bilgi düzeyi onların zaman yönetimi konusunda daha başarılı olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca Rekreasyon bölümü öğrencilerinin bu alanda çeşitli dersler alarak kendini geliştirmeleri zaman yönetiminin akademik başarı üzerinde olumlu yönde etki etmesini desteklediğini söyleyebiliriz.

Sonuç olarak; katılımcıların boş zaman yönetimi ve akademik başarı düzeylerinin cinsiyet, sınıf, rekreatif etkinliklere katılma gibi değişkenlere göre farklılık gösterdiği; BZYÖ ve ÖBEÖFÖ arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yüzden katılımcıların boş zaman yönetimini olumlu ve doğru bir şekilde uygulaması akademik başarı düzeylerinin de olumlu yönde artacağı söylenebilir.

Öneriler

- Rekreasyon bölümü öğrencilerinin zaman yönetimi konusunda eğitim ve seminer gibi programlara dâhil olmalarını sağlamak derslerinde ve akademik hedeflerine yönelik başarılarını arttırabilir.
- Rekreasyon bölümü öğrencilerinin, rekreatif faaliyetlere yönelik önemin zaman yönetimindeki etki düzeyi hakkında bilgilendirilmeleri arttırılmalıdır.
- Rekreasyon bölümü öğrencileri ve diğer üniversite öğrencileri açısından gelir düzeyi önemli bir kavram olduğundan, verimli kullanımları ve teşvik edici faktörlerin arttırılması değerli olacaktır.
- Zaman yönetiminin akademik başarı üzerinde göz ardı edilemeyecek düzeyde etkisi olduğundan, akademik başarıyı etkileyecek farklı ölçeklerle bilimsel çalışmalar arttırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adair, J. (2006). *Etkili zaman yönetimi*. (Çev. Ö. Çolakoğlu). İstanbul: Babıali Kültür.
- Ahmann, J. S., & Glock, M. D. (1971). *Evaluating pupil growth: principles of tests and measurement (fourth edition)*. Boston: Allyn and Bacon Inc.
- Akgül, B. M., & Karaküçük, S. (2015). Boş zaman yönetimi ölçeği: Geçerlik- güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 1867-1880.
- Bloom, B. S. (1979). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme* (Çev. Durmuş Ali Özçelik). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Britton, B.K. & Tesser, A. (1991). Effects of time management practices on college grades. *Journal of Educational Psychology*, 83(3), 405-410.
- Can, G. (1992). *Akademik başarısızlık ve önlenmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 550.
- Carter, V., & Good, E. (1973). *Dictionary of education (fourth edition)*. New York: McGraw Hill Book Company.
- Jersild, A. T. (1983). *Çocuk psikolojisi*. Çev. Gülseren Günçe. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 4.

Yaşartürk, F., Akyüz, H., ve Karataş, İ. (2018). Rekreasyon bölümü öğrencilerinin boş zaman yönetimi ile akademik başarılarını etkileyen örgütsel faktörler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 233-243.

Julian, C. & Stanley, K. D. (1972). *Educational and psychological measurement and evaluation*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Karaküçük, S. (2008). "Rekreasyon" boş zamanları değerlendirme. Ankara: Gazi Kitabevi.

Macan, T., Shahani, C., Dipboye, Robert L. D., & Phillips, A. P. (1990). College students time management: correlation with academic performance and stress. *Journal of Educational Psychology*, 82(4), 760-768.

Memduhoğlu, H. B., & Tanhan, F. (2013). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen örgütsel faktörler ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 10(1), 106-124.

Misra, R., & Mckean, M. (2000). College students' academic stress and its relation to their anxiety, time management, and leisure satisfaction. *American Journal of Health Studies*, 16(1), 41-45.

Nelson, D. B., & Nelson, K. W. (2003). Emotional intelligence skills: Significant factors in freshmen achievement and retention. *Paper Presented at the American Counselling Association Conference*, Anaheim, CA.

Sabuncuoğlu, Z., Paşa, M., & Kaymaz, K. (2010). *Zaman yönetimi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Sayan İ. (2005). *Yönetici hemşirelerde zaman yönetimi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Tektaş M., & Necla, T. (2010). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin zaman yönetimi ve akademik başarıları arasındaki ilişki. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 221-229.

Wang, W.C., Kao C.H., Huan, T. C., & Wu, C.C. (2011). Free time management contributes to better quality of life: a study of undergraduate students in Taiwan. *Journal of Happiness Studies*, 12(4), 561- 573.

Wolman, B. B. (1973). *Victims of success: Emotional problems of executives*. New York: Quadrangle.

Theoretical Aspects of the Athletic Training for High-Skilled Players Development as Exemplified by Table Tennis

Mocrousov ELENA^{1*}

¹ University of Physical Education and Sports of The Republic of Moldova, <https://orcid.org/0000-0002-4037-4037>

Abstract

Problems of the athletic training, particularly those that refer to the most important and complex ones in the modern sport, require further insightful decision. So far the general-purpose aspects of the athletic training have been largely developed. The basis for the theoretical generalization made the facts, results of observations and experimental studies, obtained mainly in sports with an objective evaluation of the results. General regularities of the Soviet system of athletic training have received a broad generalization in the research papers of Ozolin (1949), Matveev (2005), Vaitsekhovskiy (1970), Nabatvikova (1982), Platonov (1987), and Filin (1980). At the same time, it remains unexplored, in particular, the extent to which the general aspects and patterns revealed in the sports theory are valid for the training of highly-skilled athletes in sports with a different evaluation of results, which include individual types of sports games. There are no experimental studies that reveal the fundamentals of construction of training of high-skilled athletes in individual sports, which makes it necessary to conduct them. When developing the concept of the fundamentals of construction of training of high-skilled athletes, the parameters of the competitive activity of the modern highly-skilled table tennis athletes will be determined on the example of table tennis; we shall introduce in the practice the idea of volume and structure of training and competitive loads of highly-skilled athletes; we shall explore functional changes caused by competitive loads of high-class tennis players and methodical approaches to the definition of the competition form, the models of the training facilities and load parameters in training spells, microcycles, mesocycles and macrocycles of training of high-skilled athletes taking into account the specifics of competitive activity on the basis of the general principles of athletic training.

Review

Article Info

Received: 08.09.2018

Accepted: 19.11.2018

Online Published: 31.12.2018

DOI: 10.25307/jssr.457570

Keywords:

Athletic training,
table tennis,
competitive activity,
modern sport,
competition form

INTRODUCTION

Athletic training is a managed by scientific, in particular, pedagogical principles, process of sports excellence enhancement, which (process) purpose consists in bringing an athlete to high results in any kind of sport, through sustained and systematic impact on his / her capabilities and proficiency. The purpose of sports training is to prepare athletes for the highest sports achievements. Practice of high performance sport shows that the regularities inherent in the training of rated athletes cannot be always used in the preparation of athletes of top qualification. Direct transfer of these regularities in the training process of the above-mentioned category of athletes is fraught with many mistakes and, as a rule, is accompanied by a significant decline in results in international competitions.

*Corresponding Author: Mokrousov ELENA, Email: miss_sport_tabletennis@yahoo.co.uk

Athletic training is characterized by regularity and consistency. This is in contrast with other factors that also affect the physical and athletic work capacity of a person. The regularity of athletic training is reflected in the training plans that being developed on a scientific basis and with consideration of best practices provide a systematic improvement of athletic work capacity (Bompa, 2003; Matveev, 1991; Platonov, 1987). Next, all the more brightly emanating distinguishing feature of the athletic training is its scientific character. If relatively recently especially talented athletes succeeded on the basis of the experience of individual coaches to achieve high sports results internationally, in our time such path has no future. Modern training in elite sport is based on public and natural-science knowledge. Besides, for theoretical saturation, and methodological training design the following is of great importance: sports psychology, sports medicine, biomechanics, biochemistry, sports science discipline, as well as management science, sociology, cybernetics, mathematics, neurophysiology, and etc. (Barchukova & Baksheev, 2006; Ozolin, 1949). To provide the scientific character of training it is also necessary to be aware of the experience of the most successful coaches and athletes, generalize this experience and creatively use it in accordance with the specific conditions of the chosen kind of sport (Aksenov & Gaskov, 2009; Kvashuk, 2003; Matveev, 2005; Mokrousov, 2012).

Table 1. Presents the Basic terms of athletic training with a brief explanation

Term	Questions to be answered	Short answers
Training objectives	What must be achieved and/or improved?	General objectives Training objectives ✓ Objectives of training exercises Long-term plan of the training process
Training content	What should be done?	Medium-term training plan Short-term training plan Exercises: ✓ competitive, specific for this sport (special) and general-preparatory;
Training facilities	What exercises, equipment, and auxiliaries should be involved?	✓ technical means of training; ✓ machines, devices and various equipment. Continuous uniform Continuous variable
Training methods	What exercises should be performed?	Interval with the given rest intervals Interval with unlimited rest intervals Gaming

The content and orientation of the physical training of athletes of top qualification, as well as the ratio of its constituents (general and special physical training) in annual training macrocycle is one of the actual problems of the modern theory of sport (Matveev, 1964; Platonov, 2002; Platonov, Sakhnovsky & Ozimec, 2003). Training macrocycle structure is subordinated primarily to the solution of the objectives of the athletic training on a specific stage of the long-term performance. Therefore, the construction of the training macrocycles at the first stage of the long-term development in which the main focus is made on the creation (on the basis of harmonic physical development and strengthening of general performance

capability) of technical and functional prerequisites for efficient athlete development in the future, is fundamentally different from the construction of macrocycles focused on the maximum realization of personal capabilities (Filin, & Fomin, 1980; Platonov, 2002; Platonov, Sakhnovsky & Ozimec, 2003; Verkhoshansky, 1970). Therefore, at the first and second stages of the Olympic cycle, the training process is mainly based on the annual macrocycles, with which objectives of physical, psychological, technical and tactical athlete development (Platonov, 2004; Platonov, 1987) are being solved in parallel (and if necessary, sequentially).

Despite the fact that over the past 30 years a large number of publications appeared in press summarizing experience of physical training of skiers, swimmers, track athletes, gymnasts, wrestlers, rowers, weightlifters, gamers, figure skaters and representatives of other sports, there are many controversial issues, including balance between general physical preparedness (GPP) and specific physical preparedness (SPP). Mistakes in the determination of balance between GPP and SPP mean reduce the effectiveness of athletes' performances in international competitions. This is due primarily to the peculiarities of the chosen sport, regularities of the development of the main sportsmanship components, the necessity in athlete preparation for participation in specific competitions, individual adaptation capabilities of the athlete, level of his / her tactical and psychological preparation, content of previous macrocycle of the training process.

According to the literature data, modern athletic training is a complex dynamic process aimed at achieving a high-end result (Aksenov & Gaskov, 2009; Platonov, 2004; Rubin, 2004). Currently, when determining the content of the "athletic training" term there are two approaches which do not contradict each other but have some differences consisted mainly in the definition of conditional borders of the studied issue.

In the first case the athletic training refers to the whole diverse process of training, part of which, in addition to the direct use of a variety of physical exercises with the purpose of sports excellence enhancement, is a complex of the actions directed on education of the athlete, improving his /her special and other knowledge that have an indirect importance for the growth of sports results level. Other experts understand the athletic training as a process of targeted use of pedagogical instruments for the development of qualities and skills that are critical in a particular sport and, therefore, influence the level of sports achievements in muscular activity that is defined as a subject of specialization.

In conformity with these two approaches to defining the content of the "athletic training" term, we may specify two approaches to the definition of "management of the athletic training" term. When determining the content of the management process Ozolin (1949) is considering a range of tasks related to learning, personal development and increasing of functional capabilities, i.e. the management process is largely identified with the process of education. In this case, the process of athletic perfection management is seen as a leading, but an integral part of management (Aksenov & Gaskov, 2009; Kvaschuk, 2003; Platonov, 1987). At the same time, according to widespread in recent years opinion, management is defined as the process of targeted transfer of the athlete's body state at a qualitatively new level that meets the increasing requirements for a specific sport, by using physical exercises that cause

complex functional and psychological adaptive changes that determine the training level of the athlete. We have taken for the basis the second definition of the "management of the athletic training" term and the corresponding to it concept of the "athletic training" (Filin & Fomin, 1980; Platonov, 2004; Platonov, Sakhnovsky & Ozimec, 2003; Rubin, 2004).

Let us consider the opinions of the leading experts in the field of theory and methodology of the athletic training on the organization of effective management of the training process.

According to the opinion of Ozolin (1949), the training process management includes the following interrelated parts: identification of individual differences and functional capacity of the athletes; setting a goal and time needed to achieve it; definition of the specific objectives of learning, education and increasing the functional capacity level; selection of the means, methods, and load intensity; developing training plans; plan implementation and regulation of training and competitive effects in concordance with athlete's capabilities and level of his / her training (Matveev, 1964).

While considering the implementation of the idea of training process management from the standpoint of cybernetics, Verkhoshansky (1970) notes that management efficiency depends on the quality of operations on two interrelated control loops: motor load - training load potential - athlete's condition (loop A) and athlete's condition - training load effect - the athlete's external interactions (loop B). With that it is noted that the training program serves as a managing starting point.

Platonov (1987) associated the efficiency of the athletic training process management with the implementation of a number of key management operations: characterization of the structure of competitive activity and special performance; establishment and characterization of the model of training and competitive activities; diagnostics of individual functional capabilities of the athlete; comparison of individual and model data; identification of focus areas and ways to achieve a given effect; selection of means and methods of athlete training; planning of training process; phased comparison of actual and planned results; planning of corrective actions (Ozolin, 1949; Platonov, 1987; Platonov, 2004; Platonov, Sakhnovsky & Ozimec, 2003).

Table 2. The Various types and examples of training loads interaction

Training Loads Interaction	The essence of the interaction	Examples
Positive summation	Load is summarized with previous one (similar in modality) and increases the accumulated training effect	A series of exercises with sufficient intervals for recovery is planned to achieve the accumulation of loads
Positive relief of recovery	Loading facilitates recovery from previous trainings	Low-load aerobic exercise improves recovery after very intense weight training or training for anaerobic endurance
Neutral	The previous load has no effect on subsequent	Subsequent training is performed after a long recovery period; effect of the previous load is limited
Negative excessive load	Subsequent load together with previous ones causes excessive fatigue	A series of heavy loads may induce chronic fatigue; high motivation in performing this series of trainings can lead to excessive fatigue
Negative deterioration of reactions	The subsequent load is not compatible with the previous one; its impact affects the athlete's reaction and his / her adaptation process	Endurance load to the point of physical exhaustion impairs recovery after previous training aimed at muscle hypertrophy, reducing its effect

In general, according to the authors mentioned above, as well as several other experts in the field of theory and methodology of athlete training, management process is represented as follows: transfer of the subject of management, i.e. from current athlete's condition to the planned one, is connected first and foremost with clear quantitative characteristic of the controlled system, in other words, we are talking about characteristics of special proficiency structure, based on specifics and specific requirements of the sport, peculiarities of competitive activity. The direction of athlete performance is determined based on the comparison of indicators characterizing the structure of competitive activity and special proficiency with the corresponding model characteristics. Monitoring is carried out during the implementation of the training program and, if necessary, the corrective actions are planned.

Summarizing the data described herein, it should be noted that organization of the athletic training management process is based on characteristics of special proficiency structure by reference to specific features of competitive activity in a particular sport inasmuch as the main components of the management process control are subject to the task to achieve the optimal proficiency structure.

In Platonov's, (2004) judgement the proficiency concept reflects the whole range of athlete's abilities to demonstrate his / her maximal capabilities and high sports results in competitions. Besides training level proficiency also includes another components of sports excellence: theoretical knowledge, mental set to achieve maximum results, mobilization readiness to contest, etc.. (Ozolin, 1949; Platonov, 2004; Platonov, 1987).

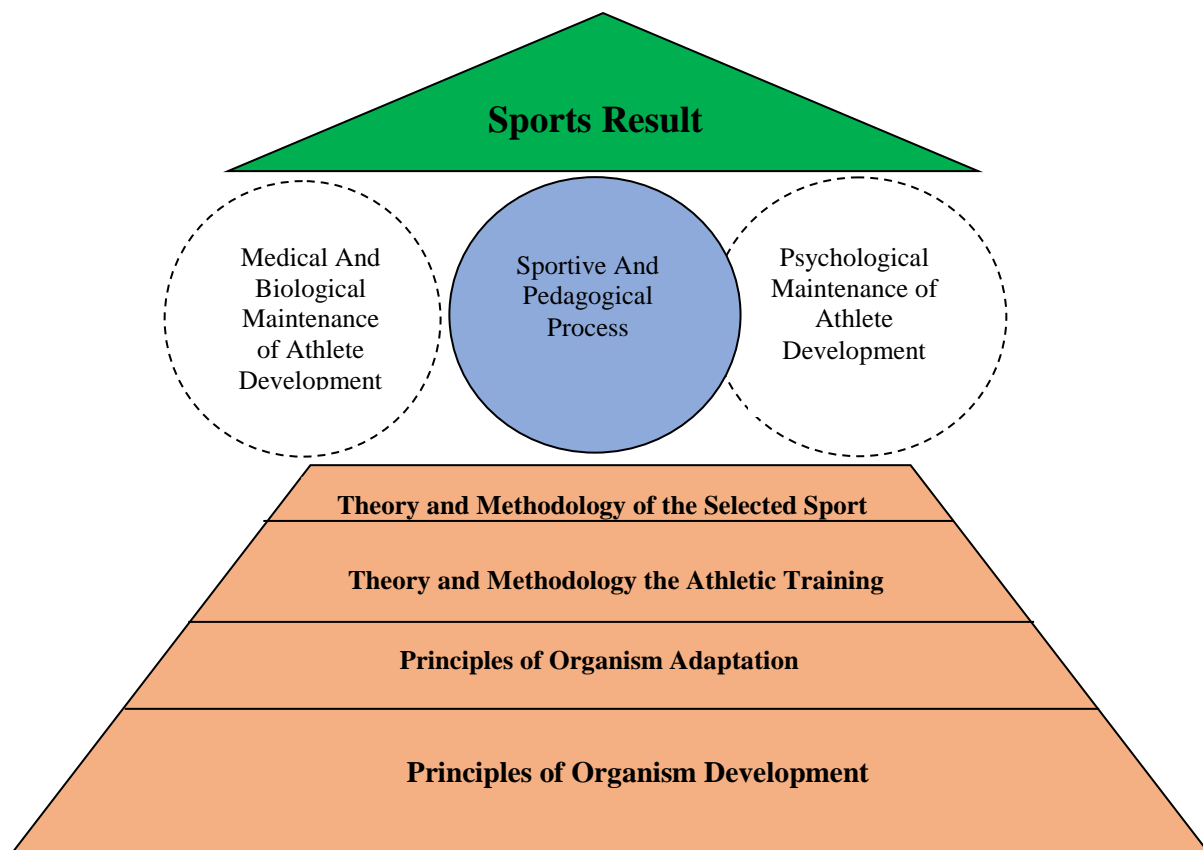

Figure 1. Sports development of an athlete

Goal of research is to define the main regulations governing the construction of sports training of high-skilled athletes on the example of table tennis.

Research objectives:

1. Study of the competitive activities of Moldavian and foreign table tennis players during a long-term development process.
2. Study the training activities of highly- skilled tennis players, in particular, composition of training resources, distribution by the cycles of training, volume and intensity of exercises, training loads intensity and their dynamics in the micro, meso and macrocycles.
3. Identification, modeling and practical verification of the forms of training construction in the scale of micro, meso and macrocycles in the process of long-term development of high-skilled athletes in table tennis.

The following main challenges arise in the process of training on the example of table tennis that needs to be considered and addressed in a comprehensive manner:

1. Physical training: The main content of physical training is to develop physical abilities, especially endurance, strength, speed and flexibility. These particular abilities, also collectively defined by the term "condition", constitute a decisive prerequisite for sport capacity. Physical training should be aimed primarily at the development of physical abilities that are typical for table tennis. To achieve the desired effect along with exercises that make up a program of competitions, the training must include various general-preparatory and special exercises.

2. Athletic, technical and tactical training: Rational technique ensures efficient and optimal utilization of physical abilities. In the process of sports and technical training, the athlete learns the technique and reinforces it in the specific conditions of competition. Progressively with development of strength, endurance, and speed, the athlete needs to increase the level of his / her technical preparedness. Therefore, both the physical and technical training are continuously and closely linked. Technical and tactical trainings in table tennis constitute unified whole. Technical skills serve as the basis for tactical actions. These skills need to be developed in terms of their applicability in certain tactical situations.

3. Intellectual preparation: Requirements to mental capacity in elite sport are growing continuously. Table tennis is an individual sport. The athlete needs to be highly self-acting in training, be able to implement tactical combinations in the competitions with the ever-increasing level and density of the results. He/she should also actively develop sports technique and be able to use it in training, etc. All this require from an athlete constant improving his / her knowledge in all areas of the theory of sports and learning of their creative appliance in training and competition. Therefore, intellectual education and personal development should be an integral part of the training in table tennis.

CONCLUSIONS

The development of theory and methodology of the athletic training in historical terms is inextricably linked with the increasing social functions of sport in modern society. Retrospective analysis of preparation and participation of the world sports elite in the Olympic, World, European and other major competitions shows that modern achievements in sport are the end result of the combined intellectual and physical energy of a wide range of experts, materialized in the training process. Consequently, the intellectualization of the athletic training is a central and dominant factor of sports achievements in the modern system of the athletic development.

Commercialization of sports offers athletes a variety of material and moral incentives that guide their actions in selective participation in various sporting competitions; theoretical and practical experience gained in studying mechanisms of adaptive process (mainly in the medico-biological and psychological terms) helps in finding effective means and methods of sustainable maintenance of training level and on this basis - more flexible forms to pick the required form or temporary lose it; professionalisation of training and competitive activity has made a number of adjustments in the sports regimen of athletes, respectively, in the structure and content of the macro, meso, and micro-cycles (especially in the latter). As a result, there is a clear differentiation of the athletic training planning and management, depending on the specifics of each sport. Restoration system in modern athletic training should be built on a strictly scientific basis, taking into account the laws and mechanisms of the adaptation process. It is necessary to widely apply the sportive, pedagogical, psychological means and medications in frames of so-called restorative, tonic and competitive microcycles.

In the training process, it is necessary to achieve high volumes of training loads and a rational combination of trainings with different intensity modes with a focus on the specifics of the competition and the result. To take into account the balance between training and competition loads, rest, special restoration means, specialized nutrition and work capacity simulation aids.

REFERENCES

- Aksenov, M.O., & Gaskov, A.V. (2009). *Principles of athlete training*. Ulan-Ude: Published by Buryat State University, p.80. [In Russian]
- Barchukova, G., Baksheev, K. (2006) Problems evaluation and planning of loadings in sports (on the tennis example). *The Theory and Practice of Physical Culture, № 9*, p.32-36. [In Russian]
- Bompa, T. (2003). Young champion training. *Journal "Astreli"*, pp.260. [In Russian]
- Filin V.P., Fomin N.A. (1980) Fundamentals of youth sports. *Physical culture and sport*, 255 pp. [In Russian]
- Kvashuk, P.V. (2003). Differentiated approach to the construction of the training process of the young sportsmen at the stages of long-term development. *Sports Science Bulletin, No. 1*, pp.32-35. [In Russian]
- Matveev, L. P. (1964). Problem of athletic training periodization. *Physical culture and sport, scientific theoretical journal nr.8*, pp.54-64. [In Russian]

Elena, M. (2018). Theoretical aspects of the athletic training for high-skilled players development as exemplified by table tennis. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 244-251.

Matveev, L.P. (1991). Theory and methodology of physical culture (General basics of theory and methodology of physical education; theoretical and methodological aspects of sports and professional and applied forms of physical culture): textbook for institutes of physical culture. *Moscow: Physical culture and sport*, pp.543. [In Russian]

Matveev, L.P. (2005). General theory of sport and its applied aspects. *Scientific Journal "Lani"* 4th ed., pp.45-50. [In Russian]

Mokrousov, E. (2012). Regarding the issue of training the technique of playing table tennis. In: *Materials of International Scientific Conference of PhD Students' "Physical Culture: Scientific problems of Education and Sport"*. 8th Edition. Chisinau SUPES, 234-238 p. [In Russian]

Nabatnikova, M.I. (1982). On the content of training young athletes. *Scientific and sports bulletin*, nr. 1, pp.6 – 9. [In Russian]

Ozolin, N. G. (1949). Track athlete training. *Physical culture and sport*, pp.48-52. [In Russian]

Platonov, V. (2004). System of athlete training in Olympic sports. In *General theory and its practical applications*. Kiev: Olympic literature. Kiev, p. 802. [In Russian]

Platonov, V., Sakhnovsky, K., Ozimec, M. (2003). Modern strategy of long-term athlete development. *Science in Olympic sports*, No. 1, pp. 3-13. [In Russian]

Platonov V.P. (ed.) (1987). *Theory of sports*. Kiev: Vishcha Shkola, pp.424. [In Russian]

Platonov, V.P. (2002). Encyclopedia of the Olympic sports: in 5 volumes / under the general editorship. Kiev: Olympic literature, pp.494. [In Russian]

Rubin, V.S. (2004). Olympic and annual training cycles. In *Theory and practice: study guide*. Moscow: Sovetsky sport, 136 pp. [In Russian].

Vaitsekhovsky, S.M. (1970). Manage your workout process, Coach book. *Journal Physical education and sport*, pp.24-28. (In Russian).

Verkhoshansky, Y.V. (1970). Regularities of functional specialization of the organism in the course of the sports skills formation. *Theory and practices of physical culture*, No. 6. pp. 10-13. [In Russian]